

Міністерство освіти і науки України  
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

**ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА ЗДОБУВАЧІВ  
ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ  
ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА ОСВІТНЬО-  
ПРОФЕСІЙНОЮ ПРОГРАМОЮ  
«ДОШКІЛЬНА ОСВІТА. ЛОГОПЕДІЯ»**



**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК**

**За редакцією Г. П. Ватаманюк**

**Електронне видання**

Кам'янець-Подільський  
2023

УДК 378.147.091.33-022.27:373.2.011.3-051](057/8)

ББК 74.58+74.1я73

П69

*Рекомендувала вчена рада Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, протокол № 10 від 30 серпня 2023 року*

#### Рецензенти:

**Дуткевич Т. В.** – кандидат психологічних наук, професор, професор кафедри психології освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка;

**Тітаренко С. А.** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної педагогіки і психології Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка;

**Шевеленко Т. А.** – головний спеціаліст дошкільної та інклюзивної освіти управління освіти і науки Кам'янець-Подільської міської ради.

**Петренко Н. В.** – вчитель-логопед ЗДО №20 «Дзвіночок» Кам'янець-Подільської міської ради.

#### Укладачі:

**Г. П. Ватаманюк, Л. Л. Галаманжук** – кафедра теорії та методик дошкільної освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

**П69** **Практична підготовка здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Дошкільна освіта. Логопедія»:** навчально-методичний посібник [Електронний ресурс] / укладачі: Г.П. Ватаманюк, Л.Л. Галаманжук; за редакцією Г. П. Ватаманюк. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. 170 с.

Посібник присвячено проблемі практичної підготовки майбутніх вихователів дітей дошкільного віку і логопедів.

В основі посібника лежить наскрізна програма практики здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 012 Дошкільна освіта за освітньо-професійною програмою «Дошкільна освіта. Логопедія». У програмі схарактеризовано теоретико-методичні засади практичної підготовки; описано види педагогічних практик, які здобувачі освіти проходять під час навчання та їх зміст (завдання, етапи виконання тощо); подано інструктивно-методичні матеріали з ведення й оформлення звітної документації з практики та самоорганізації під час її проходження.

Посібник адресовано фахівцям у галузі дошкільної освіти – науково-педагогічним працівникам, роботодавцям, вихователям-наставникам, здобувачам освіти денної і заочної форми навчання.

УДК 378.147.091.33-022.27:373.2.011.3-051](057/8)

ББК 74.58+74.1я73

**Електронна версія посібника доступна за покликанням:**

**URL:** <http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/7557>

© Г.П. Ватаманюк, Л.Л. Галаманжук: укладання, 2023

# ЗМІСТ

<b>ПЕРЕДМОВА</b> .....	5
<b>РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ</b> .....	8
1.1. Мета і завдання практичної підготовки .....	8
1.2. Компетентності і програмні результати навчання .....	9
1.3. Види практики та їх параметри .....	15
1.4. Бази практик та вимоги до них .....	16
1.5. Особливості організації практичної підготовки. Права й обов'язки керівників і здобувачів освіти-практикантів .....	20
1.6. Форми і методи контролю рівня сформованості компетентностей за результатами проходження практики .....	31
1.7. Політика практичної підготовки крізь призму законодавчої бази академічної доброчесності .....	32
1.8. Критерії і шкала оцінювання результатів практики .....	38
1.9. Алгоритм підсумовування результатів практики .....	45
<b>РОЗДІЛ 2. СИСТЕМА І ЗМІСТ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ЗА ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЮ ПРОГРАМОЮ «ДОШКІЛЬНА ОСВІТА. ЛОГОПЕДІЯ»</b> .....	48
2.1. Навчальна пропедевтична практика в закладах дошкільної освіти .	48
2.2. Навчальна педагогічна практика в закладах дошкільної освіти ....	57
2.3. Виробнича педагогічна практики в закладах дошкільної освіти (групи раннього віку) .....	66
2.4. Виробнича педагогічна практика в закладах дошкільної освіти ....	75
2.5. Виробнича логопедична практика в закладах дошкільної освіти ..	88
2.6. Виробнича організаційно-методична практика в закладах дошкільної освіти .....	102

<b>РОЗДІЛ 3. ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ</b>	
<b>ДО ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ</b> .....	118
3.1. Звітна документація та вимоги до її оформлення .....	118
3.1.1. Узагальнений щоденник: структура і зміст .....	118
3.1.2. Щоденник психолого-педагогічних спостережень .....	126
3.1.3. Звіт про проходження практики та вимоги до його написання .....	130
3.2. Взірці оформлення титульних сторінок залікових форм організації життєдіяльності дітей раннього і дошкільного віку .....	135
3.2.1. Титульна сторінка папки узагальнених матеріалів .....	135
3.2.2. Титульна сторінка конспектів залікових навчальних занять... ..	136
3.2.3. Титульна сторінка конспектів залікових виховних заходів ....	137
3.2.4. Титульна сторінка залікової форми роботи з батьками ....	138
3.2.5. Титульна сторінка конспекту залікової прогулянки .....	139
3.2.6. Титульна сторінка матеріалів науково-дослідного / творчого завдання .....	140
3.3. Настанови майбутньому фахівцю .....	141
3.3.1. Пам'ятка і поради вихователю дітей дошкільного віку .....	142
3.3.2. Інструкція з охорони праці та безпеки життєдіяльності здобувачів освіти під час проходження практики в закладах дошкільної освіти .....	149
3.3.3. Протидія булінгу в закладі дошкільної освіти .....	153
3.4. Анкетування як засіб вдосконалення практичної підготовки здобувачів вищої освіти .....	160
3.4.1. Анкета для здобувачів вищої освіти, які пройшли практику, спрямована на забезпечення якості освіти в університеті ..	160
3.4.2. Анкета вивчення думки здобувачів вищої освіти, які пройшли практику щодо якості її організації з боку фахової кафедри .....	161
3.4.3. Анкета вивчення думки здобувачів вищої освіти-практикантів щодо якості її організації з боку бази практики.....	162
3.4.4. Анкета для роботодавців .....	163

<b>IV. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ДЖЕРЕЛА</b>	
<b>ІНФОРМАЦІЇ</b> .....	165



## ПЕРЕДМОВА

Розширення євроінтеграційних процесів у житті українського суспільства визначає головні напрями модернізації національної системи вищої освіти, спрямованої на підвищення якості підготовки фахівців, забезпечення їх конкурентоспроможності та мобільності. Одним із таких напрямів є вдосконалення практичної підготовки. Практика – невід’ємна складова й оптимальна форма підготовки майбутніх педагогів, один з основних контентів формування їх професійної компетентності, обов’язковий компонент освітньо-професійних програм для всіх освітніх ступенів. Діяльнісний (трудовий) та предметний характер педагогічної практики є джерелом і водночас механізмом освоєння педагогічного та соціального досвіду, критерієм істини педагогічного процесу, що забезпечує багатогранні компетентності, від яких залежить якість виховання, навчання і розвитку майбутніх поколінь. У сенситивний період особистісного становлення дитини саме вихователі закладів дошкільної освіти забезпечують організацію освітнього середовища задля її гармонійного розвитку, реалізуючи при цьому творчий підхід і впроваджуючи найоптимальніші форми та методи роботи. Від якості виконання завдань у період практики залежить професійне становлення майбутнього фахівця.

Практична підготовка забезпечує встановлення безпосереднього зв’язку між теорією та практикою дошкільного виховання, оскільки в умовах реальної професійної діяльності відбувається інтеграція теоретичних знань і практичних умінь студентів, що зумовлює оволодіння ними складовими професійної компетентності, вказує на рівень глибокого та усвідомленого засвоєння студентами теоретичних основ дитячої психології, педагогіки, фахових методик, та оволодіння практичними уміннями та навичками.

Педагогічна практика є необхідним етапом підготовки здобувачів освіти і до науково-дослідної та інноваційної діяльності. Виконання завдань науково-дослідного спрямування дає можливість оволодіти методами дослідження, виробити здатність спостерігати, узагальнювати, робити висновки, вивчати певну проблему, що є необхідним при написанні

курсної роботи з основ дошкільної педагогіки, дитячої психології, фахових методик.

Ефективність педагогічної практики залежить від дотримання таких умов, як: теоретична обґрунтованість системи підготовки студентів до практики, її освітній характер, комплексний підхід до визначення завдань, змісту, форм і методів організації та проведення практики, забезпечення наступності та системності на різних етапах її проведення (I етап – навчальна практика, II – виробнича). Проводиться практика на базах ЗДО (ліцензованих), які відповідають вимогам програми і мають необхідні умови для її реалізації.

Вихідні концептуальні положення щодо змісту й організації практики здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ґрунтуються на основних засадах Конституції України, Законів України «Про освіту» (2017 р.), «Про вищу освіту» (2014 р.), «Про дошкільну освіту» (2021 р.), Державного стандарту дошкільної освіти (2021 р.), Професійних стандартів керівника та вихователя закладу дошкільної освіти (2021 р.), Державних стандартів спеціальності 012 Дошкільна для I (бакалаврського) рівня освіти (2019 р.).

Перші два розділи посібника присвячено висвітленню наскрізної програми практичної підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 012 Дошкільна освіта за освітньо-професійною програмою «Дошкільна освіта. Логопедія». Програма відповідає: Положенню про проведення практики студентів у вищих навчальних закладах України, затвердженого наказом Міністерством освіти і науки України №93 від 08 квітня 1993 р. (зі змінами, внесеними Міносвіти №351(0351281-94) від 20 грудня 1994 р.); Положенню про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, затвердженого вченою радою (протокол №6 від 30 травня 2017 р.); Положенню про організацію освітнього процесу в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, затвердженого вченою радою (протокол №7 від 30 серпня 2018 р.); Положенню про проведення практики здобувачів вищої освіти в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, затвердженого вченою радою (протокол №10 від 31 серпня 2021 р.) та інших нормативно-правових актів Міністерства освіти і науки, що регламентують практичну підготовку здобувачів вищої освіти; освітньо-професійної програми практичної під-

готовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня освіти галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 012 Дошкільна освіта за освітньо-професійною програмою Дошкільна освіта. Логопедія; відповідного навчального плану; наказів та розпоряджень по Кам'янець-Подільському національному університету імені Івана Огієнка щодо організації та проведення практики здобувачів вищої освіти.

У першому розділі схарактеризовано теоретико-методичні засади (мету, завдання, компетентності і програмні результати навчання, окреслено види практики та їх параметри, вимоги до баз практики, особливості організації, форми і методи контролю, критерії і шкала оцінювання результатів їх виконання, перелік звітної документації тощо) та їх послідовність за вищевказаною ОПП.

Представлена система практичної підготовки у другому розділі дозволяє охопити всі ділянки професійної діяльності вихователя ЗДО, серед яких – психолого-педагогічні спостереження за освітнім процесом і роллю вихователя, логопеда, методиста в ньому, дитячим колективом і окремим вихованцем; проведення різних форм організації життєдіяльності з дітьми у ЗДО, у т.ч. з мовленнєвими порушеннями; організація співпраці з батьками вихованців; співпраця з фахівцями вузького профілю та іншими особами, які беруть участь у освітньому процесі; здійснення діагностичних обстежень вихованців; вивчення, організація і проектування індивідуальної, групової, фронтальної роботи з дітьми раннього і дошкільного віку / мікроіндивідуальної, індивідуальної, групової роботи з дітьми-логопатами; проведення наукових досліджень у руслі підготовки курсових робіт за визначеною темою; підготовка психолого-педагогічної характеристики на дітей різних вікових груп з порушеннями мовлення; вивчення і проектування організаційно-методичної роботи в закладі дошкільної освіти загального розвитку.

Інструктивно-методичні матеріали, представлені у III розділі, стануть у нагоді здобувачам освіти-практикантам при виконанні завдань практик та оформленні звітної документації за їх результатами. Цінними для студентів будуть рекомендації та настанови з виконання завдань практик, інформація про булінг в ЗДО та протидію йому, анкети, спрямовані на вивчення думки студентів про проходження практик та можливості подальшого їх вдосконалення.

## РОЗДІЛ 1



### ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА ОСВІТНЬО- ПРОФЕСІЙНОЮ ПРОГРАМОЮ «ДОШКІЛЬНА ОСВІТА. ЛОГОПЕДІЯ»

#### 1.1. Мета і завдання практичної підготовки

Загальна **мета** практичної підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 012 Дошкільна освіта за освітньо-професійною програмою «Дошкільна освіта. Логопедія» – підготовка здобувачів вищої освіти до професійної діяльності у сфері дошкільної освіти: оволодіння сучасними методами, формами, технологіями майбутньої професії, формування та розвиток професійних умінь і навичок, сприятливих для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних виробничих умовах, виховання потреби у систематичному формуванні професійної компетентності та самовдосконаленні.

Реалізація мети передбачає вирішення таких **завдань**:

– ознайомлення здобувачів освіти із системою освітньої роботи в закладах дошкільної освіти, навчально-виховних комплексах, інших типах закладів, що надають послуги з дошкільної освіти, працюють за альтернативними програмами;

– встановлення та поглиблення зв'язку теоретичних знань з реальним освітнім процесом, формування вмінь творчо використовувати знання у процесі розв'язання конкретних освітніх, оздоровчо-профілактичних, соціально-правових завдань;

– формування вмінь працювати з дитячим колективом з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дітей, а також роботи з батьками, яка ґрунтується на гармонійному поєднанні родинного і суспільного виховання;



- формування психологічної готовності до майбутньої професійної діяльності;
- формування вмінь застосовувати теоретико-методологічні знання з логопедії та суміжних спеціальностей з метою організації роботи на посаді вчителя-логопеда в закладі дошкільної освіти та з дітьми дошкільного віку, які мають порушення мовлення різної етіології і патогенезу;
- розвиток необхідних професійних та особистісних якостей (спрямованість на роботу з дітьми, доброта, терпимість, витримка, відповідальність, прагнення до професійного самовдосконалення);
- розвиток навички спостереження та аналізу педагогічної діяльності, вміння осмислювати й використовувати кращі здобутки педагогічного досвіду вихователів у системі дошкільної освіти;
- сприяння зростанню творчого потенціалу здобувачів освіти під час організації різних видів діяльності і форм роботи з дітьми раннього й дошкільного віку, науково-педагогічних досліджень;
- формування моральних якостей майбутніх вихователів (такт, ввічливість, взаємодопомогу, чуйність тощо.); іміджу сучасного педагога, його індивідуального стилю у професійній діяльності, культури педагогічної діяльності (культура мовлення, культура спілкування, культура зовнішнього вигляду).

## 1.2. Компетентності і програмні результати навчання

Практична підготовка майбутніх вихователів і вчителів-логопедів спрямована на формування у них **компетентностей** – інтегральної, загальних і спеціальних.

**Компетентність інтегральна** – здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної і спеціальної освіти, провадити професійну діяльність, що передбачає застосування певних теорій та методик відповідних наук, фахових методик і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

### **Компетентності загальні (КЗ)**

**КЗ-03.** Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

**КЗ-04.** Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

**КЗ-05.** Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

**КЗ-06.** Здатність до міжособистісної взаємодії.

**КЗ-07.** Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

**КЗ-08.** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

**КЗ-09.** Здійснення безпечної діяльності.

### ***Компетентності спеціальні (КС)***

**КС-01.** Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.

**КС-02.** Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага).

**КС-03.** Здатність до розвитку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей раннього і дошкільного віку; розвитку логіко-математичної компетентності у дітей раннього і дошкільного віку.

**КС-04.** Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку первинних уявлень про предметне, природне, соціальне довкілля, властивості і відношення предметів; розвитку самосвідомості («Я» дитини і його місце в довкіллі).

**КС-05.** Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку мовлення як засобу спілкування і взаємодії з однолітками і дорослими.

**КС-06.** Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку навичок свідомого дотримання суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки.

**КС-07.** Здатність до національно-патріотичного виховання дітей раннього і дошкільного віку (любов до Батьківщини, рідної мови, рідного міста; інтерес і повага до державних символів України, національних традицій, звичаїв, свят, обрядів).

**КС-08.** Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку навичок екологічно безпечної поведінки і діяльності в побуті, природі й довкіллі.

**КС-09.** Здатність до розвитку перцептивних, мнемічних процесів, різних форм мислення та свідомості в дітей раннього і дошкільного віку.

**КС-10.** Вміння складати Індивідуальну програму розвитку та необхідні для навчання дітей з особливими освітніми потребами документи, бути знайомими з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням.

**КС-11.** Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку елементарних уявлень про різні види мистецтва і засоби художньої виразності (слово, звуки, фарби тощо) та досвіду самостійної творчої діяльності.

**КС-12.** Здатність до фізичного розвитку дітей раннього і дошкільного віку, корекції і зміцнення їхнього здоров'я засобами фізичних вправ і рухової активності.

**КС-13.** Здатність до організації і керівництва ігровою (провідною), художньо-мовленнєвою і художньо-продуктивною (образотворча, музична, театральна) діяльністю дітей раннього і дошкільного віку.

**КС-14.** Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку навичок здорового способу життя як основи культури здоров'я (валеологічної культури) особистості.

**КС-15.** Здатність до індивідуального і диференційованого розвитку дітей раннього і дошкільного віку з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей.

**КС-17.** Здатність нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах праці.

**КС-18.** Здатність знаходити, опрацьовувати потрібну освітню інформацію та застосовувати її в роботі з дітьми, батьками.

**КС-19.** Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами. Здатність до забезпечення наступності дошкільної та початкової освіти та до роботи в умовах особистісно орієнтованої взаємодії з вихованцями та їх батьками.

**КС-20.** Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.

**КС-21.** Здатність дотримуватися основних принципів, правил, прийомів і форм суб'єкт-суб'єктної комунікації.

**КС-22.** Здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми з порушеннями мовленнєвого розвитку, доцільно обирати методичне та інформаційно-комп'ютерне забезпечення.

**КС-23.** Готовність до діагностико-консультативної діяльності.

**КС-24.** Здатність працювати в команді, здійснювати комплексний логопедичний, психологічний та соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами.

**КС-25.** Здатність дотримуватися вимог до організації корекційно-розвивального освітнього середовища.

**КС-26.** Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності, розвитку, навчання, виховання і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами.

**КС-27.** Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення мовленнєвого розвитку, актуального стану та потенційних можливостей осіб із особливими освітніми потребам.

### ***Програмні результати навчання***

**ПР-01.** Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.

**ПР-02.** Розуміти, описувати й аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять та категорій.

**ПР-03.** Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами.

**ПР-04.** Розуміти і визначати особливості провідної – ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання в розвитку, навчанні і вихованні дітей раннього і дошкільного віку.

**ПР-05.** Здійснювати взаємодію в роботі закладу дошкільної освіти, сім'ї та школи. Залучати батьків до організації освітнього процесу з дітьми раннього і дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти.

**ПР-06.** Встановлювати зв'язок між педагогічними впливами та досягнутими дітьми результатами.

**ПР-07.** Планувати освітній процес в закладах дошкільної освіти з урахуванням вікових та індивідуальних можливостей дітей раннього і дошкільного віку, дітей з особливими освітніми потребами та складати прогнози щодо його ефективності.

**ПР-08.** Вміти складати індивідуальні програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами та необхідні для навчання документи; бути знайомим з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням.

**ПР-12.** Будувати цілісний освітній процес з урахуванням основних закономірностей його перебігу. Оцінювати власну діяльність як суб'єкта педагогічної праці.

**ПР-13.** Здійснювати управління якістю освітнього процесу, керуючись психолого-педагогічними принципами його організації в системі дошкільної освіти та взаємодії з сім'єю.

**ПР-14.** Мати навички збереження та зміцнення психофізичного і соціального здоров'я дітей.

**ПР-15.** Визначати завдання і зміст різних видів діяльності дітей раннього і дошкільного віку на основі програм дошкільної освіти та знань про культурно-історичний досвід українського народу, загальнолюдські культурні та етико-естетичні цінності.

**ПР-16.** Проєктувати педагогічні заходи із залученням фахівців суміжних галузей, батьків, громадських діячів та ін. для реалізації завдань всебічного розвитку дітей.

**ПР-17.** Здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію і розвивальне міжособистісне педагогічне спілкування з дітьми дошкільного віку та особисто- і соціально зорієнтоване спілкування з батьками.

**ПР-18.** Володіти технологіями організації розвивального предметно-ігрового, природно екологічного, пізнавального, мовленнєвого середовища в різних групах раннього і дошкільного віку.

**ПР-19.** Збирати та аналізувати дані про індивідуальний розвиток дитини.

**ПР-20.** Враховувати рівні розвитку дітей при виборі методик і технологій навчання і виховання, при визначенні зони актуального розвитку дітей та створенні зони найближчого розвитку.

**ПР-21.** Розробляти індивідуальні програми соціалізації й адаптації дітей раннього і дошкільного віку.

**ПР-22.** Дотримуватись умов безпеки життєдіяльності дітей раннього і дошкільного віку.

**ПР-24.** Знати сучасні теоретичні основи спеціальної освіти відповідно до спеціалізації, застосовувати методи теоретичного та експериментального дослідження у професійній діяльності, релевантні статистичні методи обробки отриманої інформації, узагальнювати результати дослідження.

**ПР-25.** Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (супровід) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку. Реалізовувати психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку.

**ПР-26.** Організовувати і здійснювати психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями психофізичного розвитку, діагностико-консультативну діяльність.

**ПР-27.** Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.

**ПР-28.** Застосовувати для розв'язування складних задач спеціальної освіти сучасні методи діагностики психофізичного розвитку дітей, критично оцінювати достовірність одержаних результатів оцінювання, визначати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей та рекомендації щодо створення найоптимальніших умов для здобуття освіти.

### 1.3. Види практики та їх характеристики

Відповідно до освітньо-професійної програми «Дошкільна освіта. Логопедія» та відповідного їй навчального плану, здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за період навчання проходять шість практик, дві з яких – навчальні, чотири – виробничі (логопедична в тому числі). Кожна із практик поступово вводить здобувача освіти у світ обраної професії, розширюючи коло професійних знань, умінь і навичок за рахунок збільшення діапазону завдань із різних аспектів педагогічної діяльності та їх ускладнення. Відповідно змінюються і терміни проходження практик.

Для розкриття здобувачам вищої освіти перспективи професійного становлення майбутнього вихователя / учителя-логопеда, структуру та зміст педагогічної практики можна показати у вигляді *таблиці 1.1.*

*Таблиця 1.1.*

#### *Параметри практичної підготовки*

<b>№ з/п</b>	<b>Вид практики</b>	<b>Курс/ семестр</b>	<b>Обсяг/ години</b>	<b>Тривалість</b>	<b>Підсумковий контроль</b>
1.	Навчальна пропедевтична практика в закладах дошкільної освіти	2 /3	3 кредити ЕКТС 90 год.	2 тижні	Залік
2.	Навчальна педагогічна практика в закладах дошкільної освіти	2/4	6 кредитів ЕКТС 180 год.	4 тижні	
3.	Виробнича педагогічна практика в закладах дошкільної освіти (групи раннього віку)	3/5	9 кредитів ЕКТС 270 год.	6 тижнів	Диференційований залік
4.	Виробнича педагогічна практика в закладах дошкільної освіти	3/6	12 кредитів ЕКТС 360 год.	8 тижнів	
5.	Виробнича логопедична практика в закладах дошкільної освіти»	4/7	9 кредитів ЕКТС 270 год.,	6 тижнів	
6.	Виробнича організаційно-методична практика в закладах дошкільної освіти	4/8	9 кредитів ЕКТС 270 год.	6 тижнів	

## 1.4. Бази проведення практик та вимоги до них

Перелік баз практик визначає і формує кафедра теорії та методик дошкільної освіти на основі аналізу виробничих та економічних можливостей щодо їхньої спроможності до виконання завдань програми практик та можливого працевлаштування здобувачів вищої освіти. Визначення баз практики здійснюється на основі укладення договору між ЗВО та ЗДО про проведення практики здобувачів вищої освіти університету за формою, визначеною в наказі Міністерства освіти України 30 квітня 1993 року за №35. Тривалість дії договорів узгоджують договірні сторони. Вона може бути визначена на період конкретного виду практики або на термін до п'яти років. Укладення договорів з базами практик завершують за 10 календарних днів до початку практики. У разі проведення практики в структурних підрозділах університету договори не укладають.

Здобувачі вищої освіти можуть самостійно, за погодженням із відповідною кафедрою, обирати місце проходження практики і пропонувати його для укладання угоди з Університетом. Базами практик, означених у наскрізній програмі, є заклади дошкільної освіти Кам'янець-Подільської міської ради Хмельницької області (таблиця 1.2), а також інші ЗДО України з належним матеріально-технічним та методичним забезпеченням. Здобувачі вищої освіти заочного відділення, які вже мають місце роботи і працюють за вищезначеною спеціальністю можуть проходити практику за своїм місцем роботи, якщо у закладі є всі умови для виконання запланованих робіт.

Таблиця 1.2.

### Бази практики – ЗДО Кам'янець-Подільської міської ради Хмельницької області (комунальної власності)

Назва установи	Юридична адреса	Керівник
<b>ЗДО №1 «Барвінок»</b> Тип закладу: комбінований. № телефону: 2-74-30 <a href="#">Сайт: «Барвінок»</a> Поштова скринька: dnz1kp@gmail.com	32303 м. Кам'янець-Подільський, вул. Оринінське шосе 27 Б	Директор: Марущак Ірина Володимирівна
<b>ЗДО №2 «Гномик»</b> Тип закладу: загального розвитку № телефону: 2-20-70 <a href="#">Сайт: «Гномик»</a> Поштова скринька: kamrod.dnz2@gmail.com	32305 м. Кам'янець-Подільський, вул. Пламенецьких 60 А	Директор: Сопільник Броніслава Володимирівна



Назва установи	Юридична адреса	Керівник
<p><b>ЗДО №3 «Усмішка»</b>            Тип закладу: компенсуючий            (спеціальний)            № телефону: 2-40-57  <a href="#">Сайт: «Усмішка»</a>            Поштова скринька:            dnz3.teremokkr.ua@ukr.net</p>	<p>32311            м. Кам'янець-            Подільський            вул. Нагірна, 27</p>	<p>Директор:            Новікова Раїса            Василівна</p>
<p><b>ЗДО № 5 «Олімпійський»</b>            Тип закладу: комбінований            № телефону: 2-37-36  <a href="#">Сайт: «Олімпійський»</a>            Поштова скринька:            olimp.dnz5@gmail.com</p>	<p>323011            м. Кам'янець-            Подільський,            вул. Середня, 44-а</p>	<p>Директор:            Басалига Оксана            Володимирівна</p>
<p><b>ЗДО № 7 «Колобок»</b>            Тип закладу: загального розвитку            № телефону: 2-15-03  <a href="#">Сайт: «Колобок»</a>            Поштова скринька:            kolobokdnz7@gmail.com</p>	<p>32316            м. Кам'янець-            Подільський,            вул. Каліська, 20</p>	<p>Директор:            Терлецька Ірина            Вікторівна</p>
<p><b>ЗДО №8 «Колосок»</b>            Тип закладу: комбінований            № телефону: 4-10-34  <a href="#">Сайт: «Колосок»</a>            Поштова скринька:            dnz8kampod@gmail.com</p>	<p>32312            м. Кам'янець-            Подільський,            вул. Космонавтів, 4</p>	<p>Директор:            Беніцька Зіна            Францівна</p>
<p><b>ЗДО № 9 «Барвистий віночок»</b>            Тип закладу: комбінований            № телефону: 4-19-27  <a href="#">Сайт: «Барвистий віночок»</a>            Поштова скринька:            dnz.v9kr@gmail.com</p>	<p>32315            м. Кам'янець-            Подільський,            вул. Микола Гордійчу-            ка, 7</p>	<p>Директор:            Сасюк Оксана            Станіславівна</p>
<p><b>ЗДО № 12 «Веселка»</b>            Тип закладу: комбінований            № телефону: 3-89-25  <a href="#">Сайт: «Веселка»</a>            Поштова скринька:            veselka.dnz12@gmail.co m</p>	<p>32313            м. Кам'янець-            Подільський,            вул. Князя Володими-            ра, 15</p>	<p>В.о. директора:            Голінберг Олеся            Францівна</p>

Назва установи	Юридична адреса	Керівник
<p><b>ЗДО №15 «Джерельце»</b>            Тип закладу: комбінований            № телефону: 4-09-25  <a href="#">Сайт: «Джерельце»</a>            Поштова скринька: dgerelce15@ukr.net</p>	<p>32312            м. Кам'янець-Подільський,            вул. 30 р. Перемоги, 15</p>	<p>Директор:            Беспала Леся            Валеріївна</p>
<p><b>ЗДО № 16 «Вишиванка»</b>            Тип закладу: комбінований            № телефону: 5-16-78  <a href="#">Сайт: «Вишиванка»</a>            Поштова скринька:            dnz16aybolit@ukr.net</p>	<p>32302            м. Кам'янець-Подільський,            вул. Степана Бандери, 60</p>	<p>Директор:            Крушановська            Тетяна Петрівна</p>
<p><b>ЗДО №17 «Світлячок»</b>            Тип закладу: комбінований            № телефону: 7-60-10  <a href="#">Сайт: «Світлячок»</a>            Поштова скринька:            cvitlychok@gmail.com</p>	<p>32302            м. Кам'янець-Подільський,            вул. Довга, 3</p>	<p>Директор:            Лозінська Наталія            Іванівна</p>
<p><b>ЗДО № 18 «Зірочка»</b>            Тип закладу: загального розвитку            № телефону: 5-15-08  <a href="#">Сайт: «Зірочка»</a>            Поштова скринька:            zirochka.dnz18@gmail.co m</p>	<p>32307            м. Кам'янець-Подільський,            вул. Героїв Небесної            Сотні, 40</p>	<p>Директор:            Кульчицька Ірина            Анатоліївна</p>
<p><b>ЗДО № 19 «Калинка»</b>            Тип закладу: комбінований            № телефону: 9-00-69  <a href="#">Сайт: «Калинка»</a>            Поштова скринька: dnz19kp@gmail.com</p>	<p>323007            м. Кам'янець-Подільський,            вул. Ярослава Мудрого, 130.</p>	<p>Директор:            Маленька Наталія            Іванівна</p>
<p><b>ЗДО № 20 «Дзвіночок»</b>            Тип закладу: комбінований            № телефону: 9-18-07  <a href="#">Сайт: «Дзвіночок»</a>            Поштова скринька:            dzvino4ok.dnz20@gmail.com</p>	<p>32307            м. Кам'янець-Подільський,            вул. Степана Бандери, 30</p>	<p>Директор:            Конфітовська            Світлана Іванівна</p>
<p><b>ЗДО №21 «Золота рибка»</b>            Тип закладу: комбінований            № телефону: 5-14-74  <a href="#">Сайт: «Золота рибка»</a>            Поштова скринька: dnz-21@ukr.net</p>	<p>32302            м. Кам'янець-Подільський,            вул. Д. Галицького, 28</p>	<p>Директор:            Кирик Людмила            Вікторівна</p>

Назва установи	Юридична адреса	Керівник
<b>ЗДО №22 «Дивограй»</b> Тип закладу: загального розвитку № телефону: 7-10-96 <a href="#">Сайт: «Дивограй»</a> Поштова скринька: zdo22divogray@gmail.co m	32312 м. Кам'янець-Подільський, вул. Молодіжна, 21	Директор: Довгалюк Леся Вікторівна
<b>ЗДО № 23 «Лелека»</b> Тип закладу: комбінований № телефону: 5-17-48 <a href="#">Сайт: «Лелека»</a> Поштова скринька: 23leleka@gmail.com	32307 м. Кам'янець-Подільський, вул. Ярослава Мудрого, 121	Директор: Вершегрук Людмила Семенівна
<b>ЗДО №30 «Сонечко»</b> Тип закладу: комбінований № телефону: 4-08-53 <a href="#">Сайт: «Сонечко»</a> Поштова скринька: dnzsonechko30@gmail.co m	32312 м. Кам'янець-Подільський, вул. Миколи Гордійчука, 29	Директор: Слободян Тетяна Валеріївна

Виробнича логопедична практика в закладах дошкільної освіти проводиться на базах, які відповідають вимогам ОПП «Дошкільна освіта. Логопедія», типовому положенню про заклади дошкільної та загальної середньої освіти, Положенню про логопедичні пункти системи освіти (№ 135 від 13 березня 1993 року) та Про затвердження Порядку надання логопедичних послуг в системі освіти (на стадії обговорення), наказу щодо Порядку комплектування дошкільних навчальних закладів (груп) компенсуючого типу (№ 414/12288 від 11 квітня 2006 р.), наказу про Порядок організації діяльності інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти (від 10 квітня 2019 р. № 530) та інструктивно-методичних рекомендацій щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами у закладах загальної середньої освіти.

Здобувачі вищої освіти направляються у заклади згідно укладених університетом договорів з базами практик та закріплюються за вчителями-логопедами, що мають досвід роботи не менше трьох років. Також вони можуть самостійно (узгоджуючи з керівництвом факультету та методистом з практики) вибирати місце проходження практики.

Здобувачі вищої освіти *заочного* відділення, які вже мають місце роботи і працюють за спеціальністю можуть проходити практику за своїм місцем роботи, якщо у закладі є всі умови для виконання запланованих робіт.

### ***Вимоги до бази практик:***

– наявність структур, що відповідають професійній діяльності за спеціальністю «Дошкільна освіта», за якою здійснюється підготовка фахівців в університеті, достатнє матеріально-технічне й методичне забезпечення для повноцінного функціонування закладу і проходження практики;

– можливість забезпечення висококваліфікованого керівництва практикою здобувачів вищої освіти (досвідчених вихователів, старшого вихователя-методиста, директора);

– надання здобувачам освіти на час практики можливості працювати на штатних посадах, робота яких відповідає програмі практики (за наявності відповідних вакансій);

– надання здобувачам вищої освіти права користуватися бібліотекою, документацією, необхідною для виконання завдань програми практики з урахуванням політики конфіденційності бази практики;

– можливість працевлаштування випускників кафедри теорії та методик дошкільної освіти.

## **1.5. Особливості організації практичної підготовки. Обов'язки і права керівників практики та здобувачів вищої освіти-практикантів**

### ***Особливості організації педагогічної практики в закладах дошкільної освіти***

Відповідальність за організацію, проведення і контроль проходження практики здобувачів вищої освіти покладається на ректора університету. Загальну організацію практики та контроль за її проведенням в університеті здійснює завідувач практики університету. Відповідальними за організацію і проведення практики на факультеті є декан факультету та завідувачі кафедр.

В організації проведення практики за ОПП «Дошкільна освіта. Логопедія» беруть участь: керівництво університету і педагогічного факультету (декан, факультетський керівник практики/керівник практики зі спеціальності), науково-педагогічні працівники кафедри теорії та методик дошкільної освіти зі стажем роботи не менше ніж 3 роки відповідного профілю або викладацького стажу роботи в закладах вищої освіти (керівники практики з фаху), науково-педагогічні працівники кафедр: логопедії і спеціальних методик, психології освіти, педагогіки та управління навчальним закладом. Керівництво від бази практики здійснюють директори, методисти, досвідчені вихователі ЗДО.

*Організаційними заходами, що забезпечують підготовку та порядок проведення практики, є:*

- розробка наскрізних і робочих програм практики (наскрізна програма є основним організаційно-методичним документом, що регламентує діяльність здобувачів освіти і керівників практики);
  - визначення баз практики;
  - призначення керівників практики;
  - укладання договорів про проведення практики між університетом та підприємством, організацією, установою;
  - видання Наказу, де вказується вид, терміни та місце проведення практики; список здобувачів вищої освіти, яких направляють на практику; керівники практики, відповідальні за організацію практики та оформлення підсумкового звіту за її результатами, керівники практики від кафедр теорії та методик дошкільної освіти, кафедри логопедії і спеціальних методик, кафедри психології освіти та кафедри педагогіки і управління навчальним закладом, посадова особа, на яку покладено загальну організацію практики та контроль за її проведенням).
  - терміни проведення та оцінювання практики; терміни звітування про результати проведення практики. За підготовку проєкту наказу на практику відповідає факультетський керівник практики, методист/провідний фахівець навчального відділу;
  - організація проходження професійного медичного огляду, оформлення медичних карток, наявність яких допускають здобувачів освіти до роботи з дітьми.
    - проведення настановної конференції;
    - направлення здобувачів вищої освіти на бази практики;

- складання тематики індивідуальних завдань;
- безпосередня практична діяльність здобувачів освіти під керівництвом викладачів методистів від університету та педагогів-наставників від бази практики, консультування;
- проведення захисту практики;
- підготовка форм звітної документації за результатами проведення практики;
- інші заходи (в разі необхідності)

### ***Організаційні умови практичної підготовки здобувачів вищої освіти***

Педагогічна практика в закладах дошкільної освіти розпочинається з настановної конференції, на якій керівник практики зі спеціальності та методист від фахової кафедри ознайомлює здобувачів освіти з організаційними умовами та програмою практики (метою, завданнями, термінами етапами проходження практики та змістовими модулями, переліком звітної документації й вимогами до її оформлення, взірцями виконаних завдань, літературою, наявною у факультетській бібліотеці з проблеми практичної підготовки. Під час настановної конференції даються короткі методичні рекомендації щодо складання індивідуального плану, який визначає послідовність реалізації завдань практики. Складається він у перші дні практики, схвалюється викладачем-методистом та керівником від бази практики. Кожен здобувач освіти працює відповідно до свого індивідуального плану/ графіка.

Здобувачам вищої освіти денної форми навчання видаються направлення в ЗДО-базі практики. На період практики в кожній підгрупі здобувачів призначається староста, яка веде облік відвідування здобувачами освіти бази практики, організовує і координує роботу підгрупи, виконує доручення керівників практики, адміністрації і працівників базового закладу щодо організації і перебігу практики, інформує одногрупників про консультації, семінари, складає і своєчасно подає керівникові практики графік залікових видів роботи, відповідає за оформлення фотозвіту тощо.

У кожну вікову групу для проходження виробничої педагогічної практики в закладах дошкільної освіти призначається не більше двох здобувачів освіти, які ознайомлюються з правилами внутрішнього розпорядку

бази практики. На студентів-практикантів розповсюджуються правила внутрішнього розпорядку бази практики. Тривалість робочого часу здобувачів освіти під час проходження практики регламентується Кодексом законів про працю України, який визначає засади і гарантії здійснення здобувачами права розпоряджатися своїми здібностями до праці. Режим роботи студентів під час практики визначається керівниками практики та узгоджується з правилами внутрішнього розпорядку бази практики. Щодня здобувачі вищої освіти повинні знаходитися в ЗДО по 6 годин. Згідно з розкладом режимних процесів, у першій половині дня здобувач виконує завдання практики з 8-00 до 14-00, у другій половині дня – з 12.00 до 18.00 (зі зміною розкладу роботи педагога-наставника змінюється і розклад перебування здобувача вищої освіти на практиці).

Упродовж педагогічної практики (кожного з її видів) здобувачі освіти-практиканти ведуть щоденник педагогічних спостережень, у якому фіксують інформацію, необхідну для виконання завдань практики, висвітлюють хід їх виконання (згідно індивідуального плану проходження практики), в тому числі й роботу зі складання психолого-педагогічних характеристик дитини, з вивчення та аналізу ділової документації освітнього закладу чи управління освіти. Матеріали щоденника використовують для звіту про виконану під час практики роботу.

Керівники практик закріплюються за кожною групою студентів-практикантів і надають допомогу в проектуванні й організації всіх форм організації життєдіяльності дітей, контролюють фіксування здобувачем спостережень у щоденнику практики, відвідують залікові форми роботи, аналізують їх, перевіряють звітні матеріали, пишуть відгук-характеристику про роботу студента під час практики. По закінченню терміну проходження виробничої педагогічної практики проводиться заключна підсумкова конференція.

*Етапи організації безпосередньої роботи здобувача освіти:*

- участь в настановній конференції;
- адаптація до умов бази практики;
- виконання завдань програми практики відповідно до програми у парі з вихователем-наставником і самостійно;
- оформлення звітної документації, рефлексія набутого досвіду;
- виступ-звіт на підсумковій конференції;
- подання документації.

## **Обов'язки і права керівників практики**

*Завідувач практики університету* проводить таку роботу щодо організації і проведення практики:

- здійснює загальну організацію всіх видів практик здобувачів вищої освіти та контроль за їх проведенням в університеті;
- узгоджує договори з підприємствами (організаціями, установами), визначає обов'язки університету і бази практики щодо організації та проведення практик;
- готує проєкти наказів і рішень з питань практики;
- уточнює з базами практики умови проведення практики;
- надає кафедрі інформацію щодо наявності місць практики згідно з укладеними договорами;
- контролює відповідність навчальним планам видів і строків проведення практики;
- забезпечує та контролює проведення всіх організаційних заходів перед направленням здобувачів вищої освіти на практику: розподіл їх за базами практики, інструктаж про порядок проходження практики, інструктаж з охорони праці та безпеки життєдіяльності, надання здобувачам вищої освіти необхідних документів (направлення, програми, щоденник практики, індивідуальне завдання, теми курсової роботи, дипломної роботи, методичні рекомендації щодо оформлення звітної документації тощо);
- контролює розробку наскрізних і робочих програм практик, методичних рекомендацій щодо організації і проведення їх;
- контролює проведення практики, аналізує та узагальнює її результати;
- має право у складі комісії брати участь у підбитті підсумків із практики;
- аналізує звіти кафедр і факультетських керівників за результатами практики та готує річний звіт про практичну підготовку здобувачів вищої освіти університету із зауваженнями та пропозиціями щодо її поліпшення;
- звітує про результати практики на ректораті та вченій раді університету.

### *Декан педагогічного факультету:*

- відповідає за організацію та проведення практики на факультеті;
- керує навчально-методичним забезпеченням практики на факультеті: здійснює контроль за своєчасною розробкою, перевиданням програм практики;



- контролює роботу кафедр і науково-педагогічних працівників з організації та проведення практики здобувачів вищої освіти, виконання програми практики, своєчасне складання заліків, ознайомлюється з документацією (програмами, переліком індивідуальних завдань);

- призначає керівників практики та забезпечує можливості їх виїзду на бази практик за декілька днів до перевірки з метою виявлення готовності до прийому здобувачів освіти і ознайомлення керівників баз практик з документацією з проведення практики;

- бере участь в організації та проведенні настановних інструктивних нарад із питань практики та підсумкових конференцій за її результатами;

- контролює проведення інструктажів з охорони праці та безпеки життєдіяльності;

- здійснює навчально-методичне керівництво і контроль за проведенням усіх видів практики, що проводяться на кафедрі;

- вносить пропозиції про склад комісії з прийому заліків з практики: подає в деканат до початку переддипломної практики пропозиції щодо закріплення за здобувачами вищої освіти тем дипломних робіт, керівників, термін їх виконання;

- обговорює підсумки практики та аналізує виконання програм практики на засіданні кафедри, розробляє заходи з покращення якості керівництва практикою;

- подає до деканату звіти про проведення практики з пропозиціями щодо вдосконалення її організації.

Безпосереднє навчально-методичне керівництво практикою здобувачів вищої освіти здійснює *завідувач кафедри теорії та методик дошкільної освіти*:

- призначає керівниками практики найбільш досвідчених науково-педагогічних працівників;

- спільно з факультетським керівником практики проводить моніторинг баз практик із метою найбільш ефективного використання їх для практичної підготовки здобувачів вищої освіти;

- спільно з гарантом освітньої програми, факультетським керівником практики організовує розробку наскрізних програм практики;

- бере участь у розробці наскрізних та робочих програм практик;

- погоджує тематику індивідуальних завдань на період проведення практики;

– відповідає за забезпечення керівників від бази практики навчально-методичною контролює своєчасне подання звітної документації за підсумками практики;

– заслуховує на вченій раді факультету звіти кафедр, факультетського керівника за підсумками проведення практик та вносить пропозиції з удосконалення практичної підготовки здобувачів вищої освіти.

#### *Факультетський керівник практик:*

– здійснює планування, загальну організацію, навчально-методичне керівництво та облік результатів усіх видів практики на факультеті;

– забезпечує відповідність навчальним планам видів і строків проведення практики на факультеті;

– спільно з методистом/фахівцем навчального відділу щорічно відповідно до робочих навчальних планів складає графік проведення всіх видів практик на факультеті та забезпечує його виконання;

– у складі робочої групи розробляє наскрізну програму практики, робочі програми практик, методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти і керівників практик з питань її організації та проведення;

– спільно з методистом/фахівцем навчального відділу забезпечує проведення всіх організаційних заходів перед направленням здобувачів вищої освіти на практику: розподіл їх за базами практики, інструктаж про порядок проходження практики, інструктаж з охорони праці та безпеки життєдіяльності, надання необхідних документів (направлення, програми, щоденник практики, індивідуальне завдання, методичні рекомендації щодо оформлення звітної документації тощо);

– забезпечує своєчасність складання проєктів наказів про проведення практики здобувачів вищої освіти факультету та звітів за видами практики;

– організовує на факультеті настановні інструктивні наради з питань практики та підсумкові конференції за її результатами; повідомляє здобувачів вищої освіти про порядок звітування з практики, критерії оцінювання та форми звітування; контролює своєчасність захисту результатів практик на кафедрі; контролює виконання програм практики та дотримання Положення про практику;

– здійснює поточний і підсумковий контроль проходження практик здобувачами вищої освіти факультету;

- проводить наради із безпосередніми керівниками практик здобувачів вищої освіти та відповідальними за конкретні види практик на кафедрах;
- бере участь у засіданнях кафедр, науково-методичних, вчених рад факультету, на яких обговорюють питання про стан організації та проведення усіх видів практики;
- має право у складі комісії брати участь у підбитті підсумків практики;
- звітує перед деканом і вченою радою факультету про підсумки проведення практик та вносить пропозиції з удосконалення практичної підготовки здобувачів вищої освіти на факультеті;
- готує підсумковий звіт про проведення всіх практик на факультеті із зауваженнями та пропозиціями щодо удосконалення практики, надає його завідувачу практики університету у строк, установлений наказом ректора.

*Керівник практики від кафедри теорії та методик дошкільної освіти:*

- забезпечує проведення всіх організаційних заходів перед направленням здобувачів вищої освіти на практику: інструктаж з охорони праці та безпеки життєдіяльності, правил поведінки (в установах, організаціях, на підприємствах), надає здобувачам вищої освіти необхідні документи (направлення, програму, щоденник практики, індивідуальне завдання, методичні рекомендації щодо оформлення звітної документації тощо);
- повідомляє здобувачів вищої освіти про форми звітності;
- бере участь у розробці програм практик;
- бере участь у розподілі здобувачів вищої освіти за базами практики;
- розробляє тематику індивідуальних завдань на практику та видає їх здобувачам вищої освіти до початку практики;
- узгоджує з керівником практики від бази практики індивідуальні завдання з урахуванням особливостей бази практики;
- до початку практики проводить зі здобувачами вищої освіти інструктаж з безпеки життєдіяльності та охорони праці, оформляє відповідні документи;
- бере участь у настановних інструктивних нарадах та підсумкових конференціях з питань практики;
- відстежує своєчасне прибуття здобувачів вищої освіти до місць практики;
- здійснює контроль за виконанням програми практики та строками її проведення;

- забезпечує спільно з керівником практики від бази практики високу якість її проходження (за програмою);
- контролює забезпечення необхідних умов праці, організації побуту здобувачів вищої освіти на базі практики та проведення з ними обов'язкових інструктажів з охорони праці та безпеки життєдіяльності;
- надає методичну допомогу здобувачам вищої освіти під час виконання ними індивідуальних завдань, перевіряє робочу документацію;
- надає методичну допомогу здобувачам вищої освіти у підготовці до проведення занять, відвідує та оцінює залікові заходи, аналізує їх;
- проводить консультації щодо опрацювання зібраного матеріалу та його використання для звіту про практику;
- інформує здобувачів вищої освіти про порядок подання звітів про практику та їх захисту;
- перевіряє звітну документацію здобувачів вищої освіти;
- приймає захист звітів здобувачів вищої освіти про практику в складі комісії, оцінює результати практики здобувачів вищої освіти, виставляє оцінки в залікові книжки;
- здає звіти здобувачів вищої освіти про практику на кафедру;
- готує звіт про проведення практики, звітує на засіданні кафедри про результати проходження практик.

Керівника практики від кафедри призначають наказом ректора відповідно до навчального навантаження науково-педагогічних працівників.

*Керівник практики від бази практики* здійснює загальне керівництво практикою, несе особисту відповідальність за її проведення, а саме:

- здійснює запис у книзі Наказів про прийняття здобувачів вищої освіти на практику;
- розподіляє здобувачів вищої освіти за робочими місцями (вікові групи, методичний кабінет, кабінет завідувача) відповідно до завдань програми практики, графіка її проходження, забезпечує ефективність її проходження;
- забезпечує проведення інструктажу з охорони праці та безпеки життєдіяльності, протипожежної безпеки на базі практики та на робочому місці під час виконання конкретних видів робіт;
- ознайомлює студентів з організацією робіт на конкретному робочому місці;

- забезпечує та контролює дотримання здобувачами вищої освіти правил внутрішнього розпорядку бази практики;
- створює необхідні умови для оволодіння здобувачами вищої освіти новою технікою, сучасними технологіями та методами організації праці, сприяє підбору матеріалу для виконання курсових і дипломних робіт;
- оцінює якість проходження практики здобувачами вищої освіти, складає на них характеристику з відображенням виконання програми практики, якості професійних знань та вмінь;
- пише відгук-характеристику про роботу здобувача вищої освіти під час практики.

*Методист/провідний фахівець навчального відділу  
з організації практики на факультеті:*

- разом із факультетським керівником, завідувачем кафедри визначає бази практики, що забезпечують виконання робочої програми практики;
- спільно з факультетським керівником практики забезпечує проведення всіх організаційних заходів перед направленням здобувачів вищої освіти на практику: розподіл їх за базами практики, інструктаж про порядок проходження практики, інструктаж з охорони праці та безпеки життєдіяльності, надання здобувачам вищої освіти необхідних документів (направлення, програми, щоденник практики, індивідуальне завдання, тема курсової чи дипломної роботи, методичні рекомендації щодо оформлення звітної документації тощо);
- складає проекти наказів про направлення здобувачів вищої освіти на практику, припинення та відновлення практики, захист практики;
- бере участь в організації та проведенні настановних інструктивних нарад із питань організації, проведення практики та підсумкових конференцій за її результатами;
- спільно з керівниками практик забезпечує проведення інструктажів про порядок проходження практики, з охорони праці та безпеки життєдіяльності;
- готує супровідні документи: направлення на практику, інформаційні повідомлення на кафедри, відомості на оплату керівникам від баз практик тощо;
- проводить наради зі старостами груп практикантів із питань проходження практики та ведення документації;

- контролює виконання здобувачами вищої освіти факультету правил трудового розпорядку закладу, в якому вони проходять практику, здійснює облік відвідування цього закладу здобувачами вищої освіти та керівниками практик від університету;
- збирає документацію здобувачів вищої освіти з практики, забезпечує її перевірку керівниками практики;
- забезпечує комплектування та періодичне оновлення допоміжних і звітних матеріалів у кабінеті практики;
- інформує деканат, кафедри про нові положення, накази, інструкції й інші директивні документи та вказівки щодо організації і проведення практики здобувачів вищої освіти;
- бере участь у розробці проєктів і положень, інструктивно-нормативних документів з питань практичної підготовки здобувачів вищої освіти факультету/університету;
- бере участь у підготовці та розробці методичних та інформаційних матеріалів з питань організації практик здобувачів вищої освіти факультету;
- бере участь у підготовці статистичної документації та звітних матеріалів з питань практичної підготовки здобувачів вищої освіти факультету.

***Обов'язки здобувачів вищої освіти університету,  
які йдуть на практику:***

- взяти участь у настановній конференції з питань організації практики у визначений деканатом факультету час;
- до початку практики отримати від керівника практики від кафедри направлення, методичні матеріали (методичні вказівки, програму, щоденник, індивідуальне завдання) та консультації щодо оформлення необхідних документів;
- до початку практики пройти в університеті інструктаж з охорони праці та безпеки життєдіяльності;
- своєчасно прибути на базу практики;
- якісно та в повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики, індивідуальне завдання;

- ознайомитися та суворо дотримуватися правил охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії та внутрішнього розпорядку на базі практики;
- своєчасно оформити звіт та захистити його в терміни, визначені наказом.

#### *Здобувач освіти має право:*

- звертатися за допомогою до методиста (керівника практики з фаху) вихователя-методиста ЗДО, вихователя групи, якій відбувається практика з усіх питань її проходження;
- вносити пропозиції та побажання щодо вдосконалення організації проведення виробничої педагогічної практики в закладах дошкільної освіти;
- брати участь у конференціях та нарадах під час виробничої педагогічної практики;
- користуватися фондами бібліотеки та методичного кабінету даного закладу дошкільної освіти.

### **1.6. Форми та методи контролю рівня сформованості компетентностей за результатами проходження практики**

Для оцінювання професійно-практичних досягнень здобувачів вищої освіти застосовуються методи:

- *усного контролю*: індивідуальні і групові бесіди;
- *письмового контролю*: аналіз, протоколювання, звіт; характеристика керівника практики від бази практики;
- *самоконтролю*: самоаналіз;
- *поточне оцінювання* діяльності під час практики (відвідування залікових форм роботи; вивчення документації);
- *самоконтролю*: самоаналіз;
- *підсумковий контроль* (залік; диференційований залік).

## 1.7. Політика практичної підготовки крізь призму законодавчої бази академічної доброчесності

Політика курсу практичної підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта базується на такій законодавчій базі та специфіці самого курсу, який має наскрізний характер упродовж періоду навчання, широкоаспектний підхід до керівництва ним (здіянні кафедри: теорії та методик дошкільної освіти, психології освіти, кафедра логопедії та спеціальних методик; керівництво здійснюється ід закладів дошкільної освіти).

Дотримання академічної доброчесності регулюється Конституцією України (ст. 53 – право на освіту), Законом України «Про освіту» (ст. 42), Кодексом академічної доброчесності Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

([https://drive.google.com/file/d/1W\\_tRKAqt4kKFyD1zNzR76uxVZY3mUjBV/view](https://drive.google.com/file/d/1W_tRKAqt4kKFyD1zNzR76uxVZY3mUjBV/view)), введеним в дію 29.04.2021р. Наказом ректора №55-ОД. та Положенням про дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними працівниками, науковими працівниками та здобувачами вищої освіти в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка

(<https://drive.google.com/file/d/1vwOb8sJzVjHpAnrAmFADtNQWYUhJny-R/view>) введений в дію 26.12, 2022р. Наказом ректора 158-ОД

*Академічна доброчесність* – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

*Суб'єкти академічної доброчесності* – учасники освітнього процесу в К-ПНУ.

Основні *принципи* академічної доброчесності, якими повинні керуватися учасники освітнього процесу такі:

– *законність і верховенство права*, що передбачає неухильне дотримання учасниками освітнього процесу в К-ПНУ чинного законодавства та інших нормативних документів, що регламентують навчальну, методичну, наукову та іншу діяльність, утверджують політику щодо забезпечення якості вищої освіти, і стимулювання до цього інших;



– *чесність н порядність* у навчальній, науковій, методичній, організаційно-виховній, творчій та інших видах діяльності, не допускання жодних форм обману, брехні, шахрайства, крадіжки або інших форм нечесної поведінки, що негативно впливають на якість отриманих результатів;

– *взаємна довіра*: учасники освітнього процесу в К-ПНУ не повинні без згоди свого співрозмовника розголошувати особисту інформацію, отриману ним під час спілкування або надання освітніх послуг, а також використовувати її у власних цілях. Атмосфера поваги й довіри є основою для продукування нових ідей, творчості, індивідуального розвитку, вільного обміну інформацією між учасниками освітнього процесу в К-ПНУ;

– *справедливість і толерантність* у взаємовідносинах між учасниками освітнього процесу в К-ПНУ. Важливим є неупереджене і доброзичливе ставлення один до одного, позбавлене дискримінації та нечесності, правильне й об'єктивне оцінювання результатів навчальної, дослідницької чи іншої діяльності;

– *партнерство й взаємоповага* в суб'єкт-суб'єктній взаємодії, що передбачають повагу до гідності, інших, їхнього фізичного і психічного здоров'я, вільний обмін ідеями та свободу висловлювань незалежно від віку, статі, статусу. Повага різноманітних й протилежних думок та ідей;

– *рівність*, усі учасники освітнього процесу в К-ПНУ повинні мати рівний доступ до освіти незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, тендерної ідентичності, сексуальної орієнтації, етнічного, соціального, національного походження, стану здоров'я, освітніх потреб, інвалідності тощо;

– *відповідальність*: учасники освітнього процесу в К-ПНУ відповідають за результати своєї діяльності, виконують взяті на себе зобов'язання й протидіють будь-яким проявам академічної недоброчесності;

– *компетентність й професіоналізм*: учасники освітнього процесу в К-ПНУ зобов'язані підтримувати найвищий рівень компетентності у своїй роботі та навчанні;

– *академічна свобода*: самостійність і незалежність учасників освітнього процесу під час провадження педагогічної, науково-педагогічної, наукової та/або інноваційної діяльності, що здійснюється на принципах свободи слова і творчості, поширення інформації, проведення наукових досліджень і використання їх результатів та реалізується з урахуванням обмежень, встановлених Законом України «Про вищу освіту»;

– *самовдосконалення і саморозвиток*: усі учасники освітнього процесу в К-ПНУ повинні докладати максимальних зусиль для постійного вдосконалення освітньої системи, зокрема через систематичне підвищення власного професійного розвитку;

– *прозорість, відкритість, підзвітність*: усі процедури щодо освітньої, науково-дослідницької, господарської та фінансової діяльності, крім тієї, доступ до якої обмежено чинним законодавством, повинні бути прозорими з метою уникнення зловживань посадовим становищем обраними чи призначеними посадовими особами К-ПНУ. Обов'язкова звітність про свою діяльність посадових осіб.

Дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає:

– посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

– дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

– надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;

– контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти;

– об'єктивне оцінювання результатів навчання.

Дотримання академічної доброчесності *здобувачами освіти* передбачає:

– самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

– посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

– дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

– надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації

### ***Види порушень академічної доброчесності:***

– *академічний плагіат* - оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

– *самоплагіат* – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;

– *фабрикація* – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

– *фальсифікація* – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

– *списування* – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;

– *обман* – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;

– *хабарництво* – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;

– *необ'єктивне оцінювання* – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти.

– *надання здобувачам освіти під час оцінювання результатів навчання допомоги чи створення перешкод*, не передбачених умовами та/або процедурами проходження такого оцінювання;

– *вплив у будь-якій формі* (прохання, умовляння, вказівка, погроза, примушування тощо) на педагогічного (науково-педагогічного) працівника з метою здійснення ним необ'єктивного оцінювання результатів навчання.

### ***Академічна відповідальність за порушення академічної доброчесності педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників закладів освіти***

За порушення академічної доброчесності педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники закладів освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- відмова у присудженні ступеня освітньо-наукового чи освітньо-творчого рівня чи присвоєнні вченого звання;
- позбавлення присудженого наукового (освітньо-творчого) ступеня чи присвоєного вченого звання;
- відмова в присвоєнні або позбавлення присвоєного педагогічного звання, кваліфікаційної категорії;
- позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів чи займати визначені законом посади.

### ***Академічна відповідальність за порушення академічної доброчесності здобувачів освіти***

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);
- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;
- відрахування із закладу освіти (крім осіб, які здобувають загальну середню освіту);
- позбавлення академічної стипендії;
- позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання.

Види академічної відповідальності (у тому числі додаткові та/або деталізовані) учасників освітнього процесу за конкретні порушення академічної доброчесності визначаються спеціальними законами та/або внутрішніми положеннями закладу освіти, що мають бути затверджені (погоджені) основним колегіальним органом управління закладу освіти та погоджені з відповідними органами самоврядування здобувачів освіти в частині їхньої відповідальності.

### ***Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти під час проходження практики передбачає:***

- обов'язкове відвідування бази практики упродовж визначених програмою термінів;
- активність у житті закладу і конкретної вікової групи;
- своєчасна підготовка і проведення залікових форм роботи;
- своєчасне повідомлення керівника від бази практики та керівника від університету про причину відсутності;
- надання достовірної інформації у будь-яких освітніх ситуаціях;
- неприпустимими є пропуски з неповажних причин;
- терпимість, відкритість, доброзичливість, толерантність у спілкуванні зі всіма учасниками освітнього процесу (викладачами, колегами в ЗДО, дітьми та їхніми батьками);
- дисциплінованість, пунктуальність;
- підтримування зворотного зв'язку із керівниками практики через очні і дистанційні консультування, звітування тощо;
- своєчасна здача звітної документації, її оригінальність;
- оригінальність виконаних завдань, індивідуального в тому числі;
- підтвердження посиланнями запозичених матеріалів у власній інтерпретації (для пошуку потрібної інформації можна скористатися списком рекомендованої літератури та джерел, послугами читацького залу та бібліотеки, інтернет-ресурсами);
- адекватна реакція на зауваження, методичні поради керівників практики;
- самостійність, незалежність, креативність у підготовці і проведенні різних залікових форм роботи з дітьми, виходячи із завдань конкретного виду практики.

### ***Дотримання академічної доброчесності керівниками практики під час її проходження передбачає:***

- своєчасне проведення настановних і звітних конференцій з повним висвітленням організаційних і дидактичних моментів відповідно до програми практик;
- систематичне надання якісних консультацій фронтально й індивідуально відповідно до графіка;

- перевірка конспектів залікових форм роботи та відвідування залікових заходів з метою поради, допомогти, підвищити рівень практичної підготовки здобувача освіти;
- своєчасна перевірка документації;
- адекватна оцінка роботи студента під час практики відповідно до встановлених у програмі критеріїв та шкали оцінювання.

## 1.8. Критерії оцінки діяльності здобувачів вищої освіти під час практики

### Шкала оцінювання

Підсумки практики оцінюються за 100-бальною системою. Загальна підсумкова оцінка за практику виставляється у відомості обліку успішності та індивідуальному навчальному плані здобувача за двома шкалами оцінювання: національною і шкалою ECTS. Критеріями якісного оцінювання здобувачів вищої освіти виступають: рівень осмислення здобувачами вищої освіти мети, завдань і змісту кожного із видів практики; рівень професійної спрямованості діяльності майбутніх вихователів/вчителів-логопедів; рівень сформованості професійних умінь.

### **100-90 балів (А) – «Відмінно». Рівень компетентності – Творчий**

Загальні критерії: здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить і опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні здібності.

Спеціальні критерії: оцінку «відмінно» – здобувач одержує в тому випадку, коли самостійно виконано заплановані види робіт на високому рівні (допускається не більше 25% оцінок «добре» за кожне із завдань).

Подані для перевірки залікові види робіт правильно оформлені, доповнені наочними посібниками, які використовувалися у процесі їх проведення; фотозвітами.

Щоденник здобувача освіти-практиканта всебічно відображає його діяльність під час практики і відповідає сформульованим вимогам, містить глибокий самоаналіз освітньо-виховного процесу, здійснюваного педагогічним колективом ЗДО та власної діяльності; звіт не тільки перелічує види виконаної роботи, а й містить самооцінку та самоаналіз діяльності.

Характеристика свідчить про високий рівень готовності студента до самостійного виконання завдань практики, його дисциплінованість і організованість, дотримання ним розпорядку роботи ЗДО, активність у громадському житті, старанність тощо. Вся звітна документація вчасно подана на перевірку, охайно і грамотно оформлена. Під час захисту практики здобувач освіти упевнено презентує свої матеріали, аргументовано відповідає на запитання членів комісії.

Здобувач освіти дотримується принципів академічної доброчесності.

**82-89 балів (В) – «Дуже добре». Рівень компетентності – Достатній (конструктивно-варіативний)**

Загальні критерії: здобувач вищої освіти вільно володіє теоретичним матеріалом, застосовує його на практиці, вільно виконує завдання у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.

Спеціальні критерії: «Дуже добре» – ставиться за умови, коли усі завдання практики виконано на високому рівні (не більше 30% оцінок «добре»).

Оцінці «добре» або «відмінно» відповідає показовий захід, систематично і повно заповнений щоденник, звіт відображає виконану роботу й містить самооцінку, характеристика з бази практики позитивна, вчасно подана на перевірку документація, однак у її оформленні трапляються незначні помилки, здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію.

Характеристика свідчить про високий рівень готовності студента до самостійного виконання завдань практики, його дисциплінованість і організованість під час роботи, старанність. Вся звітна документація вчасно подана на перевірку, охайно і грамотно оформлена. Під час захисту практики здобувач освіти упевнено презентує свої матеріали, допускає несуттєві помилки під час аргументації відповідей на запитання членів

комісії, сам виправляє їх. Здобувач освіти дотримується принципів академічної доброчесності.

**75-81 балів (С) – «Добре». Рівень компетентності – Достатній (конструктивно-варіативний)**

Загальні критерії: здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, загалом самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, з-поміж яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок.

Спеціальні критерії: «Добре» – ставиться за умови, коли самостійне виконання завдань практики проведене на достатньому рівні (не більше 25% оцінок «задовільно»). Оцінці «добре» або «відмінно» відповідає показовий захід, а також психолого-педагогічні характеристики; щоденник заповнювався систематично, однак у ньому трапляється поверховий самоаналіз виконаної роботи; звіт відображає виконану роботу й містить самооцінку, позитивна характеристика з бази практики, вчасно подана на перевірку документація, однак у її оформленні трапляються мовленнєві помилки, непослідовність викладу думки.

Характеристика свідчить про належний рівень готовності студента до самостійного виконання завдань практики, його дисциплінованість і організованість під час роботи, старанність. Вся звітна документація вчасно подана на перевірку, оформлена в основному, відповідно до технічних і змістових вимог. Спостерігаються незначні мовленнєво-граматичні помилки. Під час захисту практики здобувач освіти презентує свої матеріали впевнено, але іноді допускає суттєві помилки під час аргументації відповідей на запитання членів комісії. Здобувач освіти дотримується принципів академічної доброчесності.

**64-73 бали (Д) – «Задовільно». Рівень компетентності – Середній (репродуктивний)**

Загальні критерії: здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, з-поміж яких є значна кількість суттєвих.



Спеціальні критерії: Оцінкою «задовільно» – оцінюється практика студента, виконані завдання якого оцінено переважною більшістю оцінок.

«Задовільно» (не допускається наявність оцінки «незадовільно»); записи у щоденнику велися систематично, однак самоаналіз у них поверховий, звіт не відображає всіх аспектів діяльності практиканта; адміністрація ЗДО позитивно відгукується про роботу студента.

Документація подана на перевірку із запізненням.

Здобувач освіти дотримується принципів академічної доброчесності.

### **60-63 бали (E) – «Задовільно». Рівень компетентності – Низький (репродуктивний)**

Загальні критерії: здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні.

Спеціальні критерії: Оцінкою «задовільно» – оцінюється практика, всі види роботи якої оцінені «задовільно»; наявна позитивна характеристика з ЗДО, однак за час практики зафіксовані пропуски відвідування бази практики без поважних причин, намагався дотримуватися внутрішнього розпорядку; документація подана з запізненням, не вся відповідає поставленим технічними і змістовим вимогам, (насамперед щоденники), звіт студента – поверховий; в мовленнєвому оформленні поданих ним матеріалів наявні грубі помилки, не витриманий діловий стиль викладу.

Характеристика свідчить про низький рівень готовності здобувача освіти до самостійного виконання завдань практики, про слабку організованість, не серйозне ставлення до практики, недисциплінованість під час роботи. Під час захисту практики здобувач освіти презентує свої матеріали невпевнено без супроводу наочних доказів (фото, відео), або ж відмовляється від публічного захисту, допускає суттєві помилки під час аргументації відповідей на запитання членів комісії (не усвідомлює суті запитання). Здобувач освіти дотримується принципів академічної доброчесності.

### **35-59 балів (FX) – «Незадовільно з можливістю доопрацювання матеріалів та усного захисту практики». Рівень компетентності – Низький (рецептивно-продуктивний)**

Загальні критерії: здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

Спеціальні критерії: якщо, за відведення для проходження практики час, здобувач одержав одну оцінку «незадовільно» за проведення будь-якого виду залікової роботи, він має право повторно провести його у присутності директора чи методиста ЗДО, методиста від фахової кафедри. Підставою для оцінки FX є також невчасне подання документації, значні порушення в оформленні її матеріалів, спостерігаються помилки, які вказують на недостатнє усвідомлення завдань практики, низький рівень грамотності. Після доопрацювання матеріалів, одержання позитивної оцінки за кожен вид роботи керівник практики від фахової кафедри виставляє підсумкову оцінку.

Характеристика свідчить про початковий рівень готовності здобувача освіти до самостійного виконання завдань практики, його недисциплінованість і низьку організованість під час роботи. Із значним запізненням подано на перевірку менше половини звітної документації, оформленої без дотримання технічних і змістових вимог, стилю викладу, із граматичними помилками. Характеристика здобувача освіти-практиканта керівником від бази практики має позитивну оцінку, проте в ній є зауваження щодо проходження практики здобувачем освіти, оцінка «задовільно». Під час захисту практики здобувач освіти не орієнтується у своїх матеріалах, повторюється (заціклюється на чомусь одному). Відповісти на запитання членів комісії не може. Здобувач освіти дотримується принципів академічної доброчесності.

**1-34 (F) – Незадовільно з обов'язковим повторним проходженням практики» Рівень компетентності – Низький (рецептивно-продуктивний)**

Загальні критерії: здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного пізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.

Спеціальні критерії: «Незадовільно» з обов'язковим повторним проходженням всієї практики. Здобувач не відвідував ЗДО (зафіксовано більше половини пропущених днів), не виконав програми практики. Рішенням ради факультету здобувачеві призначається повторне проходження практики. Нескладена практика вважається академічною заборгованістю.

Здобувач освіти дотримується принципів академічної доброчесності. За умови, якщо здобувач-практикант отримав менше від 60% балів, згід-

но з Положенням про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (див. *табл. 1.3*), практика не зараховується. Здобувачеві вищої освіти, який не виконав програми практики з поважних причин (підтверджених документально), може бути надано право на проходження практики повторно за умов, визначених університетом та погоджених із базою практики. Здобувача вищої освіти, який вдруге отримав негативну оцінку з практики, відраховують з університету.

Здобувача вищої освіти, який не виконав програму практики без поважних причин або отримав оцінку «не зараховано»/«незадовільно» за результатами захисту звіту про практику, відраховують з університету за невиконання навчального плану.

*Таблиця 1.3.*

***Таблиця відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти з практики***

Рейтингова оцінка з практики	Підсумкова оцінка за шкалою ECTS	Рекомендовані системою ECTS статистичні значення (у %)	Підсумкова залікова оцінка за національною шкалою
90-100	A (відмінно)	10	Зараховано
82-89	B (дуже добре)	25	
75-81	C (добре)	30	
67-74	D (задовільно)	25	
60-66	E (достатньо)	10	
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного проходження практики)		Не зараховано
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи під час повторного проходження практики)		

## Критерії оцінювання індивідуального науково-дослідного/творчого завдання

Мета виконання студентами індивідуальних завдань – формування умінь та навичок самостійного розв’язання методичних та організаційних питань, що сприятиме розвитку педагогічно-творчого мислення, розкриттю творчого потенціалу майбутніх вихователів, активізації пошукової діяльності, підвищенню ініціативи і рівня професійної самостійності студентів. Критерії та шкала оцінювання індивідуального науково-дослідного/творчого завдання подано в *таблицях 1.4; 1.5.*

*Таблиця 1.4.*

### Критерії ІНД/ТЗ

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм (допустимі варіанти)	
		1	2
1.	Відповідність назви, змісту виконаної роботи поставленій меті, та віковій категорії учасників освітнього процесу (хто може ним скористатися і за яких умов)	1	2
2.	Оригінальність	2	3
3.	Естетичність	1	1
4.	Педагогічна цінність	2	3
5.	Динамічність, багатофункціональність	2	2
6.	Презентація	2	4
Разом		10	15
Усі критерії передбачають дотримання доброчесності (допустимих меж плагіату)			

*Таблиця 1.5.*

### Шкала оцінювання ІНД/ТЗ

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	8-10	<i>Відмінно</i> (завдання мають оригінальний характер)
Достатній	5-7	<i>Добре</i> (до 10 % подібності)
Середній	3-4	<i>Задовільно</i> (до 40 плагіату)
Низький	0-2	<i>Незадовільно</i> (завдання на початковій стадії розробки, або має більше 70 % подібності)

## 1.9. Алгоритм підбиття підсумків практики

Після закінчення терміну практики здобувачі вищої освіти звітують про виконання програми практики та індивідуального завдання. Опрацювавши зібраний матеріал по кожному із завдань практики, оформляють його відповідно до змістових і технічних вимог, комплектують у теку і здають керівнику практики у зазначений ним термін на оцінювання (період доопрацювання матеріалів практики і їх захисту – не більше 10 днів після завершення практики).

Основною формою звітності за практику є письмовий звіт про виконання робочої програми практики, у якому здобувач вищої освіти подає аналіз усіх напрямів своєї роботи під час практики, характеризує повноту виконання завдань, труднощі, з якими пересікався, вказує на досягнення та нереалізовані ідеї, визначає причини недоліків та упущень, намічає основні шляхи самовдосконалення. Разом із іншими документами (щоденник психолого-педагогічних спостережень, конспекти і самоаналіз проведених заходів, режимних процесів, протоколи аналізу відвіданих занять, індивідуальне завдання, узагальнений щоденник тощо) звіт подається на рецензування керівнику практики від кафедри. Він має містити відомості про виконання здобувачем освіти всіх розділів програми практики та індивідуального завдання, розділи з охорони праці та безпеки життєдіяльності, висновки, пропозиції. Після доопрацювання та остаточного погодження з керівником практики від випускової кафедри звіт у друкованому вигляді подається на захист. Звіт підписує здобувач освіти, керівник практики від бази практики, керівники практики від університету – з фаху (дошкільні методики/логопедія), психології, педагогіки.

Основним документом, що відображає поточну діяльність під час практики, відгук-характеристику та оцінку діяльності здобувача вищої освіти від бази практики є узагальнений щоденник практики, який водночас є частиною звіту. Звітні матеріали практики – щоденник і звіт зберігаються на випусковій кафедрі впродовж трьох років.

Звіт практики здобувачі вищої освіти захищають перед комісією, призначеною завідувачем кафедри та факультетським керівником практики зі спеціальності 012 Дошкільна освіта. До складу комісії входять не менше три особи: керівник практики зі спеціальності 012 Дошкільна освіта / Логопедія, керівник практики від кафедри теорії та методик дошкільної освіти, і, за можливості, керівник практики від бази практики а також викладачі дисциплін фахової підготовки. До захисту практики допускаються здобувачі вищої освіти, які виконали програму практики; подали

необхідну документацію, що була перевірена керівником практики від університету.

Комісія оцінює результати практики здобувачів за дворівневою шкалою оцінювання у терміни, встановлені відповідним Наказом про проведення практики здобувачів в К-ПНУ впродовж перших десяти календарних днів після завершення практики. Така комісія засідає після кожного виду практики під час/після звітної конференції.

Місце, час і форма приймання заліку з практики визначається деканатом факультету і доводиться до відома здобувачів та керівників практик. У здобувачів заочної форми навчання комісія може приймати залік з практики в період сесії, яка проходить після практики. Конкретна дата складання заліків з практики визначається в Наказі ректора про направлення на практику.

У ході *звітної конференції* здобувачі вищої освіти звітують про свою роботу під час практики, дають узагальнений аналіз її результатів, обмінюються досвідом у формі презентації перебігу практики, обговорюють причини труднощів та висловлюють пропозиції щодо покращення практичної підготовки здобувачів освіти до майбутньої професійної діяльності.

Оцінювання результатів проходження практики проводиться з урахуванням:

- результатів спостереження за діяльністю студента під час практики;
- визначення якості виконання кожного завдання, передбаченого програмою практики на основі аналізу змісту та відповідності оформлення;
- оцінних суджень, висловлених методистами, адміністрацією, працівниками бази практики та виставленими ними оцінки в узагальненому щоденнику;
- самооцінки здобувачем рівня своєї підготовленості до самостійної практичної діяльності та якості виконаної роботи;
- виступу-захисту звіту на звітній конференції у супроводі фото і відео-матеріалів;
- презентації-захисту виконаного індивідуального/творчого завдання;
- аналізу професійних якостей практиканта (дисциплінованість, уміння організувати власний робочий час, ініціативність, творче ставлення до справи, відповідальність, вміння позитивно взаємодіяти з усіма учасниками освітнього процесу), його готовності надати допомогу працівникам закладу дошкільної освіти; компетентностей та сформованості професійно-педагогічних якостей і здібностей особистості здобувача вищої освіти.

Загальна оцінка роботи кожного здобувача вищої освіти є комплексною і враховує всі види діяльності, вона не є середнім арифметичним суми оцінок усіх видів роботи, а визначається на основі обговорення і погодження думок усіх керівників з практики.

За кожен вид педагогічної практики здобувач освіти отримує залік – диференційований (за виробничі практики) і недиференційований (за навчальні практики). Оцінка за практику вноситься у відомість обліку успішності здобувача, в залікову книжку / індивідуальний навчальний план здобувача за підписом голови комісії та враховується стипендіальною комісією при визначенні розміру стипендії разом із його оцінками за результатами підсумкового семестрового контролю.

Здобувачеві вищої освіти, який не виконав програму практики з поважних причин (підтверджених документально), може бути надане право на проходження практики в інший термін за визначених умов університетом та погоджених із базою практики. Здобувач вищої освіти, який вдруге отримав негативну оцінку з практики, відраховують з університету. Якщо ж він не виконав програму практики без поважних причин або отримав оцінку «не зараховано», «незадовільно» за результатами захисту практики, відраховують з університету за невиконання навчального плану.

Захист кожного окремого виду практики протоколюється.

Результати кожного окремого виду практики обговорюються на засіданнях кафедри психології освіти, вченій раді факультету.

### **Вимоги до оформлення звітної документації**

Усі матеріали практики (окрім узагальненого щоденника практики А5) оформляються на аркушах паперу формату А4 у друкованому вигляді за такими вимогами: шрифт – Times New Roman, розмір шрифту – 14 кегль, міжрядковий інтервал – 1,5, вирівнювання – за шириною, усі поля по 2 см. Друк – двосторонній.

Звітна документація впорядковується в папку (зразки титульних сторінок подано в п. 3.2) за змістом поданим у п. 3.1.

Готова документація здається керівникові практики на перевірку упорядковж 3 днів після завершення практики. За невчасну здачу, здобувач вищої освіти отримуватиме штрафні бали.

## РОЗДІЛ 2



### СИСТЕМА І ЗМІСТ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ЗА ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЮ ПРОГРАМОЮ «ДОШКІЛЬНА ОСВІТА. ЛОГОПЕДІЯ»

#### 2.1. Навчальна пропедевтична практика в закладах дошкільної освіти

*(розробник: Галина БАТАМАНЮК, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії та методик дошкільної освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка)*

**Мета практики:** Формування у здобувачів вищої освіти цілісного уявлення про освітньо-виховний процес сучасного закладу дошкільної освіти та вихователя як головного суб'єкта у ньому (цьому процесі); виховання професійного інтересу до особистості дошкільника та до педагогічної діяльності вихователя; створення у студентів установки на формування професійної позиції, розвиток потреби в збагаченні професійних знань та вмінь, самопізнанні.

#### **Завдання практики:**

- ознайомлення з різними типами закладів державної і приватної власності, що надають послуги з дошкільної освіти, специфікою організації освітнього процесу в них, порівняльний аналіз;
- формування умінь працювати з нормативно-правою документацією (вивчення Закону України «Про дошкільну освіту», посадової інструкції, документації, яку веде вихователь), описувати її;
- формування умінь спостерігати, порівнювати, узагальнювати отриману інформацію, здійснювати відповідні записи у звітній документації;
- формування умінь ефективного спілкування та позитивної взаємодії з дітьми (організація бесід, спільної діяльності, участь в режимних процесах) і педагогом-наставником (консультування, співучасть і посильна допомога в організації різних форм життєдіяльності дошкільників);
- стимулювання потреби у формуванні культури педагогічної діяльності.



Навчальна пропедевтична практика в закладах дошкільної освіти спрямована на формування у здобувачів освіти **компетентностей** – інтегральної, загальних і спеціальних.

**Компетентність інтегральна** – здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної і спеціальної освіти, провадити професійну діяльність, що передбачає застосування певних теорій та методик відповідних наук, фахових методик і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

### **Компетентності загальні (КЗ)**

**КЗ-03.** Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

**КЗ-04.** Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

**КЗ-06.** Здатність до міжособистісної взаємодії.

**КЗ-08.** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

**КЗ-09.** Здійснення безпечної діяльності.

### **Компетентності спеціальні (КС)**

**КС-1.** Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.

**КС-6.** Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку навичок свідомого дотримання суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки.

**КС-12.** Здатність до фізичного розвитку дітей раннього і дошкільного віку, корекції і зміцнення їхнього здоров'я засобами фізичних вправ і рухової активності.

**КС-13.** Здатність до організації і керівництва ігровою (провідною), художньо-мовленнєвою і художньо-продуктивною (образотворча, музична, театральна) діяльністю дітей раннього і дошкільного віку.

**КС-18.** Здатність знаходити, опрацьовувати потрібну освітню інформацію та застосовувати її в роботі з дітьми, батьками.

**КС-19.** Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами.

**КС-21.** Здатність дотримуватися основних правил, принципів, прийомів і форм суб'єкт-суб'єктної комунікації.

## **Програмні результати навчання**

**ПР-01.** Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.

**ПР-02.** Розуміти, описувати й аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять та категорій.

**ПР-04.** Розуміти і визначати особливості провідної – ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання в розвитку, навчанні і вихованні дітей раннього і дошкільного віку.

**ПР-14.** Мати навички збереження та зміцнення психофізичного і соціального здоров'я дітей.

**ПР-17.** Здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію і розвивальне міжособистісне педагогічне спілкування з дітьми дошкільного віку та особистісне соціально-зорієнтоване спілкування з батьками.

**ПР-18.** Володіти технологіями організації розвивального предметно-ігрового, природно-екологічного, пізнавального, мовленнєвого середовища в різних групах раннього і дошкільного віку.

**ПР-22.** Дотримуватись умов безпеки життєдіяльності дітей раннього і дошкільного віку.

**ПР-23.** приймати обґрунтовані рішення з урахуванням цілей, ресурсних і законодавчих обмежень, ціннісних орієнтирів.

**Бази практики** – різні типи освітніх закладів, що надають послуги з дошкільної освіти м. Кам'янця-Подільського (денна форма навчання) та України (заочна форма навчання) комунальної власності (заклади дошкільної освіти загального розвитку, комбіновані, компенсуючого типу, навчально-виховні комплекси – школа-дитячий садок) і приватної власності; кафедра теорії та методик дошкільної освіти, як організатор зустрічей і тимчасових відвідувань, з метою ознайомлення, таких типів закладів приватної власності як : школа-садок «Радість ХАБ», приватна початкова школа «Школярник», центр розвитку дитини «Освіта без меж», будинок дитини, Дитячий будинок, санаторний дитячий садок, ясла-садок, реабілітаційний центр тощо. Параметри навчальної пропедевтичної практика в закладах дошкільної освіти практики подано в *таблиці 2.1.*

**Академічна характеристика практики**

Найменування показників	Характеристика освітньої компоненти	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка	
Спеціальність	012 Дошкільна освіта	
Освітньо-професійна програма	Дошкільна освіта. Логопедія	
Освітньо-кваліфікаційний рівень	Бакалавр	
Статус	Обов'язкова освітня компонента професійної підготовки	
Рік навчання	2	2
Семестр вивчення	3	3
Тривалість практики	2 тижні	2 тижні
Кількість кредитів ЄКТС	3	3
Загальний обсяг годин	90	90
Форма підсумкового контролю	Залік	Залік

**ЗМІСТОВІ МОДУЛІ****Змістовий модуль 1. Сучасний заклад дошкільної освіти як основний елемент системи дошкільної освіти України**

**Завдання 1. Ознайомлення з різними типами закладів, що надають послуги з дошкільної освіти – традиційними і нетрадиційними, державної і приватної власності (заклад дошкільної освіти, заклад дошкільної освіти компенсуючого типу, ясла-садок; Центри розвитку, творчості і підготовки дитини до школи тощо; дитячі будинки, санаторні дитячі садки, реабілітаційні центри тощо).**

**Мета:** ознайомлення з особливостями освітньо-виховного комплексу різних типів закладів дошкільної освіти, вивчення особливостей їх функціонування.

Під час практики здобувачі освіти відвідують дошкільні установи різних типів, ознайомлюються з особливостями їх функціонування, зустрічаються з адміністрацією, описують побачене, здійснюють порівняльний аналіз.

Здобувачі вищої освіти заочної форми навчання ознайомлюються з особливостями функціонування ЗДО – базами практики відповідно до

Наказу і паралельно відвідують інші типи освітніх закладів, які надають послуги з дошкільної освіти, за умови їх наявності у населеному пункті за місцем проживання. Якщо таких закладів немає поблизу, або в ньому відмовляються надати інформацію, то працюють із сайтами нетрадиційних типів закладів дошкільної освіти (центрами розвитку, підготовки дітей до школи, закладами спеціального призначення, сімейними ЗДО тощо), які функціонують в районі, області, регіоні. У таблицю порівняльного аналізу (подану в додатках) розміщують здобуту інформацію і порівнюють її із інформацією про ЗДО – базу практики.

У процесі ознайомлення із закладом дошкільної освіти слід:

– вивчити особливості функціонування певного типу дошкільного закладу: *штатний розпис (назви посад, чисельність персоналу і оклади по кожній посаді), кількість і наповнюваність вікових груп, режим роботи закладу, і групи дошкільного віку, режим харчування (1, 2, 3 чи 4 разове, вказати та назвати процеси трапези – сніданок, обід, і полуденок, підвечірок тощо);*

– звернути увагу на своєрідність фізкультурно-оздоровчого комплексу в різних типах дошкільних закладів (*організації режиму дня, рухового, санітарно-гігієнічного режимів, всіх форм роботи з дітьми – ранкових гімнастик, гімнастик пробудження, доріжок здоров'я, фізкультурних свят і розваг тощо), наявність спортивного залу, спортивно-ігрового майданчика на вулиці, достатнє обладнання фізкультурно-ігровими атрибутами, спорудами тощо); вказати на наявність протиепідемічних заходів у закладі;*

– описати особливості реалізації вікового принципу в організації життя і діяльності дітей в закладі (*групи у закладі створені за віком, вказати якого віку скільки груп, можливо є паралельні групи, можливо є різновікові групи (вказати вік дітей), групи спецпризначення (вказати вік дітей і діагноз). Чи відповідають меблі, інше оснащення групи віковим можливостям дітей, чи дотримано віковий принцип у режим роботи груп, як саме тощо);*

– звернути увагу, чи створюється атмосфера, наближена до домашньої, в Будинку дитини і Дитячому будинку, чим відрізняється будівля і прилегла територія нетрадиційного закладу від традиційного (*розвивальне середовище – предметне, природнє, стилі спілкування дорослих із дітьми і дітей з дорослими, як відбувається налагодження контактів із батьками вихованців) та групи традиційного ЗДО і нетрадиційного);*

– з дозволу адміністрації ЗДО – зробити не менше 2 світлин (*адміністрація, будівля з написом, прилегла територія тощо).*

## **Завдання 2. Ознайомлення із розвивальним середовищем різних типів дошкільних установ.**

*Мета:* дослідити принципи побудови розвивального середовища та шляхи їх реалізації в різних установах. (До принципів відносимо: принцип дистанції, позиції при взаємодії, активності, стабільності-динамічності, комплексування і гнучкого зонування, принцип емоційності середовища, індивідуальної комфортності та емоційного благополуччя дитини і дорослого, принцип поєднання звичних і неординарних елементів в естетичній організації середовища, відкритості-закритості, врахування статевих і вікових відмінностей дітей).

Під час ознайомлення із закладом дошкільної освіти слід звернути увагу на:

- групові приміщення та їх обладнання;
- методичний кабінет, його оснащення;
- кімната для батьків або кімната психологічного розвантаження для вихователів;
- фізкультурна і музична зали, їх оснащення; допоміжні приміщення (медичний кабінет, кабінет фізпроцедур, пральня, кухня, фітобар тощо); ігрова та земельна ділянки дитячого садка.

Здобувачі освіти-практиканти спочатку повинні у загальному ознайомитися з інтер'єром закладу. Зробити висновок про його відповідність естетичним вимогам. Далі кожен студент має ознайомитися з приміщенням групи, до якої він розподілений на період навчальної практики, розташуванням та призначенням кожної кімнати, оцінити їх використання, відповідність санітарно-гігієнічним нормам та естетичним вимогам. Слід також проаналізувати розташування, призначення та використання меблів та обладнання у груповій кімнаті, встановити наявність фізкультурного обладнання, дидактичних посібників та іграшок, необхідних для проведення освітньо-виховної роботи з дітьми раннього віку. Здобувач освіти здійснює аналіз предметно-розвивального середовища під керівництвом вихователя групи, який спрямовує увагу студента на найважливіші деталі обстановки, пояснює доцільність організації у групі певних функціональних зон (побутової, навчальної, ігрової, фізкультурної, зони природи тощо), ознайомлює із перспективним планом покращення предметно-розвивального середовища. Здобувач-практикант отримує від вихователя конкретні завдання, змістом яких є виготовлення наоч-

них та методичних посібників для роботи з дітьми, добір матеріалів для розумового, фізичного, сенсорного або художнього виховання дітей групи, психолого-педагогічної діагностики їх розвитку. Аналізуючи предметно-просторове середовище в закладах дошкільної освіти слід також зробити висновок про те, наскільки враховуються інтереси дитини та її психологічне здоров'я, чи реалізуються в принципі побудови розвивального середовища.

З дозволу адміністрації закладів – зробити світлини складників розвивального середовища (зони та їх оснащення, ігрові і спортивні майданчики, природне середовище, музична і спортивна зали тощо).

## ***Змістовий модуль 2. Вихователь – головний суб'єкт освітньо-виховного процесу в закладі дошкільної освіти***

***Завдання 3. Вивчення специфіки роботи вихователя: функції (професійні обов'язки) педагога закладу дошкільної освіти.***

*Мета:* формування уявлень про те, що вихователь – головний суб'єкт виховного процесу в дитячому садку.

Спостерігаючи за роботою вихователя-наставника та помічника вихователя тієї вікової групи, до якої прикріплено, здобувач освіти ознайомлюється з їх професійними функціями, (посадовими обов'язками). У бесіді з ними намагається встановити «довірливо-діловий контакт». На основі спостережень, аналізує зміст роботи вихователя в першу і другу половини дня, описує хронометраж його діяльності. Ознайомлюється з переліком документації, яку веде вихователь. Звертає увагу на те, як і в чому проявляється співпраця між вихователем і помічником вихователя. Слід також визначити, яка з функцій реалізується вихователем найбільш успішно.

Виконуючи це завдання, здобувачі вищої освіти також повинні включатися у взаємодію з вихованцями групи. Порадившись з наставником, визначити захоплюючий для них вид спільної діяльності (образотворчої, ігрової), налагодити особистісно-орієнтоване спілкування з кожним. Можна використати ігровий момент: спільно з дітьми виготовити медальйони (вони можуть бути з кольорового або білого паперу, картону) і написати на кожному з них ім'я дитини (бажано, щоб це було ім'я зменшувальне, як звать дитину вдома).

#### **Завдання 4. Вивчення культури педагогічної діяльності вихователя.**

*Мета:* стимулювання потреби в підвищенні культури педагогічної діяльності.

Під час спостереження за взаємодією дітей і вихователя, здобувачам освіти необхідно звернути увагу на зовнішній вигляд вихователя, помічника вихователя і всіх співробітників ЗДО.

Потрібно зробити аналіз мовленнєвого спілкування вихователя з дітьми, виходячи з двох мовних позицій: а) зміст спілкування; б) культура мовлення вихователя у спілкуванні. Зокрема, звернути увагу на:

- стиль спілкування вихователя з дітьми;
- зміст звернень дитини до вихователя, вихователя до дитини;
- частоту звернень ;
- емоційну залученість дитини до спілкування;
- домінуючий тип поведінки дитини в присутності вихователя.

Здобувач освіти має звернути увагу й оцінити дотримання вихователями наступних правил особистісно-орієнтованої взаємодії:

- ніколи не карайте дітей;
- не порівнюйте дітей один з одним, не ставте один одному в приклад;
- не виставляйте дітей на ганьбу (не сваріть при всіх, не змушуйте просити вибачення);
- не докоряйте дітям;
- не скаржтеся на них батькам;
- не ображайте;
- не карайте, не вимагайте жорстко;
- забезпечуйте успіх у всіх справах, і особливо в творчості, намагайтеся вчасно ненав'язливо допомогти дитині.;
- хваліть за успіхи;
- вірте і довіряйте беззастережно;
- домовляйтеся, знаходьте спільне, поступайтеся бажанням;
- прощайте щиро.

Для вивчення уявлень дітей про діяльність вихователя проведіть бесіду з дітьми за такими запитаннями:

- Що робить вихователь?
- А вихователь грається з вами?

- Чому не грається , не може або не вміє?
- Вихователь з вами про що-небудь розмовляє?
- А хотів би ти бути вихователем?

Складіть протокол бесіди (опишіть її: які відповіді переважають, про що це вас інформує).

Таблиця 2.2.

### **Розподіл балів, що присвоюються здобувачам вищої освіти**

<b>№ з/п</b>	<b>Завдання змістових модулів. Документація</b>	<b>Максимальна кількість балів</b>
<b>1</b>	<b>2</b>	<b>3</b>
	<b>Змістовий модуль 1.</b>	<b>30</b>
1	Світлини опрацьованих матеріалів (Розділ II. «Навчальні заклади системи дошкільної освіти, їх повноваження»: ст. 11. Заклад дошкільної освіти та його повноваження; ст. 12. Типи закладів дошкільної освіти.	3
2	Порівняльна таблиця результатів ознайомлення з типами сучасних ЗДО (традиційного і нетрадиційного).	20
3	Опис сайту традиційного/нетрадиційного освітнього закладу, який надає послуги з дошкільної освіти	7
	<b>Змістовий модуль 2.</b>	<b>35</b>
4	Світлини посадових інструкцій вихователя дітей дошкільного віку та помічника вихователя.	2
5	Перелік документації, яку веде вихователь дітей дошкільного віку з короткими анотаціями (поясненнями).	6
6	Хронометраж діяльності вихователя упродовж дня (розписуємо один день календарного плану роботи за видами діяльності у I і II половину дня), вказуємо дату цього дня (одного із 2-х тижнів практики).	6
7	План-конспект <i>одного</i> із видів спільної організованої діяльності (образотворча, ігрова, художньо-мовленнєва тощо) з дітьми із підтвердженням фото (з дозволу батьків).	9
8	Таблиця результатів обстеження «Педагогічна культура вихователя».	6
9	Протокол бесіди з дітьми «Про діяльність педагога».	6



1	2	3
10	ІНД/ТЗ Дидактичний посібник.	15
	<b>Узагальнення результатів практики</b>	<b>20</b>
11	Узагальнений щоденник практики (формат А5).	6
12	Звіт з практики.	9
13	Захист практики (виступ-доповідь) із фото/відео супроводом.	5
	<b>Разом</b>	<b>100</b>

## 2.2. Навчальна педагогічна практика в закладах дошкільної освіти

(розробник: **Наталія КАНЬОСА**, кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри теорії та методик дошкільної освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка)

**Мета практики:** Формування у здобувачів освіти системи професійних знань, умінь, навичок, необхідних вихователю для виконання його функцій у роботі з дітьми раннього віку (догляд, розвиток, навчання і виховання); виховання інтересу до педагогічної діяльності вихователя дітей раннього віку, відповідального ставлення до професії, виробничої дисципліни, потреби в систематичному збагаченні знань та творчому їх застосуванні на практиці; розвиток педагогічно-творчих здібностей.

### Завдання практики:

- формування вмінь цілеспрямовано спостерігати за освітнім процесом у групах раннього віку як системою виховних та освітніх впливів, участю педагога в методичній роботі, аналізувати розвивальне середовище та методичне забезпечення групи, документацію, яка ведеться в групі, (орієнтуватися в ній), описувати результати спостережень та аналізу;

- оволодіння сучасними методами і прийомами організації різних форм життєдіяльності дітей раннього віку упродовж дня (режимних процесів, ігрових занять, свят і розваг, самостійної діяльності), оформлення відповідної документації (конспектів занять, прогулянок, сценаріїв виховних заходів);

- формування вмінь здійснювати психолого-педагогічне спостереження за розвитком дитини раннього віку, визначати рівні, використовувати одержані результати і показники у практичній роботі з дітьми;

- формування вмінь здійснювати просвітницьку роботу з батьками (усні й наочні форми роботи);
- формування вмінь організовувати особистісно-орієнтоване спілкування з дітьми раннього віку у різних видах діяльності; здійснювати роботу з адаптації дитини до умов ЗДО;
- сприяти розвитку конструктивно-творчих здібностей (моделювання розвивального середовища, виготовлення наочних і дидактичних посібників, створення добірок ігор і вправ, малих фольклорних жанрів тощо).

Навчальна педагогічна практика спрямована на формування у здобувача вищої освіти таких **компетентностей** – інтегральної, загальних і спеціальних.

**Інтегральна компетентність** – здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей раннього та дошкільного віку, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних теорій і фахових методик дошкільної та спеціальної освіти, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

### **Компетентності загальні (КЗ)**

**КЗ-03.** Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

**КЗ-05.** Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

**КЗ-06.** Здатність до міжособистісної взаємодії.

**КЗ-07.** Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

**КЗ-08.** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

**КЗ-09.** Здійснення безпечної діяльності.

### **Компетентності спеціальні (КС)**

**КС-01.** Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.

**КС-02.** Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага).

**КС-03.** Здатність до розвитку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей раннього і дошкільного віку.

**КС-05.** Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку мовлення як засобу спілкування і взаємодії з однолітками і дорослими.

**КС-06.** Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку навичок свідомого дотримання суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки.

**КС-07.** Здатність до національно-патріотичного виховання дітей раннього і дошкільного віку (любов до Батьківщини, рідної мови, рідного міста; інтерес і повага до державних символів України, національних традицій, звичаїв, свят, обрядів).

**КС-11.** Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку елементарних уявлень про різні види мистецтва і засоби художньої виразності (слово, звуки, фарби тощо) та досвіду самостійної творчої діяльності.

**КС-12.** Здатність до фізичного розвитку дітей раннього і дошкільного віку, корекції і зміцнення їхнього здоров'я засобами фізичних вправ і рухової активності.

**КС-13.** Здатність до організації і керівництва ігровою (провідною), художньо-мовленнєвою і художньо-продуктивною (образотворча, музична, театральна) діяльністю дітей раннього і дошкільного віку.

**КС-14.** Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку навичок здорового способу життя як основи культури здоров'я (валеологічної культури) особистості.

**КС-16.** Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку толерантного ставлення та поваги до інших, попередження та протидії булінгу.

**КС-17.** Здатність нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах праці.

**КС-18.** Здатність знаходити, опрацьовувати потрібну освітню інформацію та застосовувати її в роботі з дітьми, батьками.

**КС-19.** Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами.

**КС-20.** Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.

**КС-21.** Здатність дотримуватися основних принципів, правил, прийомів і форм суб'єкт-суб'єктної комунікації.

### *Програмні результати навчання*

**ПР-1.** Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.

**ПР-02.** Розуміти, описувати й аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять та категорій.

**ПР-04.** Розуміти і визначати особливості провідної – ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання в розвитку, навчанні і вихованні дітей раннього і дошкільного віку.

**ПР-06.** Встановлювати зв'язок між педагогічними впливами та досягнутими дітьми результатами.

**ПР-07.** Планувати освітній процес в закладах дошкільної освіти з урахуванням вікових та індивідуальних можливостей дітей раннього і дошкільного віку, дітей з особливими освітніми потребами та складати прогнози щодо його ефективності.

**ПР-11.** Бути знайомим з ознаками булінгу. Вміти використовувати прийоми попередження та протидії йому.

**ПР-12.** Будувати цілісний освітній процес з урахуванням основних закономірностей його перебігу. Оцінювати власну діяльність як суб'єкта педагогічної праці.

**ПР-14.** Мати навички збереження та зміцнення психофізичного і соціального здоров'я дітей.

**ПР-15.** Визначати завдання і зміст різних видів діяльності дітей раннього і дошкільного віку на основі програм дошкільної освіти та знань про культурно-історичний досвід українського народу, загальнолюдські культурні та етико-естетичні цінності.

**ПР-17.** Здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію і розвивальне міжособистісне педагогічне спілкування з дітьми дошкільного віку та особистісно- і соціально зорієнтоване спілкування з батьками.

**ПР-18.** Володіти технологіями організації розвивального предметно-ігрового, природно-екологічного, пізнавального, мовленнєвого середовища в різних групах раннього і дошкільного віку.

**ПР-19.** Збирати та аналізувати дані про індивідуальний розвиток дитини.

**ПР-22.** Дотримуватись умов безпеки життєдіяльності дітей раннього і дошкільного віку.

**Бази практики:** заклади дошкільної освіти міста Кам'янця-Подільського та заклади дошкільної освіти України.

Параметри початкової педагогічної практики в закладах дошкільної освіти подано в *таблиці 2.3.*

*Таблиця 2.3.*

**Академічна характеристика навчальної педагогічної практики**

Найменування показників	Характеристика освітньої компоненти	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка	
Спеціальність	012 Дошкільна освіта	
Освітньо-професійна програма	Дошкільна освіта. Логопедія	
Освітньо-кваліфікаційний рівень	Бакалавр	
Статус	Обов'язкова освітня компонента професійної підготовки	
Рік навчання	2	2
Семестр вивчення	4	4
Тривалість практики	4 тижні	4тижні
Кількість кредитів ЄКТС	4	4
Загальний обсяг годин	180	180
Форма підсумкового контролю	Залік	Залік

Навчальна педагогічна практика в ЗДО проходить у формі самостійного виконання здобувачем визначених програмою загальних та заснованих на них індивідуальних завдань.

## ЗМІСТОВІ МОДУЛІ

### Змістовий модуль 1. Освітня робота

Здійснення психолого-педагогічного спостереження за освітнім процесом у кожній віковій групі. Фіксація у робочому щоденнику спостережуваних явищ та їх аналіз, самоаналіз власної діяльності (формат А4), здійснення записів в узагальненому щоденнику формату А5.

Ознайомлення з документацією, яку веде вихователь кожної вікової групи. Короткий (до 5 речень) опис документів. Форма – таблична.

Вивчення вікових особливостей створення розвивального середовища в групах, де проходить практика. Опис та порівняльний аналіз 4-ох розвивальних осередків (по одному у кожній віковій групі) зі світлинами та підписом (вікова група, її назва). Формулювання висновків із порівняльним аналізом (спільне, відмінне, чому?, власний погляд щодо відповідності вимогам та пропозиції щодо вдосконалення).

Підготовка і проведення одного заняття в парі з вихователем з мовленнєвого розвитку/ фізкультури / валеології в одній із вікових груп (вік дітей – за вибором).

Самостійне проведення фрагментів занять (із мовленнєвого розвитку / фізкультури / валеології) у кожній із вікових груп. Вибір предмету і вікової групи – довільний). Кількість фрагментів занять – 4. Самоаналіз кожного із фрагментів.

Розробка і проведення комплексів ранкової гімнастики для дітей раннього, молодшого, середнього і старшого дошкільного віку (всього 4).

Розробка і проведення комплексів гімнастики пробудження для дітей середньої і старшої групи (всього 2).

Організація ігрової діяльності в кожній віковій групі: розробка конспекту та проведення залікової гри для кожної вікової категорії. Розподіл видів ігор (сюжетно-рольова, дидактична, рухлива) за віком дітей – довільний.

Проведення інтерактивних ігор та вправ, спрямованих на адаптацію, соціалізацію та позитивну взаємодію в дитячому колективі, включаючи ранкові кола вітань, побажань, компліментів (по 2 у кожній віковій групі).

Створення добірки малих фольклорних жанрів до режимних процесів в одній із вікових груп (не менше 2-х до кожного) у вигляді таблиці (вік дітей – за вибором).

Проведення прогулянок у I і II половину дня з подальшим самоаналізом. Одна із них має бути для дітей старшого чи середнього дошкільного віку, друга – для дітей раннього або молодшого дошкільного віку.

## **Змістовий модуль 2. Виховна робота**

Розробка сценарію та проведення музично-спортивної розваги / свята гри / розваги на валеологічну тему в одній із вікових груп (вік дітей – за вибором).

Спостереження та аналіз форм взаємодії педагога з батьками дошкільників в одній із вікових груп в межах профілактичного, просвітницького, консультаційного та організаційного напрямків педагогічної діяльності.

Розробка конспекту однієї із усних колективних форм роботи з батьками однієї із вікових груп.

Створення наочно-інформаційного посібника для роботи з батьками однієї із вікових груп – макету стенду / куточка для батьків / папки-пересувки / виставки дитячих робіт / блогу для спілкування з батьками й подання покликання на нього.

## **Змістовий модуль 3. Психологічна робота**

Виконання завдань із психології передбачає формування компетентності психолого-педагогічної діагностики у роботі з вивчення особистості дитини. *Завдання:*

- виявлення рівня готовності дитини до навчання в школі.
- вивчення продуктів діяльності дітей;
- психодіагностика саморегуляції дитини;
- діагностика мотиваційної готовності до навчання у школі;
- діагностика здатності дитини діяти за зразком.

## **Змістовий модуль 4. Індивідуальна науково-дослідна / творча робота**

Творче завдання (вноситься на захист під час звітної конференції). Виконувати завдання можна індивідуально або по 2-3 особи. Представити виконане завдання можна у формі презентації, реклами, відеоролика, проекту. Ідеї можуть бути як власні так і взяті з досвіду зарубіжних країн).

*Орієнтовний перелік індивідуальних науково-дослідних (творчих) завдань*

✓ Створення наочно-дидактичного посібника для використання в одній із вікових груп з анотацією й обґрунтуванням доцільності його використання саме в зазначеному вами віковому періоді.

✓ Виготовлення дидактичної ляльки або іншої дидактичної іграшки. Презентація її динамічних можливостей у використанні в роботі з дошкільниками.

✓ Створення моделі одного з об'єктів освітньо-розвивального простору ЗДО (будь-якого осередку у групі, ігрового майданчика, альтанки, квітника, саду, городу, кімнати казки, ігрової кімнати загалом, ізостудії, пішохідного переходу тощо) з описом та обґрунтуванням педагогічної цінності.

✓ Створення реклами сучасного ЗДО – бази практики / розробка проекту ЗДО майбутнього (відеоролик, паперовий або електронний варіант буклету, плакат, мінібілборд тощо) з метою висвітлення специфіки організації освітнього процесу в ЗДО, презентації умов, освітньо-виховних можливостей закладу, заяви як конкурентоспроможного серед інших ЗДО.

Розподіл балів за виконання завдань навчальної педагогічної практики в закладах дошкільної освіти подано в *таблицях 2.4; 2.5.*

*Таблиця 2.4.*

### **Розподіл балів, що присвоюються здобувачам освіти**

Поточний контроль				Підсумковий контроль	Сума
ЗМ 1	ЗМ 2	ЗМ 3	ЗМ 4		
45	15	15	10	15	100

*Таблиця 2.5.*

### **Розподіл балів за виконання завдань навчальної педагогічної практики в закладах дошкільної освіти**

№ з/п	Завдання змістових модулів. Документація	Максимальна кількість балів
1	2	3
I	<b>Змістовий модуль 1</b>	<b>45</b>
1	Щоденник психолого-педагогічних спостережень за освітнім процесом у кожній віковій групі (формат А4).	7
2	Анотований опис документації, яку веде вихователь у закладі дошкільної освіти (1 таблиця узагальнена).	4
3	Опис та порівняльний аналіз 4-ох розвивальних осередків + фото з кожної вікової групи.	4
4	Проведення заняття з мовленнєвого розвитку/ фізкультури / валеології в одній із вікових груп (вік дітей – за вибором). Конспект заняття.	3



Продовження таблиці 2.5.

1	2	3
5	Самостійне проведення фрагментів занять (із мовленнєвого розвитку / фізкультури / валеології) у кожній із вікових груп. Чотири самоаналізи проведених занять.	4
6	Проведення ранкової гімнастики для дітей раннього, молодшого, середнього і старшого дошкільного віку (4 комплекси).	4
7	Розробка і проведення комплексів гімнастики пробудження для дітей середньої і старшої групи (2 комплекси).	2
8	Організація ігрової діяльності в кожній віковій групі. Конспекти проведених залікових ігор (дидактична, рухлива, сюжетно-рольова) із самоаналізом проведеної діяльності (4).	4
9	Проведення інтерактивних ігор та вправ у кожній віковій групі спрямованих на адаптацію, соціалізацію та позитивну взаємодію в дитячому колективі, включаючи ранкові кола вітань, побажань, компліментів (по 2 у кожній віковій групі. Усього – 8).	4
10	Добірка малих фольклорних жанрів до режимних процесів в одній із вікових груп (форма – таблична).	4
11	Проведення прогулянок у I і II половину дня з подальшим самоаналізом. Два конспекти прогулянки і 2 самоаналізи.	5
<b>II</b>	<b>Змістовий модуль 2</b>	<b>15</b>
1	Проведення свята/розваги в одній із вікових груп. Сценарій заходу із триединою метою.	5
2	Спостереження та аналіз форм взаємодії педагога з батьками дошкільників в одній із вікових груп. Проведення роботи з батьками. Конспект усної форми роботи з батьками.	5
3	Наочно-інформаційний посібник для роботи з батьками вихованців однієї із вікових груп.	5
<b>III</b>	<b>Змістовий модуль 3</b>	<b>15</b>
	Результати виконання завдань з дитячої психології: – вивчення продуктів діяльності дітей; – психодіагностика саморегуляції дитини; – діагностика мотиваційної готовності до навчання у школі; – діагностика здатності дитини діяти за зразком.	15 (4+4+4+3)
<b>IV</b>	<b>Змістовий модуль 4</b>	<b>10</b>
	Індивідуальне науково-дослідне/ творче завдання.	10
<b>V</b>	<b>Узагальнення результатів практики</b>	<b>15</b>
	Узагальнений щоденник практики (формат А5).	5
	Звіт з практики.	5
	Захист практики (виступ-доповідь) із фото/відео супроводом.	5
	<b>Разом</b>	<b>100</b>

## 2.3. Виробнича педагогічна практики в закладах дошкільної освіти (групи раннього віку)

(розробники: **Галина ВАТАМАНЮК** – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії та методик дошкільної освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка;

**Катерина ДЕМЧИК** – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії та методик дошкільної освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка)

**Мета практики** – формування у здобувачів освіти системи професійних знань, умінь, навичок, необхідних вихователю для виконання його функцій у роботі з дітьми раннього віку (догляд, розвиток, навчання і виховання); виховання інтересу до педагогічної діяльності вихователя дітей раннього віку, відповідального ставлення до професії, виробничої дисципліни, потреби в систематичному збагаченні знань та творчому їх застосуванні на практиці; розвиток педагогічно-творчих здібностей.

### **Завдання практики:**

– формування вмінь цілеспрямовано спостерігати за освітнім процесом у групах раннього віку як системою виховних та освітніх впливів, участю педагога в методичній роботі, аналізувати розвивальне середовище та методичне забезпечення групи, документацію, яка ведеться в групі, (орієнтуватися в ній), описувати результати спостережень та аналізу;

– оволодіння сучасними методами і прийомами організації різних форм життєдіяльності дітей раннього віку упродовж дня (режимних процесів, ігрових занять, свят і розваг, самостійної діяльності), оформлення відповідної документації (конспектів занять, прогулянок, сценаріїв виховних заходів);

– формування вмінь здійснювати психолого-педагогічне спостереження за розвитком дитини раннього віку, визначати рівні, використовувати одержані результати і показники у практичній роботі з дітьми;

– формування вмінь здійснювати просвітницьку роботу з батьками (усні й наочні форми роботи);

– формування вмінь організовувати особистісно-орієнтоване спілкування з дітьми раннього віку у різних видах діяльності; здійснювати роботу з адаптації дитини до умов ЗДО;

– сприяння розвитку конструктивно-творчих здібностей (моделювання розвивального середовища, виготовлення наочних і дидактичних посібників, створення добірок ігор і вправ, малих фольклорних жанрів тощо).

Педагогічна практика спрямована на формування у здобувачів вищої освіти таких **компетентностей** – інтегральної, загальних і спеціальних.

**Інтегральна компетентність** – здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей раннього та дошкільного віку, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних технологій і фахових методик дошкільної та спеціальної освіти, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

### **Компетентності загальні (КЗ)**

**КЗ-03.** Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

**КЗ-05.** Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

**КЗ-06.** Здатність до міжособистісної взаємодії.

**КЗ-07.** Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

**КЗ-08.** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

**КЗ-09.** Здійснення безпечної діяльності.

### **Компетентності спеціальні (КС)**

**КС-01.** Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.

**КС-02.** Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага).

**КС-03.** Здатність до розвитку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей раннього і дошкільного віку; розвитку логіко-математичної компетентності у дітей раннього і дошкільного віку.

**КС-04.** Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку первинних уявлень про предметне, природне, соціальне довкілля, власності і відношення предметів; розвитку самосвідомості («Я» дитини і його місце в довкіллі).

**КС-05.** Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку мовлення як засобу спілкування і взаємодії з однолітками і дорослими.

**КС-06.** Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку навичок свідомого дотримання суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки.

**КС-09.** Здатність до розвитку перцептивних, мнемічних процесів, різних форм мислення та свідомості в дітей раннього і дошкільного віку.

**КС-11.** Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку елементарних уявлень про різні види мистецтва і засоби художньої виразності (слово, звуки, фарби тощо) та досвіду самостійної творчої діяльності.

**КС-12.** Здатність до фізичного розвитку дітей раннього і дошкільного віку, корекції і зміцнення їхнього здоров'я засобами фізичних вправ і рухової активності.

**КС-13.** Здатність до організації і керівництва ігровою (провідною), художньо-мовленнєвою і художньо-продуктивною (образотворча, музична, театральна) діяльністю дітей раннього і дошкільного віку.

**КС-14.** Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку навичок здорового способу життя як основи культури здоров'я (валеологічної культури) особистості.

**КС-18.** Здатність знаходити, опрацьовувати потрібну освітню інформацію та застосовувати її в роботі з дітьми, батьками.

**КС-19.** Застосування знань, умінь і навичок в освітньому процесі ЗДО (практики): здатність до організації життєдіяльності дітей в умовах закладу дошкільної освіти; моделювання культурно-освітнього простору; планування, складання прогнозів і передбачення наслідків своїх дій.

**КС-20.** Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.

### ***Програмні результати навчання***

**ПР-01.** Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.

**ПР-02.** Розуміти, описувати й аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять та категорій.

**ПР-03.** Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами.

**ПР-04.** Розуміти і визначати особливості провідної – ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання в розвитку, навчанні і вихованні дітей раннього і дошкільного віку.

**ПР-05.** Здійснювати взаємодію в роботі закладу дошкільної освіти, сім'ї та школи. Залучати батьків до організації освітнього процесу з дітьми раннього і дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти.

**ПР-06.** Встановлювати зв'язок між педагогічними впливами та досягнутими дітьми результатами

**ПР-07.** Планувати освітній процес в закладах дошкільної освіти з урахуванням вікових та індивідуальних можливостей дітей раннього і дошкільного віку, дітей з особливими освітніми потребами та складати прогнози щодо його ефективності.

**ПР-08.** Вміти складати індивідуальні програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами та необхідні для навчання документи; бути знайомим з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням.

**ПР-09.** Розуміти історію та закономірності розвитку дошкільної освіти. Аналізувати педагогічні системи минулого та творчо трансформувати їх потенціал у сучасний освітньо-виховний простір закладу дошкільної освіти.

**ПР-12.** Будувати цілісний освітній процес з урахуванням основних закономірностей його перебігу. Оцінювати власну діяльність як суб'єкта педагогічної праці.

**ПР-14.** Мати навички збереження та зміцнення психофізичного і соціального здоров'я дітей.

**ПР-15.** Визначати завдання і зміст різних видів діяльності дітей раннього і дошкільного віку на основі програм дошкільної освіти та знань про культурно-історичний досвід українського народу, загальнолюдські культурні та етико-естетичні цінності.

**ПР-16.** Проєктувати педагогічні заходи із залученням фахівців суміжних галузей, батьків, громадських діячів та ін. для реалізації завдань всебічного розвитку дітей.

**ПР-17.** Здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію і розвивальне міжособистісне педагогічне спілкування з дітьми дошкільного віку та особисто- і соціально зорієнтоване спілкування з батьками.

**ПР-18.** Володіти технологіями організації розвивального предметно-ігрового, природно-екологічного, пізнавального, мовленнєвого середовища в різних групах раннього і дошкільного віку.

**ПР-19.** Збирати та аналізувати дані про індивідуальний розвиток дитини.

**ПР-20.** Враховувати рівні розвитку дітей при виборі методик і технологій навчання і виховання, при визначенні зони актуального розвитку дітей та створенні зони найближчого розвитку.

**ПР-21.** Розробляти індивідуальні програми соціалізації й адаптації дітей раннього і дошкільного віку.

**ПР-22.** Дотримуватись умов безпеки життєдіяльності дітей раннього і дошкільного віку.

**Бази практик:** заклади дошкільної освіти, навчально-виховні комплекси типів «заклад дошкільної освіти – загальноосвітній навчальний заклад», «загальноосвітній навчальний заклад – заклад дошкільної освіти» України; ЗДО Кам'янець-Подільської міської ради Хмельницької області. Параметри практики подано у *таблиці 2.6.*

*Таблиця 2.6.*

### **Академічна характеристика практики**

Найменування показників	Характеристика освітньої компоненти	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка	
Спеціальність	012 Дошкільна освіта	
Освітньо-професійна програма	Дошкільна освіта	
Освітньо-кваліфікаційний рівень	Бакалавр	
Статус	Обов'язкова освітня компонента професійної підготовки	
Рік навчання	3	3
Семестр вивчення	5	5
Тривалість практики	6 тижнів	6 тижнів
Кількість кредитів ЄКТС	9	9
Загальний обсяг годин	270	270
Форма підсумкового контролю	диференційований залік	диференційований залік

## **ЗМІСТОВІ МОДУЛІ**

### **Змістовий модуль 1. Організаційно-методична робота**

Знайомство з адміністрацією, педагогічним колективом, вихователем-наставником, вихованцями груп раннього віку.

Ознайомлення з розвивальним середовищем ЗДО та групи раннього віку – зокрема (у приміщенні та поза його межами).

Вивчення посадових інструкцій вихователя дітей раннього віку і помічника вихователя в цій групі.

Ознайомлення з інструкцією з техніки безпеки життєдіяльності вихователя дітей раннього віку та помічника вихователя;

Ознайомлення із сайтом ЗДО, опрацювання його матеріалів.

Ознайомлення з методичним забезпеченням педагогічного кабінету (за наявності) та методичним забезпеченням групи раннього віку, методичною скринькою вихователя.

Опрацювання методичної літератури і педагогічної преси з питань організації різних аспектів освітнього процесу в групах раннього віку.

Вивчення документації вихователя.

Складання індивідуального графіка проведення пробних і залікових форм роботи, обговорення його з керівниками практики.

Визначення об'єктів психолого-педагогічного дослідження (завдання з психології).

Визначення теми індивідуально-наукового / творчого завдання.

### **Змістовий модуль 2. Освітня робота**

Спостереження за роботою вихователя, помічника вихователя з подальшим описом та аналізом у щоденнику психолого-педагогічних спостережень.

Спостереження за роботою вузьких спеціалістів (музичного керівника, інструктора з фізкультури) під час відвідування їхніх занять. Виконання функції вихователя на цих заняттях.

Спостереження за реалізацією завдань із фізкультурно-оздоровчої роботи: дотримання режимів прийому їжі, денного сну, вологого прибирання, провітрювання, маркування, відповідність меблів та іншого оснащення віку дітей, проведення фізкультурно-оздоровчих заходів тощо).

Посильна участь у роботі вихователя з організації різних видів діяльності і форм її проведення (робота в парі з вихователем).

Посильна допомога у підготовці до занять, виготовленні дидактичного матеріалу.

Самостійне проведення пробних і залікових занять з мовленнєвого, логіко-математичного, сенсорного, фізичного й художньо-естетичного розвитку (образотворчої діяльності).

Самостійне проведення усіх режимних процесів у групі раннього віку у I і II половину дня.

### **Змістовий модуль 3. Виховна робота**

Визначення виховного потенціалу проведених форм роботи з дітьми упродовж дня вихователем та проведених особисто, (їх виховної мети та шляхів її реалізації у роботі з дітьми).

Моделювання (розробка), підготовка й самостійне проведення виховних заходів з дітьми раннього віку (розваги/ свята).

Співпраця з батьками через усні непередбачувані (індивідуальні короткотривалі бесіди, консультації під час ранкових зустрічей і відходу дітей додому) та усні організовані форми роботи щодо розвитку й виховання дитини раннього віку вдома (бесіди, консультації, усні журнали, лекції тощо).

Співпраця з батьками через наочні форми роботи (куточки, стенди, виставки) та їх наповнення (методичні поради й рекомендації, пам'ятки, алгоритми дій, оголошення).

### **Змістовий модуль 4. Психолого-методична робота**

Проведення спостереження.

Аналіз продуктів діяльності дітей (малюнки, аплікації).

Складання психолого-методичних матеріалів для роботи з дітьми, та їхніми батьками.

### **Змістовий модуль 5. Індивідуальна науково-дослідна / творча робота**

Проведення досліджень відповідно до тематики курсової роботи (за потреби).

Виконання індивідуального науково-дослідного /творчого завдання:

– виготовлення наочного/дидактичного матеріалу чи обладнання для дітей раннього віку (дидактичний посібник, нетрадиційне обладнання для занять з фізкультури);

– пошиття ляльок для лялькового театру, виготовлення ширми, масок, театрального фартуха тощо;

– моделювання розвивального середовища ігрового майданчика (опис, план-схема, обґрунтування ідей).



Таблиця 2.7.

**Розподіл балів, що присвоюються здобувачам вищої освіти за змістовими модулями**

Поточний контроль					Підсумковий контроль	Рейтингова оцінка
ЗМ 1	ЗМ 2	ЗМ 3	ЗМ 4	ЗМ 5	Щоденник, звіт і захист практики	
15	25	15	15	10	20	100

Таблиця 2.8.

**Розподіл балів, що присвоюються студентам за виконання завдань навчальної педагогічної практики в закладах дошкільної освіти**

№ з/п	Завдання змістових модулів. Документація	Максимальна кількість балів
<b>1</b>	<b>2</b>	<b>3</b>
<b>I</b>	<b>Змістовий модуль 1. Організаційно-методична робота</b>	<b>15</b>
1	Ознайомлення із закладом дошкільної освіти, групою та ігровим майданчиком. Знайомство із вихователями та помічником вихователя. Вивчення режиму роботи ЗДО та групи раннього віку (занесення інформації у щоденник психолого-педагогічних спостережень, формат А4).	1
2	Вивчення та аналіз перспективного плану на період практики. Світлина плану.	1
3	Вивчення посадових інструкцій вихователя та помічника дітей раннього віку. Світлини інструкцій.	1
4	Опрацювання внутрішньої інструкції з охорони праці і техніки безпеки життєдіяльності відповідно до посадових обов'язків. Світлина інструкцій для вихователя і його помічника.	1
5	Вивчення документації вихователя дітей раннього віку. Опис документації.	2
6	Ознайомлення із сайтом ЗДО. Опис структури сайту та його наповнення.	2
7	Опис розвивального середовища для дітей раннього віку у групі та поза її межами групи.	3
8	Ознайомлення з методичним забезпеченням педагогічного кабінету (за наявності) та методичним забезпеченням групи раннього віку, методичною скринькою вихователя. Перелік наявних матеріалів.	2
9	Психолого-педагогічне спостереження за освітнім процесом у групі раннього віку. Фіксація спостережуваних явищ у щоденнику.	2

1	2	3
II	<b>Змістовий модуль 2. Освітня робота</b>	<b>25</b>
1	Розробка і проведення комплексів гімнастики: – два комплекси проведення ракової гімнастики; – один комплекс проведення гімнастики на свіжому повітрі.	3
2	Проведення залікових занять. Конспекти 5-ти залікових занять з мовленнєвого, логіко-математичного, сенсорного, фізичного й художньо-естетичного розвитку (образотворчої діяльності).	15 (3+3+3+3+3)
3	Проведення прогулянки у I або II половину дня (конспект проведення прогулянки у I або II половину дня).	3
4	Організація режимних процесів із використанням малих фольклорних жанрів (збірка малих фольклорних жанрів для організації режимних процесів у групі раннього віку).	2
5	Проведення рухливих ігор у I і II половину дня (збірка рухливих ігор для дітей раннього віку, побудована за принципом сезонності).	2
III	<b>Змістовий модуль 3. Виховна робота</b>	<b>15</b>
1	Підготовка і проведення свята чи розваги. Сценарій свята / розваги із фотододатком.	15 (5+5+5)
2	Проведення усної форми роботи з батьками. Конспект усної форми роботи з батьками.	
3	Наочна форма роботи з батьками (папка-пересувка, куточок, пам'ятка – на вибір).	
IV	<b>Змістовий модуль 4. Психологічна робота</b>	<b>15</b>
1	Результати спостережень.	15 (5+5+5)
2	Аналіз продуктів діяльності дітей раннього віку.	
3	Складання психолого-методичних матеріалів для роботи з дітьми та їхніми батьками. Пакет документів.	
V	<b>Змістовий модуль 5. Індивідуальна науково-дослідна / творча робота</b>	<b>10</b>
1	Дидактичний (наочно-дидактичний) посібник	10
VI	<b>Узагальнення результатів виробничої педагогічної практики (групи раннього віку)</b>	<b>20</b>
1	Узагальнений щоденник практики (формат А5). Звіт із фотододатком. Захист практики.	(7+7+6)
	<b>Разом</b>	<b>100</b>

## 2.4. Виробнича педагогічна практика в закладах дошкільної освіти

*(розробник: Галина ВАТАМАНЮК – кандидат педагогічних наук,  
старший викладач кафедри теорії та методик дошкільної освіти  
Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка)*

**Мета практики:** формування у здобувачів вищої освіти професійних умінь та навичок, особистісних здібностей і якостей, необхідних для самостійного виконання ними функцій вихователя дітей дошкільного віку; виховання любові до обраної професії, дітей, культури педагогічної діяльності; розвиток педагогічної спостережливості, інтуїції, уявлень, науково-педагогічної творчості.

### **Завдання практики:**

- поглиблення теоретичних знань, отриманих у процесі навчання, творче застосування їх у практичній діяльності;
- формування вмінь і навичок працювати з нормативною й методичною документацією, що регламентує діяльність ЗДО й функціонування конкретної вікової групи методичною літературою й педагогічною пресою, інформаційними джерелами, сайтами, блогами в соціальних мережах;
- формування вмінь і навичок планувати, моделювати, організовувати, самостійно проводити й аналізувати різні види діяльності та різні форми роботи з дітьми 4-6(7) років (традиційні/ нетрадиційні) у I й II половину дня відповідно до сучасних вимог педагогічної науки, шукати шляхи їх оптимізації, оформляти відповідну документацію (конспекти, сценарії);
- формування вмінь здійснювати педагогічне керівництво самостійною й індивідуальною роботою дошкільників;
- формування вмінь і навичок створювати педагогічні умови для реалізації запланованих форм освітньої роботи (розробка наочних і дидактичних матеріалів, декорацій, ігрових атрибутів, оформлення/наповнення інформаційних стендів, куточків, осередків, ігрових майданчиків, оформлення святкової стіни) тощо;
- формування вмінь планувати й здійснювати просвітницько-педагогічну роботу з батьками вихованців;
- формування вмінь співпрацювати з фахівцями вузького профілю в ЗДО (спостерігати за їхньою діяльністю, контактувати, виконувати функції вихователя на заняттях із музики, фізкультури),

- формування вмінь здійснювати самоосвітню діяльність: індивідуальну науково-педагогічну, педагогічно-творчу.
- стимулювання потреби систематичного підвищення професійної компетентності й аналізу та оцінки власної педагогічної діяльності;
- удосконалення культури педагогічної діяльності (культура мовлення, культура спілкування, культура зовнішнього вигляду);
- формування навички психолого-педагогічної діагностики (тестування) з визначення рівня готовності дошкільника до навчання в школі; оцінювати результати, складати звіти, враховувати отримані дані під час планування й організації освітнього процесу;
- формування вмінь створювати відеозаняття та інші заходи у відеорежимі, співпрацювати з вихователем-наставником, батьками на різних платформах спілкування (в умовах дистанційного навчання).

Педагогічна практика спрямована на формування у здобувача вищої освіти таких **компетентностей** інтегральної, загальних, спеціальних.

**Інтегральна компетентність** – здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей раннього та дошкільного віку, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних технологій і фахових методик дошкільної та спеціальної освіти, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

### **Компетентності загальні (КЗ)**

**КЗ-03.** Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

**КЗ-04.** Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

**КЗ-05.** Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

**КЗ-06.** Здатність до міжособистісної взаємодії.

**КЗ-07.** Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

**КЗ-08.** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

**КЗ-09.** Здійснення безпечної діяльності.

### **Компетентності спеціальні (КС)**

**КС-01.** Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.

**КС-02.** Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага).

**КС-03.** Здатність до розвитку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей раннього і дошкільного віку; розвитку логіко-математичної компетентності у дітей раннього і дошкільного віку.

**КС-04.** Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку первинних уявлень про предметне, природне, соціальне довкілля, власності і відношення предметів; розвитку самосвідомості («Я» дитини і його місце в довкіллі).

**КС-05.** Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку мовлення як засобу спілкування і взаємодії з однолітками і дорослими.

**КС-06.** Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку навичок свідомого дотримання суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки.

**КС-07.** Здатність до національно-патріотичного виховання дітей раннього і дошкільного віку (любов до Батьківщини, рідної мови, рідного міста; інтерес і повага до державних символів України, національних традицій, звичаїв, свят, обрядів).

**КС-08.** Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку навичок екологічно безпечної поведінки і діяльності в побуті, природі й довкіллі.

**КС-09.** Здатність до розвитку перцептивних, мнемічних процесів, різних форм мислення та свідомості в дітей раннього і дошкільного віку.

**КС-11.** Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку елементарних уявлень про різні види мистецтва і засоби художньої виразності (слово, звуки, фарби тощо) та досвіду самостійної творчої діяльності.

**КС-12.** Здатність до фізичного розвитку дітей раннього і дошкільного віку, корекції і зміцнення їхнього здоров'я засобами фізичних вправ і рухової активності.

**КС-13.** Здатність до організації і керівництва ігровою (провідною), художньо-мовленнєвою і художньо-продуктивною (образотворча, музична, театральна) діяльністю дітей раннього і дошкільного віку.

**КС-14.** Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку навичок здорового способу життя як основи культури здоров'я (валеологічної культури) особистості.

**КС-16.** Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку толерантного ставлення та поваги до інших, попередження та протидії булінгу.

**КС-17.** Здатність нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах праці.

**КС-18.** Здатність знаходити, опрацьовувати потрібну освітню інформацію та застосовувати її в роботі з дітьми, батьками.

**КС-19.** Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами. Здатність до забезпечення наступності дошкільної та початкової освіти та до роботи в умовах особистісно-орієнтованої взаємодії з вихованцями та їх батьками.

**КС-20.** Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.

**КС-21.** Здатність дотримуватися основних принципів, правил, прийомів і форм суб'єкт-суб'єктної комунікації.

### ***Програмні результати навчання***

**ПР-01.** Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.

**ПР-02.** Розуміти, описувати й аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять та категорій.

**ПР-03.** Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами.

**ПР-04.** Розуміти і визначати особливості провідної – ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання в розвитку, навчанні і вихованні дітей раннього і дошкільного віку.

**ПР-09.** Розуміти історію та закономірності розвитку дошкільної освіти. Аналізувати педагогічні системи минулого та творчо трансформувати їх потенціал у сучасний освітньо-виховний простір закладу дошкільної освіти.

**ПР-11.** Бути знайомим з ознаками булінгу. Вміти використовувати прийоми попередження та протидії йому.

**ПР-12.** Будувати цілісний освітній процес з урахуванням основних закономірностей його перебігу. Оцінювати власну діяльність як суб'єкта педагогічної праці.

**ПР-14.** Мати навички збереження та зміцнення психофізичного і соціального здоров'я дітей.

**ПР-15.** Визначати завдання і зміст різних видів діяльності дітей раннього і дошкільного віку на основі програм дошкільної освіти та знань про культурно-історичний досвід українського народу, загальнолюдські культурні та етико-естетичні цінності.

**ПР-16.** Проектувати педагогічні заходи із залученням фахівців суміжних галузей, батьків, громадських діячів для реалізації завдань всебічного розвитку дітей.

**ПР-17.** Здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію і розвивальне міжособистісне педагогічне спілкування з дітьми дошкільного віку та особистісно- і соціально зорієнтоване спілкування з батьками.

**ПР-18.** Володіти технологіями організації розвивального предметно-ігрового, природно-екологічного, пізнавального, мовленнєвого середовища в різних групах раннього і дошкільного віку.

**ПР-19.** Збирати та аналізувати дані про індивідуальний розвиток дитини.

**ПР-20.** Враховувати рівні розвитку дітей при виборі методик і технологій навчання і виховання, при визначенні зони актуального розвитку дітей та створенні зони найближчого розвитку.

**ПР-22.** Дотримуватись умов безпеки життєдіяльності дітей раннього і дошкільного віку.

**ПР-23.** Приймати обґрунтовані рішення з урахуванням цілей, ресурсних і законодавчих обмежень, ціннісних орієнтирів.

**Бази практики:** заклади дошкільної освіти, навчально-виховні комплекси типів «заклад дошкільної освіти – загальноосвітній навчальний заклад», «загальноосвітній навчальний заклад – заклад дошкільної освіти» України; ЗДО Кам'янець-Подільської міської ради Хмельницької області. Параметри практики подано у таблиці 2.9.

Таблиця 2.9.

**Академічна характеристика виробничої педагогічної практики в закладах дошкільної освіти**

Параметри	Денна форма навчання	Заочна форма навчання	
		01 Освіта / Педагогіка	01 Освіта / Педагогіка
Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка	01 Освіта / Педагогіка	01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність	012 Дошкільна освіта за опп Дошкільна освіта	012 Дошкільна освіта за опп Дошкільна освіта	012 Дошкільна освіта за опп Дошкільна (на основі ОКР «молодший спеціаліст»)
Характер	Освітня компонента професійної підготовки	Освітня компонента професійної підготовки	Освітня компонента професійної підготовки
Освітньо-кваліфікаційний	Бакалавр	Бакалавр	Бакалавр
Рік навчання	3-й	3-й	2-й
Семестр	6-ий	6-ий	4-й
Тривалість	10 тижнів	10 тижнів	10 тижнів
Кількість кредитів	15	15	15
Кількість годин	450	450	450
Вид підсумкового контролю	Диференційований залік	Диференційований залік	Диференційований залік
Відповідальні кафедри	Кафедра теорії та методик дошкільної освіти Кафедра психології освіти	Кафедра теорії та методик дошкільної освіти Кафедра психології освіти	Кафедра теорії та методик дошкільної освіти Кафедра психології освіти



## **ЗМІСТОВІ МОДУЛІ**

### **Змістовий модуль 1. Організаційно-методична робота студента-практиканта**

Ознайомлення із ЗДО – базою практики, адміністрацією, вихователем-наставником, дітьми, предметно-розвивальним середовищем ЗДО і групи.

Вивчення перспективного і календарного планів вихователя, складання на його основі індивідуального плану та графіка залікових видів роботи, ведення щоденника.

Опрацювання інструкції з охорони праці й безпеки життєдіяльності працівників ЗДО під час освітнього процесу, зокрема – вихователя і помічника вихователя.

Опрацювання Статуту ЗДО-базу практики.

Опрацювання чинних освітніх програм, за якими працює ЗДО (група), документації, яку веде вихователь конкретної вікової групи. Складання індивідуального графіка проведення залікових видів роботи на основі перспективного плану вихователя.

Психолого-педагогічне спостереження за освітнім процесом у ЗДО і конкретній віковій групі, за роллю учасників освітнього процесу та їх взаємодією.

Відвідування занять фахівців вузького профілю, спостереження за роботою вихователя на них, включення в роботу.

Аналіз відкритого залікового заняття з урахуванням специфічних методичних особливостей проведення, складання протоколу обговорення одного з них.

Опрацювання методичної літератури й педагогічної преси, яка є ЗДО та методичному кейсі вихователя-наставника, визначення із темою індивідуального завдання.

Робота із сайтом ЗДО. Вивчення структури, наповнення, внесення пропозицій.

Самостійний добір дидактичного матеріалу до занять. Виготовлення наочних і дидактичних посібників, добір мультимедійних засобів та комп'ютерної техніки.

Відвідування методичних форм роботи в ЗДО, посилення участі у підготовці та їх проведенні.

Вивчення матеріалів методичного кейсу вихователя-наставника (розробки різних форм роботи з дітьми, наочні й дидактичні посібники).

Консультування у керівників практики від бази практики та від кафедри теорії та методик дошкільної освіти. Оформлення звітної документації.

## **Змістовий модуль 2 . Освітня робота**

Співучасть у роботі вихователя-наставника (допомога в організації і проведенні режимних процесів, виготовлення роздаткового/наочного матеріалу, пошук дидактичних засобів в інтернет мережі, оприлюднення інформації у соціальних мережах за дорученням вихователя-наставника, проведення різноманітних заходів з вихованцями та їхніми батьками). Співучасть у проведенні (оглядових) екскурсій на території закладу, реалізації трудових доручень дітьми тощо.

Самостійне планування, проєктування і проведення усіх видів і типів занять з різних розділів програми, інших форм організації життєдіяльності дітей упродовж дня (ранкова гімнастика, гімнастика пробудження, прогулянки, свята, розваги, ранкові зустрічі, пішохідний перехід), передбачених програмою у віковій групі, де проходить практика, здійснення їх аналізу та самоаналізу.

Проведення індивідуальної роботи з дітьми упродовж дня.

Організація самостійної роботи дітей в групі.

Організація усіх видів діяльності дошкільників в освітньому процесі (ігрової, навчальної, трудової, фізичної, мистецької тощо) під час різних форм організації життєдіяльності дітей.

Фіксація (короткий опис) проведеної роботи в щоденнику психолого-педагогічних спостережень із коротким аналізом спостережуваних явищ та самоаналізом власної діяльності.

## **Змістовий модуль 3. Виховна робота**

Виховна робота проводиться в групі відповідно до плану роботи вихователя.

### *Робота з дітьми:*

- підготовка планів- конспектів (сценаріїв) і самостійне проведення залікових виховних заходів для дітей (етична бесіда, свято/розвага для дітей);
- читання, розповідання й обговорення творів дитячої літератури морального спрямування (в осередку книги, на прогулянці; вивчення з дітьми мирилок, прислів'їв, що мають виховний потенціал).

### *Робота з батьками:*

- підготовка і проведення усної колективної форми роботи з батьками;

– підготовка наочно-інформаційного стенду / куточка / папки-пересувки чи іншого засобу (електронного);

*Робота з дітьми і батьками:*

– підготовка і проведення заходу для дітей за участю батьків (розвага, фестиваль творчості чи ремесл, конкурсні змагання, нетрадиційні батьківські збори тощо).

*Наскрізна виховна робота упродовж практики:*

– реалізація виховного потенціалу кожної самотійно проведеної форми роботи;

– відвідування всіх виховних заходів, які проводяться в ЗДО під час виробничої педагогічної практики в ЗДО, посиljena участь у них (підготовка обладнання та матеріалів, виконання ролі, співучасть в організації дітей, виготовлення атрибутів, елементів костюмів, декорацій тощо, оформлення зали, групи, обговорення з дітьми заходу по тому, виведення морального правила тощо);

– участь у батьківських зборах, можливий виступ на них з повідомленням.

**Змістовий модуль 4. Індивідуальна науково-дослідна / творча робота здобувача освіти-практиканта**

На початку виробничої педагогічної практики в закладах дошкільної освіти здобувач вищої освіти обирає одне із нижче перелічених завдань і виконує його самотійно упродовж її тривалості. Творчі розробки здаються разом із звітною документацією. Їх презентація і захист відбувається під час звітної конференції.

Перелік ІНД/ТЗ – орієнтовний. Їх зміст конкретизується й уточнюється під час проходження виробничої педагогічної практики в закладах дошкільної освіти керівниками від кафедри і бази практики. Здобувачі вищої освіти можуть вносити свої пропозиції щодо обрання теми для дослідження та кооперуватися за необхідності під час її презентації (не більше 2-х чоловік).

*Орієнтовна тематика індивідуальних завдань*

Схарактеризувати систему діяльності закладу дошкільної освіти з погляду структурних підрозділів (модель, чи схема).

Підготувати відеоматеріал чи презентацію про базу практики рекламного характеру.

Виготовити театральну ляльку/ комплект ляльок для одного із видів театру, описати можливості їх динамічного використання в роботі з дітьми. Розробити фрагмент п'єси, розіграти її.

Підготувати презентацію про види декорацій у театралізованій діяльності.

Змоделювати освітньо-розвивальне середовище за однією з інноваційних технологій, які використовуються у закладах дошкільної освіти України (наприклад як оснащуються групи у монтесорі-закладах, вальдорфських дитячих садках тощо).

Описати одну з нетрадиційних методик чи технологій, за якою працює садок чи окрема вікова група, презентувати наявні в закладі напрацювання.

Підготувати творчий проєкт/ конкурсну програму на одну із тем: «Я – вихователь», «Я і садок», «Творча лабораторія вихователя закладу дошкільної освіти», «Кращий вихователь».

Підготувати пакет методичних матеріалів будь-якого спрямування для забезпечення освітнього процесу у групах середнього/старшого дошкільного віку за вибором (діагностичні завдання, дидактичні посібники, картотека методичної літератури, огляд педагогічної преси; об'єкти і схеми методичного контролю).

Спроєктувати модель закладу дошкільної освіти майбутнього.

Розробити модель ефективної взаємодії закладу дошкільної освіти зі школою.

Написати замітку-повідомлення для місцевої преси про роботу ЗДО-бази практики.

Змоделювати костюм чи підготувати ескізи для персонажів гри-драматизації на тему власне обраного сюжету літературного твору.

Дослідити проблему використання ІКТ-технологій у роботі з батьками, окреслити шляхи її вирішення (вдосконалення) у короткій доповіді.

Змоделювати екологічну стежину, ігровий чи спортивний майданчик/ виготовити доріжку здоров'я для дітей будь-якого віку, що відвідують ЗДО.

Розробити програму конкурсу з батьками вихованців.

Спроєктувати випуск одного із номерів журналу (газети, бюлетеня) для дітей, батьків і педагогів.

Дослідження проблеми курсової роботи з фахових методик (опис досвіду, діагностичних завдань з наукової проблеми, методики, чи результатів експерименту).

Підготувати матеріали до участі у звітній науковій конференції студентів і магістрантів за підсумками науково-дослідної роботи у 2020 році (тези доповіді, стаття).

Продумати естетичний аспект (основний колір, стиль) та передбачити коло користувачів. Обґрунтувати доцільність придуманого.

Запропонувати модель гурткової роботи в ЗДО. Висвітлити своє бачення організації одного з гуртків (обґрунтування потреби в організації, визначення мети роботи гуртка, підбір його керівника, опис чи фото приміщення, де б займалися діти, матеріально-технічне забезпечення, оголошення про набір дітей (творчий підхід, заохочення), співпраця з батьками і громадськістю, організація виставок, конкурсів тощо) зміст оголошення про набір, документація гуртка, графік занять, вік дітей, назва гуртка з обґрунтуванням, засоби заохочення дітей і батьків тощо.

Створити чи змоделювати сторінку в соцмережах, сайт, блог вихователя, або здобувача освіти – майбутнього вихователя.

### **Змістовий модуль 5. Психологічна робота**

**Мета:** сформувати компетентності використання психологічних знань у роботі з підготовки дошкільників до шкільного навчання.

**Звітна документація:** матеріали обстеження однієї дитини старшого дошкільного віку за трьома тестами, звіт про діагностику рівня психологічної готовності дитини до школи.

Виконання завдань із психології: проведення тестування з однією дитиною старшого дошкільного віку з метою виявлення її психологічної готовності дитини до школи.

Тест № 1. Малюнок людини.

Тест № 2. Наслідування писаних літер.

Тест № 3. Змальовування крапок.

Розподіл балів, що присвоюються здобувачам вищої освіти за змістовими модулями та за виконання завдань виробничої педагогічної практики в закладах дошкільної освіти подано в *таблицях 2.10, 2.11.*

Таблиця 2.10.

**Розподіл балів, що присвоюються здобувачам вищої освіти  
за змістовими модулями**

Поточний контроль					Підсумковий контроль	Рейтингова оцінка
ЗМ 1	ЗМ 2	ЗМ 3	ЗМ 4	ЗМ 5	Щоденник, звіт і захист практики	
20	30	15	15	10	20	100

Таблиця 2.11.

**Розподіл балів, що присвоюються здобувачам вищої освіти за  
виконання завдань виробничої педагогічної практики в закладах  
дошкільної освіти**

Завдання змістового модуля. Документація	Максимальна кількість балів
<b>1</b>	<b>2</b>
<b>Змістовий модуль 1. Організаційно-методична робота студента-практиканта</b>	<b>40</b>
Участь у настановній конференції	1
Психолого-педагогічне спостереження за освітнім процесом у ЗДО та віковій групі. Щоденник психолого-педагогічних спостережень (формат А4) зі списком дітей групи, режимом роботи групи, комплексами різних видів гімнастик, які проводилися у звітний період, змістом роботи у I і II половину дня (щоденне планування), результатами педагогічних спостережень самоаналізом власної діяльності.	7
Опрацювання методичної літератури й педагогічної преси, яка є ЗДО та методичному кейсі вихователя-наставника, визначення із темою індивідуального завдання. Список опрацьованих джерел за вимогами до запису літературних джерел.	2
Аналіз сайту ЗДО (опис, скрін-шот, електронна адреса, пропозиції щодо вдосконалення структури / наповнення матеріалами тощо).	2
Наявність перспективного плану роботи вихователя групи на період виробничої педагогічної практики.	1
Аналіз відкритого залікового заняття. Протокол обговорення.	2
Короткий опис Статуту ЗДО – бази практики	1
Короткий опис документації вихователя з пропозиціями щодо покращення форми документів (навести приклади пропонованих форм) та формулюванням думки доцільності ведення кожного чи недоцільності з подальшим обґрунтуванням.	2

1	2
Перелік відвіданих методичних заходів, які проводилися в ЗДО під час виробничої педагогічної практики з коротким описом та фотофіксацією вашої участі.	2
<p style="text-align: center;"><i>Узагальнення результатів практики</i></p> Заповнення узагальненого щоденника формату А5. Написання звіту про результати проходження практики із фотододатками. Захист виробничої педагогічної практики (вільне оперування даними документації, здатність до педагогічної рефлексії під час виступу-доповіді, фото/ відеосупровід.	20 (6+7+7)
<b>Змістовий модуль 2. Освітня робота</b>	<b>30</b>
Самостійне проєктування та проведення пробних і залікових занять. Сім розгорнутих конспектів залікових занять (мовленнєвий, логіко-математичний, фізичний розвиток, ознайомлення з природою, образотворча діяльність; ознайомлення із суспільним довкіллям чи народознавством; ознайомлення з літературними жанрами чи з навчання дітей грамоти) з відповідною наочністю, дидактичним забезпеченням, фотододатком. Із 7-ми занять одне – з використанням нетрадиційних технологій, 1 – інтегроване/комбіноване/тематичне).	19 (3+3+3+3+3 +4 +4)
Самостійне проєктування та проведення режимних процесів.	
Розгорнутий конспект прогулянки у I половину дня та конспект залікової форми організації життєдіяльності дітей з відповідною наочністю й дидактичним забезпеченням, яка проводиться у II половину дня (прогулянка/заняття в осередках/індивідуальна форма роботи з дітьми).	4 3
<b>Змістовий модуль 3. Виховна робота</b>	<b>15</b>
Проведення етичної бесіди. Конспект. Проведення свята/розваги для дітей. Сценарій. Підготовка і проведення усної колективної форми роботи з батьками. конспект. Підготовка наочно-інформаційного стенду/ куточка/ папки-пересувки чи іншого для роботи з батьками. Підготовка і проведення заходу для дітей за участю батьків (розвага, фестиваль творчості чи ремесл, конкурсні змагання, нетрадиційні батьківські збори тощо). Сценарій. Конспекти і сценарії із фотододатками.	3+3+3+3+3
<b>Змістовий модуль 4. Індивідуальна науково-дослідна /творча робота здобувача вищої освіти-практиканта</b>	<b>10</b>
<b>Змістовий модуль 5. Психологічна робота</b>	<b>15</b>
Оформлення результатів тестування. Тека з файлами. Тест № 1. Малюнок людини. Тест № 2. Наслідування писаних літер. Тест № 3. Змальовування крапок.	5+5+5

## 2.5. Виробнича логопедична практика в закладах дошкільної освіти

(розробник: **Оксана ТКАЧ** – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри логопедії та спеціальних методик Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка)

**Мета практики** – поглиблення логопедичних та психолого-педагогічних знань, формування практичних умінь і навичок використання отриманих знань для корекції порушень мовлення, ознайомлення з видами та способами діяльності учителя-логопеда у закладах дошкільної освіти, закріплення практичних навичок проведення індивідуальної та групової роботи, спрямованої на вивчення і дослідження мовленнєвого розвитку дітей, визначення їхніх особливостей через проведення діагностичних досліджень, формування навичок підготовки, розроблення і проведення різноманітних навчально-розвивальних та корекційних занять з дітьми дошкільного віку, які мають порушення мовленнєвого розвитку.

### **Завдання практики:**

- ✓ Включити здобувача вищої освіти в основні види практичної діяльності вчителя-логопеда
- ✓ Провести уточнення, закріплення і збагачення знань, отриманих під час вивчення освітніх компонентів.
- ✓ Застосовувати теоретико-методологічні знання з логопедії, а також суміжних спеціальностей з метою організації практичної роботи на посаді вчителя-логопеда в дошкільному закладі освіти з дітьми дошкільного віку з порушеннями мовлення різної етіології і патогенезу.
- ✓ Апробувати і реалізувати під час практичної діяльності з дітьми дошкільного віку з порушеннями мовлення отримані теоретичні знання, уміння і навички під час вивчення освітніх компонентів, які формують освітньо-професійну програму і відображені в навчальному плані.
- ✓ Організувати і проводити логопедичне обстеження дітей дошкільного віку, аналізувати його результати і діагностувати виявлені відхилення в розвитку мовлення.
- ✓ Здійснювати перспективне і поточне планування логопедичної роботи (перспективний план логопедичної роботи з групою, плани окремих фронтальних й індивідуальних занять) в групах закладу дошкільної освіти, в яких перебувають діти з порушеннями мовлення різного типу (для дітей із загальним недорозвитком мовлення (надалі – ЗНМ), із фо-



нетико-фонематичним недорозвитком мовлення (надалі – ФФНМ), фонетичним недорозвитком мовлення (надалі – ФНМ).

✓ Визначати і реалізовувати у взаємозв'язку навчально-виховні, корекційні, розвиваючі і реабілітаційні завдання використовуючи різноманітні психолого-педагогічні підходи з урахуванням індивідуальних і типологічних особливостей розвитку дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення.

✓ Проводити методично правильний і обґрунтований вибір вербального і невербального матеріалу, наочних і роздаткових матеріалів, сучасних комп'ютерних, технічних та інших засобів навчання, які використовуються під час організації роботи з дітьми дошкільного віку з типовим розвитком і мовленнєвими порушеннями; самостійно добирати, виготовляти і використовувати демонстраційний та роздатковий дидактичний матеріал з урахуванням вікових, індивідуальних та типологічних особливостей дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення.

✓ Опанувати прийомами організації спільної командної роботи з психологом, вихователями, музичним керівником, фізичним реабілітологом і іншими фахівцями закладів дошкільної освіти, а також батьками дітей; розробляти програму індивідуального розвитку дитини з урахуванням наявних у неї порушень мовленнєвого розвитку.

✓ Навчати батьків дітей з мовленнєвими порушеннями окремим корекційним прийомом і добирати адекватні методичні прийоми, які вони можуть використовувати з метою проведення роботи в домашніх умовах для подолання мовленнєвих порушень у власних дітей.

✓ Пропагувати логопедичні знання серед спеціалістів, вихователів і батьків дітей, які навчаються в закладі дошкільної освіти, сприяти підвищенню їх психолого-педагогічної компетенції.

Педагогічна практика спрямована на формування у здобувача вищої освіти таких **компетентностей** – інтегральної, загальних і спеціальних.

**Інтегральна компетентність** – здатність розв'язувати складні спеціалізовані та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей раннього та дошкільного віку, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних технологій і фахових методик дошкільної та спеціальної освіти, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

### ***Компетентності загальні (КЗ)***

**КЗ-03.** Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

**КЗ-04.** Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

**КЗ-05.** Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

**КЗ-06.** Здатність до міжособистісної взаємодії.

**КЗ-07.** Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

**КЗ-08.** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

**КЗ-09.** Здійснення безпечної діяльності.

### ***Компетентності спеціальні (КС)***

**КС-05.** Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку мовлення як засобу спілкування і взаємодії з однолітками і дорослими.

**КС-09.** Здатність до розвитку перцептивних, мнемічних процесів, різних форм мислення та свідомості в дітей раннього і дошкільного віку.

**КС-10.** Вміння складати Індивідуальну програму розвитку та необхідні для навчання дітей з особливими освітніми потребами документи, бути знайомими з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням.

**КС-15.** Здатність до індивідуального і диференційованого розвитку дітей раннього і дошкільного віку з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей.

**КС-16.** Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку толерантного ставлення та поваги до інших, попередження та протидії булінгу.

**КС-18.** Здатність знаходити, опрацьовувати потрібну освітню інформацію та застосовувати її в роботі з дітьми, батьками.

**КС-22.** Здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми з порушеннями мовленнєвого розвитку, доцільно обирати методичне та інформаційно-комп'ютерне забезпечення.

**КС-23.** Готовність до діагностико-консультативної діяльності.

**КС-24.** Здатність працювати в команді, здійснювати комплексний логопедичний, психологічний та соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами.

**КС-25.** Здатність дотримуватися вимог до організації корекційно-розвивального освітнього середовища.

**КС-26.** Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності, розвитку, навчання, виховання і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами.

**КС-27.** Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення мовленнєвого розвитку, актуального стану та потенційних можливостей осіб із особливими освітніми потребами.

### ***Програмні результати навчання***

**ПР-05.** Здійснювати взаємодію в роботі закладу дошкільної освіти, сім'ї та школи. Залучати батьків до організації освітнього процесу з дітьми раннього і дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти.

**ПР-06.** Встановлювати зв'язок між педагогічними впливами та досягнутими дітьми результатами.

**ПР-07.** Планувати освітній процес в закладах дошкільної освіти з урахуванням вікових та індивідуальних можливостей дітей раннього і дошкільного віку, дітей з особливими освітніми потребами та складати прогнози щодо його ефективності.

**ПР-08.** Вміти складати індивідуальні програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами та необхідні для навчання документи; бути знайомим з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням.

**ПР-10.** Бути знайомим з програмою раннього втручання, розуміти можливості опори на нього в подальшій роботі з дітьми з особливими освітніми потребами.

**ПР-14.** Мати навички збереження та зміцнення психофізичного і соціального здоров'я дітей.

**ПР-17.** Здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію і розвивальне міжособистісне педагогічне спілкування з дітьми дошкільного віку та особисто- і соціально зорієнтоване спілкування з батьками.

**ПР-18.** Володіти технологіями організації розвивального предметно-ігрового, природно-екологічного, пізнавального, мовленнєвого середовища в різних групах раннього і дошкільного віку.

**ПР-19.** Збирати та аналізувати дані про індивідуальний розвиток дитини.

**ПР-20.** Враховувати рівні розвитку дітей при виборі методик і технологій навчання і виховання, при визначенні зони актуального розвитку дітей та створенні зони найближчого розвитку.

**ПР-21.** Розробляти індивідуальні програми соціалізації й адаптації дітей раннього і дошкільного віку.

**ПР-22.** Дотримуватись умов безпеки життєдіяльності дітей раннього і дошкільного віку.

**ПР-23.** Приймати обґрунтовані рішення з урахуванням цілей, ресурсних і законодавчих та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (супровід) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку. Реалізовувати психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку.

**ПР-26.** Організовувати і здійснювати психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями психофізичного розвитку, діагностико-консультативну діяльність.

**ПР-27.** Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.

**ПР-28.** Застосовувати для розв'язування складних задач спеціальної освіти сучасні методи діагностики психофізичного розвитку дітей, критично оцінювати достовірність одержаних результатів оцінювання, визначати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей та рекомендації щодо створення найоптимальніших умов для здобуття освіти.

**Бази практики:** заклади, які відповідають вимогам ОПП «Дошкільна освіта. Логопедія», типовому положенню про заклади дошкільної та загальної середньої освіти, Положенню про логопедичні пункти системи

освіти (№ 135 від 13 березня 1993 року) та Про затвердження Порядку надання логопедичних послуг в системі освіти (на стадії обговорення), наказу щодо Порядку комплектування дошкільних навчальних закладів (груп) компенсуючого типу (№414/12288 від 11 квітня 2006 р.), наказу про Порядок організації діяльності інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти (від 10 квітня 2019 р. № 530) та інструктивно-методичних рекомендацій щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами у закладах загальної середньої освіти. Зокрема – ЗДО №3 «Усмішка», №1 «Барвінок наряду практичної підготовки ЗДО України. Параметри виробничої логопедичної практики в закладах дошкільної освіти подано в таблиці 2.12.

Таблиця 2.12.

**Академічна характеристика виробничої логопедичної практики в закладах дошкільної освіти**

Параметри	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка	01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність	012 Дошкільна освіта за опп Дошкільна освіта	012 Дошкільна освіта за опп Дошкільна освіта
Характер	Обов'язкова освітня компонента професійної	Обов'язкова освітня компонента професійної
Освітньо-кваліфікаційний рівень	Бакалавр	Бакалавр
Рік навчання	4-й	4-й
Семестр	7-ий	7-ий
Тривалість практики	6 тижнів	6 тижнів
Кількість кредитів ECTS	9	9
Кількість годин	270	270
Вид підсумкового контролю	Диференційований залік	Диференційований залік
Відповідальні кафедри	Кафедра логопедії та спеціальних методик	

Завдання змістових модулів подано в таблиці 2.13.

**Орієнтовний структурний план проходження практики**

№ з/п	Види роботи	Кількість годин
1	2	3
<b>I тиждень</b>		
<b>Понеділок</b>		
1	Прибуття у базові заклади дошкільної освіти, розподіл по групах	1 год.
2	Бесіда з керівництвом і логопедом закладу дошкільної освіти про стан логопедичної роботи в установі	1 год.
3	Вивчення логопедичної та іншої супровідної документації	2 год.
4	Бесіда з фахівцями закладу про особливості дітей з порушеннями мовлення та про вплив мовленнєвих порушень на процес їх розвитку	1 год.
5	Складання індивідуальних планів проходження практики	1 год.
<b>Вівторок</b>		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
2	Бесіда з логопедом про структуру логопедичних занять	1 год.
3	Проведення логопедичного обстеження	1 год.
4	Ознайомлення з мовленнєвими картками	2 год.
<b>Середа</b>		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
2	Проведення логопедичного обстеження	1 год.
3	Вивчення взаємозв'язку в роботі спеціалістів закладу	1 год.
4	Аналіз занять, проведених логопедом закладу	2 год.
<b>Четвер</b>		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
2	Проведення логопедичного обстеження	1 год.
3	Відвідування занять з розвитку мовлення або формування первинних математичних уявлень	1 год.
4	Бесіда з дітьми з порушеннями мовлення з метою вивчення особливостей їхнього психічного і мовленнєвого розвитку	1 год.
5	Бесіда з вихователями про особливості засвоєння знань з дітьми з порушеннями мовлення	1 год.
<b>П'ятниця</b>		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
2	Вивчення взаємозв'язку в роботі логопеда і психолога	1 год.

1	2	3
3	Спостереження за дітьми з порушеннями мовлення на заняттях	2 год.
4	Виготовлення дидактичного матеріалу	1 год.
<b>II Тиждень</b>		
<b>Понеділок</b>		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
2	Проведення пробного індивідуального заняття	1 год.
3	Підготовка до проведення занять з аплікації чи ліплення	2 год.
4	Бесіда з логопедом про роботу з батьками дітей	1 год.
<b>Вівторок</b>		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
2	Проведення пробного індивідуального заняття	1 год.
3	Проведення логопедичного обстеження	1 год.
4	Спостереження за дітьми з порушеннями мовлення на заняттях	2 год.
<b>Середа</b>		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
2	Обговорення з логопедом найбільш ефективних прийомів розвитку мовлення у дітей	1 год.
3	Проведення пробного індивідуального заняття	1 год.
4	Складання психолого-педагогічної характеристики на дошкільника з порушеннями мовлення	1 год.
5	Вивчення зошитів та виробів дітей з порушеннями мовлення	1 год.
<b>Четвер</b>		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
2	Проведення пробного індивідуального заняття	1 год.
3	Проведення пробного фронтального заняття	1 год.
4	Бесіда з логопедом про застосування нетрадиційних методів логопедичного впливу	1 год.
5	Виготовлення дидактичного матеріалу	1 год.
<b>П'ятниця</b>		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
2	Проведення пробного індивідуального заняття	1 год.
3	Проведення пробного фронтального заняття	1 год.
4	Проведення заняття з розвитку мовлення	1 год.
5	Проведення експериментальних досліджень	1 год.

1	2	3
<b>III тиждень</b>		
<b>Понеділок</b>		
1	Проведення пробного фронтального заняття	1 год.
2	Проведення пробного підгрупового заняття	1 год.
3	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
4	Проведення бесіди з батьками дошкільників	1 год.
5	Проведення експериментальних досліджень	1 год.
<b>Вівторок</b>		
1	Відвідування занять	3 год.
2	Спостереження за проведенням виховного заходу	1 год.
3	Участь у позакласних заходах, організованих з дітьми з порушеннями мовлення (за вибором)	2 год.
<b>Середа</b>		
1	Відвідування занять	2 год.
2	Відвідування та аналіз занять інших практикантів	2 год.
3	Проведення експериментальних досліджень	1 год.
4	Участь у позакласних заходах, організованих з дітьми з порушеннями мовлення (за вибором)	1 год.
<b>Четвер</b>		
1	Проведення пробного виховного заходу	1 год.
2	Проведення пробних занять	2 год.
3	Проведення експериментальних досліджень	2 год.
4	Проведення режимних моментів (2-га половина дня)	1 год.
<b>П'ятниця</b>		
1	Відвідування занять	2 год.
2	Проведення пробних занять з дошкільниками	1 год.
3	Участь у позакласних заходах, організованих з дітьми з порушеннями мовлення (за вибором)	1 год.
4	Вільне спілкування з дітьми	2 год.
<b>IV тиждень</b>		
<b>Понеділок</b>		
1	Проведення фронтального логопедичного заняття	1 год.
2	Відвідування і обговорення пробних фронтальних занять	2 год.
3	Відвідування і обговорення пробних виховних заходів	1 год.



1	2	3
4	Бесіда з логопедом про організацію роботи з батьками дітей з порушеннями мовлення	2 год.
<b>Вівторок</b>		
1	Проведення пробних індивідуальних логопедичних занять	1 год.
2	Відвідування музичних занять та обговорення з музичним керівником логоритмічних пауз	2 год.
3	Відвідування і обговорення виховних заходів	1 год.
4	Підготовка до бесіди з батьками дітей (тема узгоджується з логопедом)	2 год.
<b>Середа</b>		
1	Проведення пробного заняття з малювання /аплікації	2 год.
2	Підготовка і проведення рухових ігор з корекційними вправами (на прогулянці)	2 год.
3	Організація тематичного спілкування з дітьми	1 год.
4	Виготовлення дидактичного матеріалу	1 год.
<b>Четвер</b>		
1	Проведення пробного заняття з ознайомлення з навколишнім	1 год.
2	Відвідування і обговорення логопедичних занять (з аналізом)	2 год.
3	Обговорення з логопедом інноваційних методів логокорекції	1 год.
4	Підготовка до муз. заняття /фізкультури з елементами логоритміки	2 год.
<b>П'ятниця</b>		
1	Відвідування і обговорення логопедичних занять (з аналізом)	2 год.
2	Бесіда з методистом ЗДО, огляд методичних посібників	1 год.
3	Бесіда з вихователем, логопедом про застосування ІКТ	2 год.
4	Виготовлення роздаткового матеріалу	1 год.
<b>V тиждень</b>		
<b>Понеділок</b>		
1	Проведення контрольного виховного заходу	1 год.
2	Відвідування і обговорення контрольних занять	2 год.
3	Підготовка і проведення нейрогімнастичних вправ дітьми	2 год.
4	Підведення підсумків проведення практики	1 год.
<b>Вівторок</b>		
1	Проведення контрольного фронтального заняття з формування елементарних математичних уявлень	1 год.

1	2	3
2	Відвідування і обговорення контрольних занять	3 год.
3	Відвідування і обговорення контрольних виховних заходів	1 год.
4	Вільне спілкування / гра з дітьми	1 год.
<b>Середа</b>		
1	Проведення контрольного фронтального заняття з ліплення/аплікації	1 год.
2	Відвідування і обговорення контрольних занять	3 год.
3	Відвідування і обговорення контрольних виховних заходів	1 год.
4	Участь у підготовці до свят (за запитом вихователя, логопеда)	1 год.
<b>Четвер</b>		
1	Проведення контрольного фронтального заняття з малювання	1 год.
2	Відвідування і обговорення контрольних занять	1 год.
3	Опрацювання методичної літератури	3 год.
4	Організація ігрової діяльності дітей (індивідуальна гра; колективна)	1 год.
<b>П'ятниця</b>		
1	Проведення контрольного фронтального заняття з розвитку мовлення	1 год.
2	Підготовка і проведення пальчикових ігор з дітьми	2 год.
3	Відвідування і обговорення контрольних виховних заходів	1 год.
4	Виготовлення дидактичного матеріалу	1 год.
<b>VI тиждень</b>		
<b>Понеділок</b>		
1	Проведення контрольного фронтального логопедичного заняття	1 год.
2	Відвідування і обговорення контрольних освітніх занять	3 год.
3	Відвідування і обговорення контрольних виховних заходів	1 год.
4	Вільне спілкування / гра з дітьми	1 год.
<b>Вівторок</b>		
1	Проведення контрольного фронтального логопедичного заняття	1 год.
2	Відвідування і обговорення контрольних логопедичних занять	3 год.
3	Відвідування і обговорення контрольних виховних заходів	1 год.
4	Підготовка до проведення занять	1 год.
<b>Середа</b>		
1	Проведення контрольного індивідуального заняття	1 год.
2	Обговорення контрольного уроку з розвитку мовлення	1 год.
3	Відвідування і обговорення контрольних занять	2 год.
4	Відвідування і обговорення контрольних виховних заходів	2 год.

1	2	3
<b>Четвер</b>		
1	Проведення контрольного індивідуального заняття	1 год.
2	Обговорення контрольного заняття з розвитку мовлення	1 год.
3	Відвідування і обговорення контрольних логопедичних занять	2 год.
4	Відвідування і обговорення контрольних виховних заходів	2 год.
<b>П'ятниця</b>		
1	Проведення контрольного фронтального заняття з ознайомлення з навколишнім	1 год.
2	Відвідування і обговорення контрольних освітніх занять	1 год.
3	Відвідування і обговорення контрольних логопедичних занять	2 год.
4	Підведення підсумків проведення практики	2 год.

Здобувачі вищої освіти, які проходять виробничу практику на базі спеціальних закладів дошкільної освіти, проводять пробні і контрольні навчальні заняття: з розвитку мовлення, з ознайомлення з довкіллям (обов'язкові); з малювання, з ручної праці, з формування елементарних математичних понять (за вибором). Обов'язковим є проведення пробних і контрольного виховних заходів та пробних і контрольних логопедичних занять.

### ***Перелік орієнтовних індивідуальних завдань практики***

1. Вивчити і описати умови діяльності логопедичної групи закладу дошкільної освіти.
2. Скласти індивідуальний план роботи здобувача-практиканта.
3. Вивчити і проаналізувати види планування навчально-виховної роботи в логопедичній групі закладу дошкільної освіти.
4. Вивчити і описати умови та способи організації навчально-виховного процесу в логопедичній групі закладу дошкільної освіти.
5. Вивчити і проаналізувати освітнє середовище закладу дошкільної освіти (матеріальні, кадрові ресурси) згідно вимог, визначених у літературі.
6. Вивчити, проаналізувати і описати особливості міждисциплінарної взаємодії різних фахівців (вихователя, помічника вихователя, вчите-

ля-логопеда, психолога, музичного керівника, інструктора з фізичного виховання та інших) в логопедичній групі закладу дошкільної освіти.

7. Визначити і описати роль і місце кожного фахівця в забезпеченні корекційно спрямованого навчально-виховного процесу в логопедичній групі закладу дошкільної освіти.

8. Вивчити, проаналізувати і описати психолого-педагогічні особливості взаємодії вихователя, помічника вихователя та вчителя-логопеда з сім'єю.

9. Підготуватись до організації елементів корекційно-спрямованого навчально-виховного процесу у парі з вихователем (написати конспект, підібрати дидактичний матеріал).

10. Підготуватись до організації корекційно-спрямованого навчально-виховного процесу у парі з вчителем-логопедом (написати конспект, підібрати дидактичний матеріал).

11. Підготуватись до самостійного проведення виховного заходу (написати конспект, підготувати наочний матеріал).

12. Підготуватись до самостійного проведення дидактичної та сюжетно-рольової гри (написати конспект, підготувати наочний матеріал).

13. Підготуватись до самостійного проведення пробного індивідуального та групового логопедичних занять (написати конспект, підібрати дидактичний матеріал).

14. Підготуватись до психолого-педагогічного обстеження двох дітей з важкими порушеннями мовлення (підібрати методики і стимульний матеріал).

15. Підготуватись до логопедичного обстеження дошкільника з важкими порушеннями мовлення (підібрати дидактичний і мовленнєвий матеріал для обстеження).

16. Підготуватись до самостійного проведення індивідуальної консультації з батьками .

Виконання індивідуальних завдань дає можливість використовувати отримані результати у власних наукових дослідженнях і враховуватись під час загального оцінювання результатів практики. Індивідуальні завдання є додатковим видом роботи під час проходження практики і узгоджуються з керівником практики та керівниками наукових досліджень (в рамках роботи у наукових гуртках, підготовки курсових робіт, дипломних проєктів тощо).

**Розподіл балів, що присвоюються здобувачам вищої освіти  
за виконання завдань виробничої логопедичної практики  
в закладах дошкільної освіти**

№ з/п	Основні напрямки роботи здобувача-практиканта	Макс. кількість балів
<b>Оцінювання результатів практики, відображених у звітній документації</b>		
1	Правильно заповнені 2 мовленнєві картки – до 5 балів (за кожну картку)	10
2	Підготовлена психолого-педагогічна характеристика на дитину з порушеннями мовлення	5
3	2 конспекти контрольних фронтальних логопедичних занять відповідно до вимог – до 5 балів за кожне заняття	10
4	2 розгорнутих план-конспекти контрольних індивідуальних занять відповідно до вимог – до 5 балів за кожне заняття	10
5	Конспект фронтального заняття з логоритміки відповідно до вимог	5
6	3 розгорнуті плани-конспекти контрольних занять з розвитку мовлення, з формування математичних уявлень, з малювання, ліплення або аплікації (на вибір) – до 5 балів за кожне	15
7	Виконання індивідуального завдання	5
	<b>Всього</b>	<b>60</b>
<b>Оцінювання процедури захисту практики</b>		
1	Належний рівень оформлення щоденника практики (з фіксацією усіх робочих днів, з відповідними до завдань практики записами тощо)	5
2	Підготовлений звіт про проходження практики	5
3	Виготовлений наочний посібник (логопедична, дидактична гра, індивідуальний роздатковий матеріал тощо)	10
4	Презентація матеріалів практики та захист її результатів	20
	<b>Всього</b>	<b>40</b>
	<b>Підсумкова оцінка</b>	<b>100</b>

## 2.6. Виробнича організаційно-методична практика в закладах дошкільної освіти

(розробники: **Галина ВАТАМАНЮК** – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії та методик дошкільної освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка; **Катерина ДЕМЧИК** – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії та методик дошкільної освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка)

**Мета практики:** формування у здобувачів вищої освіти фахових компетентностей, необхідних для самостійного виконання ними функцій вихователя дітей дошкільного віку та старшого вихователя-методиста як організатора освітньо-виховного процесу, його методичного забезпечення та управління ним; виховання інтересу до організаційно-педагогічної діяльності, оптимістичної професійної позиції, прагнення професійного самовдосконалення, бажання активно й творчо впроваджувати в практику роботи сучасних ЗДО кращі здобутки в галузі дошкільної освіти; розвиток організаційно-педагогічних здібностей.

### **Завдання практики:**

- поглиблення знань про особливості організації освітнього процесу у різних вікових групах та в ЗДО в цілому, про роль директора і старшого вихователя-методиста в ньому;
- формування навички застосування теоретичного матеріалу при вирішенні практичних завдань під час виконання функцій старшого вихователя-методиста.
- удосконалення вмінь спостерігати, аналізувати, зіставляти і порівнювати педагогічні явища в ЗДО;
- вдосконалення вмінь здійснювати освітню діяльність дітей раннього і дошкільного віку: планувати, моделювати й проводити традиційні та нетрадиційні форми організації життєдіяльності дітей; екскурсії в межах ЗДО, тематичні дні, тижні тощо; оформляти відповідну документацію;
- ознайомлення із функціями педагогічного кабінету в ЗДО, принципами облаштування і наповнюваністю;
- ознайомлення з методичними аспектами роботи директора ЗДО;
- ознайомлення з особливостями проведення атестації педагогічних працівників, специфікою вивчення педагогічного досвіду;

- формування вмінь здійснювати методичний супровід освітнього процесу через різні форми методичної роботи та окремі види методичного контролю, оформляти відповідну документацію;
- формування вміння налагоджувати партнерсько-ділові стосунки з членами педагогічного колективу, батьками, громадськістю;
- удосконалення організаційно-педагогічних навичок та вмінь творчо застосовувати теоретичні знання у методичній практиці.

Виробнича організаційно-методична практика спрямована на формування у здобувачів освіти таких **компетентностей**: інтегральної, загальних і спеціальних.

**Інтегральна компетентність** – здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей раннього та дошкільного віку, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних технологій і фахових методик дошкільної та спеціальної освіти, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

### **Компетентності загальні (КЗ)**

**КЗ-03.** Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

**КЗ-04.** Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

**КЗ-05.** Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

**КЗ-06.** Здатність до міжособистісної взаємодії.

**КЗ-07.** Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

**КЗ-08.** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

**КЗ-09.** Здійснення безпечної діяльності.

### **Компетентності спеціальні (КС)**

**КС-01.** Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.

**КС-02.** Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага).

**КС-03.** Здатність до розвитку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей раннього і дошкільного віку; розвитку логіко-математичної компетентності у дітей раннього і дошкільного віку.

**КС-04.** Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку первинних уявлень про предметне, природне, соціальне довкілля, властивості і відношення предметів; розвитку самосвідомості («Я» дитини і його місце в довкіллі).

**КС-05.** Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку мовлення як засобу спілкування і взаємодії з однолітками і дорослими.

**КС-06.** Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку навичок свідомого дотримання суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки.

**КС-07.** Здатність до національно-патріотичного виховання дітей раннього і дошкільного віку (любов до Батьківщини, рідної мови, рідного міста; інтерес і повага до державних символів України, національних традицій, звичаїв, свят, обрядів).

**КС-08.** Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку навичок екологічно безпечної поведінки і діяльності в побуті, природі й довкіллі.

**КС-11.** Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку елементарних уявлень про різні види мистецтва і засоби художньої виразності (слово, звуки, фарби тощо) та досвіду самостійної творчої діяльності.

**КС-12.** Здатність до фізичного розвитку дітей раннього і дошкільного віку, корекції і зміцнення їхнього здоров'я засобами фізичних вправ і рухової активності.

**КС-13.** Здатність до організації і керівництва ігровою (провідною), художньо-мовленнєвою і художньо-продуктивною (образотворча, музична, театральна) діяльністю дітей раннього і дошкільного віку.

**КС-14.** Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку навичок здорового способу життя як основи культури здоров'я (валеологічної культури) особистості.

**КС-15.** Здатність до індивідуального і диференційованого розвитку дітей раннього і дошкільного віку з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей.



**КС-16.** Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку толерантного ставлення та поваги до інших, попередження та протидії булінгу.

**КС-17.** Здатність нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах праці.

**КС-18.** Здатність знаходити, опрацьовувати потрібну освітню інформацію та застосовувати її в роботі з дітьми, батьками.

**КС-19.** Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами. Здатність до забезпечення наступності дошкільної та початкової освіти та до роботи в умовах особистісно-орієнтованої взаємодії з вихованцями та їх батьками.

**КС-20.** Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.

**КС-21.** Здатність дотримуватися основних принципів, правил, прийомів і форм суб'єкт-суб'єктної комунікації.

### ***Програмні результати навчання***

**ПР-01.** Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.

**ПР-02.** Розуміти, описувати й аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять та категорій.

**ПР-03.** Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами.

**ПР-04.** Розуміти і визначати особливості провідної – ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання в розвитку, навчанні і вихованні дітей раннього і дошкільного віку.

**ПР-05.** Здійснювати взаємодію в роботі закладу дошкільної освіти, сім'ї та школи. Залучати батьків до організації освітнього процесу з дітьми раннього і дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти.

**ПР-06.** Встановлювати зв'язок між педагогічними впливами та досягнутими дітьми результатами.

**ПР-09.** Розуміти історію та закономірності розвитку дошкільної освіти. Аналізувати педагогічні системи минулого та творчо трансформувати їх потенціал у сучасний освітньо-виховний простір закладу дошкільної освіти.

**ПР-11.** Бути знайомим з ознаками булінгу. Вміти використовувати прийоми попередження та протидії йому.

**ПР-12.** Будувати цілісний освітній процес з урахуванням основних закономірностей його перебігу. Оцінювати власну діяльність як суб'єкта педагогічної праці.

**ПР-13.** Здійснювати управління якістю освітнього процесу, керуючись психолого-педагогічними принципами його організації в системі дошкільної освіти та взаємодії з сім'єю.

**ПР-15.** Визначати завдання і зміст різних видів діяльності дітей раннього і дошкільного віку на основі програм дошкільної освіти та знань про культурно-історичний досвід українського народу, загальнолюдські культурні та етико-естетичні цінності.

**ПР-16.** Проєктувати педагогічні заходи із залученням фахівців суміжних галузей, батьків, громадських діячів та ін. для реалізації завдань всебічного розвитку дітей.

**ПР-17.** Здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію і розвивальне міжособистісне педагогічне спілкування з дітьми дошкільного віку та особисто- і соціально зорієнтоване спілкування з батьками.

**ПР-18.** Володіти технологіями організації розвивального предметно-ігрового, природно-екологічного, пізнавального, мовленнєвого середовища в різних групах раннього і дошкільного віку.

**ПР-19.** Збирати та аналізувати дані про індивідуальний розвиток дитини.

**ПР-20.** Враховувати рівні розвитку дітей при виборі методик і технологій навчання і виховання, при визначенні зони актуального розвитку дітей та створенні зони найближчого розвитку.

**ПР-27.** Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.

**Бази практики:** заклади дошкільної освіти Кам'янець-Подільської міської ради та України (загального розвитку, комбіновані).

**Академічна характеристика виробничої організаційно-методичної практики**

Параметри	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка	01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність	012 Дошкільна освіта за опп Дошкільна освіта. Логопедія.	012 Дошкільна освіта за опп Дошкільна освіта. Логопедія.
Характер	Обов'язкова освітня компонента професійної	Обов'язкова освітня компонента професійної
Освітньо-кваліфікаційний рівень	Бакалавр дошкільної освіти	Бакалавр дошкільної освіти
Рік навчання	4-й	4-й
Семестр	8-й	8-й
Тривалість практики	4 тижнів	4 тижнів
Кількість кредитів ECTS	9	9
Кількість годин	270	270
Вид підсумкового контролю	Диференційований залік	Диференційований залік
Відповідальні кафедри	Кафедра теорії та методик дошкільної освіти.	
База практики	Заклади дошкільної освіти Кам'янець-Подільської міської ради	Заклади дошкільної освіти України

## ЗМІСТОВІ МОДУЛІ

### Змістовий модуль 1. Організаційно-методична робота

Зустріч із керівником закладу дошкільної освіти: оволодіння інформацією про стан укомплектування установи, про кадровий склад педагогічного колективу, рівень забезпеченості матеріально-технічної бази (огляд приміщення, прилеглої території), базові напрямки роботи закладу на поточний навчальний рік.

Об'єкти вивчення матеріально-технічної бази: розміщення ігрових і спортивного майданчиків, господарських споруд, озеленення тощо; огляд обладнання приміщень, їх використання згідно призначення (наяв-

ність відповідних меблів, їх маркування, зберігання та облік інвентарю, доцільність його розміщення); укомплектованість закладу посібниками, обладнанням та інвентарем відповідно до вимог, стендова політика закладу дошкільної освіти, наявність інформаційних куточків, їх зміст, наповнення, дизайн; організація освітньо-розвивального середовища в ЗДО у кожній віковій групі та педагогічних вимог (відповідні записи у щоденниках і звіті) .

Професійний діалог зі старшим вихователем-методистом про роль і функції методиста в ЗДО. Ознайомлення із посадовою інструкцією.

Оволодіння інформацією про особливості роботи даної установи (режим роботи ЗДО та груп, інформаційно-комунікаційні джерела (сайт ЗДО, де можна знайти презентаційну інформацію про роботу ЗДО, мережа документообігу), про освітні програми, за якими працює заклад. Бесіда з вихователем-методистом /директором – (відповідні записи у щоденниках і звіті).

Опис електронних ресурсів ЗДО: сайт, документообіг (адреса, рубрики та цікавинки); документообіг (діловий електронний ресурс: структура, особливості роботи тощо).

Ознайомлення із правилами внутрішнього трудового розпорядку освітнього закладу, посадовими обов'язками вихователя-методиста, змістом інструкції з охорони життя і здоров'я дітей у закладі дошкільної освіти за посадою (відповідний запис у щоденниках і звіті).

Опрацювання внутрішньої інструкції про охорону праці та безпеку життєдіяльності в ЗДО на період практики, такої ж інструкції за посадою.

Ознайомлення із положенням про педагогічний кабінет. Вивчення каталогу методичних матеріалів та його інформаційно-стендового контенту. Складання каталогу методичних матеріалів для роботи педагога однієї із вікових категорій дітей.

Вивчення річного плану роботи закладу. Нотатки до вимог його складання. Самостійне планування розділу «Методична робота».

Ознайомлення із видами планування роботи старшого вихователя-методиста, змістовими аспектами та формою фіксації. Самостійне складання календарного плану роботи на 1 тиждень та перспективного – на місяць.

Спостереження за роботою старшого вихователя-методиста, співучасть у цій роботі, допомога, посиljena участь у методичних формах роботи (записи у щоденниках і звіті).

Організація роботи з підвищення професійної майстерності працівників ЗДО. Підготовка і самостійне проведення двох колективних форм методичної роботи з педагогами усного і практичного спрямування (консультування, майстер-клас, ділова гра).

Ознайомлення з документацією педагогічних рад у закладі. Посильна участь в одній із них якщо вони будуть проходити у період тривалості практики) (доповідь / фотозвіт участі).

Ознайомлення із посадовими інструкціями педагогів закладу, спостереження за їхньою роботою упродовж робочого дня (запис у щоденниках, звіті).

Ознайомлення з роботою адміністрації закладу щодо створення безпечних умов праці та навчання, контролем за дотриманням правил техніки безпеки, протипожежної безпеки та санітарно-гігієнічних вимог. Опрацювання відповідної документації.

Самостійне опрацювання Статуту ЗДО (загальні положення, комплектування, тип закладу, режим роботи, організація освітнього процесу в закладі, права учасників освітнього процесу, статус, режим роботи, укомплектованість дітьми), річного плану роботи ЗДО (напрямки роботи, розділи плану, форми роботи з педагогами, впровадження інноваційних технологій, взаємозв'язок та наступність між ЗДО та школою, планами роботи фахівців вузького профілю – музичного керівника, вихователя з фізичного виховання, соціального педагога, практичного психолога).

Бесіди із вихователями груп та фахівцями вузького профілю про особливості освітнього процесу у вікових групах, про проблеми, які існують/не існують (записи у щоденниках і звіті).

Анкетування вихователів з метою виявлення рівня якості педагогічного колективу закладу; спостереження за виконанням і посадових обов'язків вихователя-методиста та інших педагогів закладу.

Вивчення документації, яку веде старший вихователь-методист у ЗДО. Опис по розділах виконуваної роботи.

Опрацювання методичної літератури та педагогічної преси з питань організації методичної роботи в ЗДО. Складання мінікаталогу опрацьованих джерел (посібників, положень, педагогічної преси).

Аналіз наявної у методичному кабінеті літератури та педагогічної преси з питань вдосконалення професійної майстерності вихователів та вузьких спеціалістів. Складання мінікаталогу опрацьованого матеріалу.

Ознайомлення із порядком проведення атестації педагогічних працівників у закладі. (Вивчення Нового Типового Положення про атестацію педпрацівників (2023 р), нотування нововведень та умовами проходження атестації вихователем. Складання картки – пам'ятки для вихователя і методиста (права і обов'язки кожної їх сторін у цьому процесі).

Вивчення функцій і змісту методичного контролю в ЗДО (види контролю, періодичність і терміни його проведення, основна документація, наслідки). Співучасть у контрольно-аналітичній діяльності старшого вихователя-методиста (відвідування разом із методистом занять, режимних моментів, виховних заходів). Укладання пакету документів по одному із видів методичного контролю (тематичний/оперативний).

Ознайомлення із принципами складання розкладу занять для різних вікових груп. Самостійне складання розкладу занять на тиждень для 4 вікових груп.

## **Змістовий модуль 2. Освітньо-методична робота у закладі дошкільної освіти**

Упродовж практики здобувач вищої освіти аналізує освітню роботу з різних розділів програми в усіх вікових групах закладу дошкільної освіти.

Починаючи з другого тижня практики здобувач освіти вивчає документацію вихователя групи, закріплює уміння перспективного й календарного планування роботи вихователя, знайомиться із структурою даних планів. Вивчає документацію вихователя групи: розклад занять, режим дня, книга щоденного відвідування дітей; план роботи з батьками, план з фізкультури на повітрі, творчий план вихователя, зошит самоосвіти, зошит спостережень за довго відсутніми дітьми; зошит обліку чергувань, карта розсаджування дітей, листок здоров'я, екран захворювань, листок спостережень за температурним режимом тощо.

Закріплення умінь перспективного й календарного планування роботи вихователя.

Складання перспективного плану вихователя на 1 місяць в період проходження практики. Складання календарного плану роботи з дітьми на 3 дні.

Самостійне проведення 3-х нетрадиційних відкритих заняття різного типу (по одному в різних вікових групах). До кожного залікового заняття додається карта педагогічного аналізу, який здійснює вихователь-мето-

дист або вихователь групи, короткий самоаналіз заняття здобувачем, використана на занятті наочність та дидактичний матеріал.

Відвідування занять вихователя, розгорнутий аналіз одного із них. Аналіз заняття вихователя чи фахівця вузького профілю, проведеного з використанням елементів певної інноваційної технології, або цілком за нею.

Підготовка мультимедійного засобу навчання для інтерактивного заняття будь-якого типу чи виховного заходу (тема і вік дітей – довільні).

Планування та проведення упродовж практики індивідуальної роботи з дітьми, вивчення системи моніторингу знань, умінь і навичок дітей різних вікових категорій (груп). Підготовка пакета діагностичних завдань із логіко-математичного й мовленнєвого розвитку для старших дошкільників.

Вивчення особливостей методичної роботи з батьками, зокрема – наявність інформаційних стендів для батьків, принципів функціонування батьківського комітету, розділу роботи з батьками з річного плану. Моделювання інтерактивної форми роботи з родинами вихованців, яку має проводити старший вихователь-методист.

Ознайомлення із системою надання освітніх послуг у ЗДО – базі практик. Відвідування гурткових і студійних занять. Анотований опис документації, яку веде керівник гуртка. Пропозиції, щодо розширення мережі гурткової і студійної роботи.

### ***Змістовий модуль 3. Методично-виховна робота у закладі дошкільної освіти***

Упродовж практики здобувач освіти відвідує усі заходи, які проводяться в закладі. Щоденно аналізує режимні процеси, виховну роботу життєдіяльності дітей у ЗДО, визначає виховний потенціал занять і режимних процесів та виявляє рівень досягнення виховної мети під час аналізу відвідених форм роботи. Працює з річним планом (розділ «вихована робота») Моделює план виховної роботи в ЗДО на II півріччя (за зразком річного плану). Самостійно проводить прогулянку у I або II половину дня, здійснює самоаналіз проведеної роботи з акцентом на її виховний потенціал.

Вивчаючи виховну роботу у ЗДО, здобувач освіти розробляє конспект виховного заходу та самостійно проводить пізнавально-розважальну, інтелектуальну розвагу, театральне дійство у II половину дня тощо. До залікового заходу додається розгорнутий конспект або сценарій, фото додаток та самоаналіз здобувача освіти на виховний захід.

Оволодіває вміннями організувати роботу з батьками. Бере участь у батьківських зборах, виступає на них із повідомленням. Аналізує вплив ЗДО на розвиток педагогічної культури і психолого-педагогічної підтримки батьків, вивчає документацію вихователя з питання взаємодії з батьками, добирає інформацію до стенду для батьків, оформляє його. Самостійне проектування та проведення інтерактивної форми роботи з родинами вихованців. Підготовка розгорнутого конспекту заходу з батьками, фотододатку та самоаналізу на проведений захід.

#### **Змістовий модуль 4. Індивідуальна науково-дослідна / творча робота здобувача освіти-практиканта**

##### *Обрати один із запропонованих варіантів*

✓ Дослідження рівнів сформованості знань, умінь і навичок у дошкільників за самостійно укомплектованим раніше пакетом діагностичних завдань (контрольний зріз). Опис результатів дослідження.

✓ Дослідження рівнів сформованості виховних аспектів у дошкільників (моральних якостей/ ціннісних орієнтацій, національної свідомості, патріотичних почуттів тощо). Опис результатів дослідження.

✓ Ознайомлення із наявними у методичному кабінеті педагогічними досвідами. Опис досліджуваних матеріалів за такими параметрами: тема, мета досвіду, автор, вік дітей, для кого розроблені матеріали, структура досвіду (зміст, вступ, рівень новизни, характер, розробки форм роботи з дітьми, висновок, додатки).

✓ Розробка питальника для вихователів з метою виявлення рівня професійної підготовки до роботи у своїй віковій групі.

✓ Розробка моделі /макету інформаційного стенду для педагогів.

✓ Моделювання однієї з інноваційних форм роботи з педагогами.

✓ Розробка повного пакета документів, включаючи конспект до однієї з актуальних тем сучасного дошкільця.

✓ Створення збірки ділових ігор/вправ, спрямованих на закріплення педагогами певної освітньої інновації (СТРЕАМ-освіти, Освіти сталого розвитку тощо).



## **Змістовий модуль 5. Рефлексійна діяльність здобувачів освіти в умовах ЗДО**

Рефлексійна діяльність є засобом самопізнання й самооцінки. Під час проходження виробничої організаційно-методичної практики та після її завершення надзвичайно важливим є включення до змісту рефлексійного компонента. Здобувач письмово відтворює хід міркувань, практичних дій, аналізує їх, відбираючи з отриманої під час проходження практики інформації найсуттєвішу, особистісно значущу. Під час рефлексії аналізуються й оцінюються досягнення, результат зіставляється із завданнями практики, формуються навички критичного ставлення до власної діяльності та здатність до самооцінки.

Оформлення узагальненого щоденника практики (формат А5).

Написання звіту за проведену роботу упродовж практики. Підготовка виступу до захисту практики.

*Таблиця 2.16.*

### **Розподіл балів, що присвоюються здобувачам вищої за виконання завдань організаційно-методичної практики в закладах дошкільної освіти**

№ з/п	Завдання змістового модуля. Документація	Максимальна кількість балів
1	2	3
1	<b>Змістовий модуль 1. Організаційно-методична робота</b>	<b>33</b>
1	Професійний діалог зі старшим вихователем-методистом про роль і функції методиста в ЗДО. Ознайомлення із посадовою інструкцією. Протокол бесіди, світлина інструкції.	2
2	Опрацювання внутрішньої інструкції про охорону праці та безпеку життєдіяльності в ЗДО на період практики, такої ж інструкції за посадою (світлина останньої, відповідні записи у щоденниках).	2
3	Ознайомлення із Положенням про педагогічний кабінет. Вивчення каталогу методичних матеріалів та його інформаційно-стендового контенту. Фіксація основних розділів Положення/Світлина. Складання каталогу методичних матеріалів, для роботи з дітьми педагога з дітьми однієї із вікових категорій дітей.	2
4	Професійний діалог (інтерв'ю) з вихователем-методистом. Опис робочого дня вихователя-методиста ЗДО (протокол професійного діалогу, світлина посадової інструкція вихователя-методиста).	3 (2+1)

1	2	3
5	Опис електронних ресурсів ЗДО: сайту (адреса, структура, рубрики, зміст); документообігу як ділового електронного ресурсу: (структура, функції, особливості роботи тощо).	2 (1+1)
6	Ознайомлення з документацією, яку веде старший вихователь-методист. Анотований табличний опис.	2
7	Ознайомлення із видами планування роботи старшого вихователя-методиста, змістовими аспектами та формою фіксації. Самостійне складання календарного плану роботи на тиждень та перспективного – на місяць, – відмінних від побаченого.	2
8	Підготовка і самостійне проведення колективної форми методичної роботи з педагогами практичного спрямування (практична консультавання, майстер-клас, ділова гра тощо). Конспект фотододатками, самоаналізом практиканта та рецензією вихователя-методиста.	2
9	Ознайомлення з документацією педагогічних рад у закладі (тема, план, виступи, практична частина, рішення педради, протокол педради тощо). Анотований опис документації, яка ведеться в цьому напрямі. Посильна участь в одній із них, якщо вони будуть проходити у період тривалості практики. Доповідь і фотозвіт участі/ просто доповідь на одне із питань зазначеної теми педагогічної ради. якщо педагогічної ради на той час не було.	2
10	Опрацювання документації щодо створення безпечних умов праці та навчання в ЗДО, контролем за дотриманням правил техніки безпеки, протипожежної безпеки та санітарно-гігієнічних вимог. Опис документів у формі таблиці.	1
11	Самостійне вивчення нормативно-правової бази ЗДО: статуту (загальні положення, комплектування, тип закладу, режим роботи, організація освітнього процесу в закладі, права учасників освітнього процесу, статус, режим роботи, укомплектованість дітьми), річного плану роботи ЗДО (напрямки роботи, розділи плану, форми роботи з педагогами, впровадження інноваційних технологій, взаємозв'язок та наступність між ЗДО та школою. Табличний опис.	2
12	Опрацювання методичної літератури та педагогічної преси з питань організації методичної роботи в ЗДО. Складання мінікаталогу опрацьованих джерел (посібників, положень, педагогічної преси).	2
13	Аналіз наявної у методичному кабінеті літератури та педагогічної преси з питань вдосконалення професійної майстерності вихователів та вузьких спеціалістів. Складання мінікаталогу опрацьованого матеріалу	2

1	2	3
14	Ознайомлення із порядком проведення атестації педагогічних працівників у закладі. (Вивчення Нового Типового Положення про атестацію педпрацівників (2023 р), нотування нововведень та умовами проходження атестації вихователем. Складання картки – пам'ятки для вихователя і методиста (права і обов'язки кожної їх сторін у цьому процесі).	2
15	Вивчення функцій і змісту методичного контролю в ЗДО (види контролю, періодичність і терміни його проведення, основна документація, наслідки). Співучасть у контрольній-аналітичній діяльності старшого вихователя-методиста (відвідування разом із методистом занять, режимних моментів, виховних заходів). Укладання пакету документів по одному із видів методичного контролю (тематичний/оперативний).	3
16	Ознайомлення із принципами складання розкладу занять для різних вікових груп. Самостійне складання розкладу занять на тиждень для 4 вікових груп із врахуванням того, що працюють фахівці вузького профілю з навантаженням – 1.0 ставки.	2
II	<b>Змістовий модуль 2. Освітньо-методична робота у закладі дошкільної освіти</b>	<b>25</b>
1	Вивчення документації вихователя групи (розклад занять, режим дня, книга щоденного відвідування дітей, план роботи з батьками, план з фізкультури на повітрі, творчий план вихователя, зошит самоосвіти, зошит спостережень за довго відсутніми дітьми, зошит обліку чергувань, карта розсаджування дітей, листок здоров'я, екран захворювань, листок спостережень за температурним режимом, циклограми рухливих ігор тощо). Табличний опис кожного.	2
2	Складання перспективного плану вихователя на 1 місяць в період проходження практики. Складання календарного плану роботи з дітьми на 3 дні.	3
	Самостійне проведення нетрадиційних (інтегроване, тематичне, комбіноване, ігрове, заняття-панорама тощо – на вибір) відкритих занять різного типу (фронтальне, групове, індивідуально-групове). По одному заняттю у різних вікових групах. Розгорнуті конспекти залікових занять (3 різні типи занять у різних вікових групах) з відповідною наочністю, технологічною картою аналізу методистом (за зразком, прийнятим у ЗДО) та самоаналізом студента.	9 (3+3+3)
3	Підготовка мультимедійного засобу навчання для інтерактивного заняття будь-якого типу/ виховного заходу (тема і вік дітей – довільні).	2

1	2	3
4	Вивчення системи моніторингу індивідуальної роботи з дітьми, систему моніторингу знань, умінь і навичок дітей в різних вікових групах. Підготовка пакету діагностичних завдань із логіко-математичного й мовленнєвого розвитку старших дошкільників для проведення підсумкового контролю з описом методики його використання, обчислення результатів.	4 (2+2)
5	Моделювання інтерактивної форми роботи з родинами вихованців, яку має проводити старший вихователь-методист. Розгорнутий конспект інтерактивної форми роботи з родинами вихованців з фото додатком та самоаналізом (наочність, виступ, інтерактивні ігри та вправи, фото тощо).	3
6	Ознайомлення із системою надання освітніх послуг у ЗДО – базі практики Відвідування гурткових/студійних/клубних занять. Анотований опис документації, яку веде керівник гуртка. пропозиції, щодо розширення мережі гурткової і студійної роботи.	2
III	<b>Змістовий модуль 3. Освітньо-виховна робота у закладі дошкільної освіти</b>	12
1	Відвідування занять, режимних процесів, свят, розваг, оглядових екскурсій, узгодження зазначеної у планах виховної мети із мірою її досягнення, визначення виховного потенціалу проведених форм роботи та ефективності шляхів реалізації мети. Аналіз 3-х відвіданих форм роботи, – виховний аспект. Моделювання плану виховної роботи в ЗДО на II півріччя (за зразком річного плану). Самостійне проведення прогулянки у I або II половину дня із подальшим самоаналізом з акцентом на виховний потенціал.	4
2	Розробка конспекту виховного заходу (пізнавально-розважальної/інтелектуальної розваги, театрального дійства в другій половині дня тощо), самостійне його проведення в старшій групі. Розгорнутий конспект або сценарій, фотододаток та самоаналіз студента на виховний захід.	3
3	Вивчення документації вихователів та вихователя-методиста спрямованої на партнерську взаємодію з батьками. Складання плану роботи з батьками на навчальний рік для групи раннього віку / старшого дошкільного віку. Виходячи із річного плану роботи ЗДО («Робота з батьками») підготувати доповідь для виступу перед батьками за темою запланованих батьківських зборів. Самостійне проектування та проведення інтерактивної форми роботи з родинами вихованців. Розгорнутий конспект заходу, фотододаток, самоаналіз. Модель, макет наочної форми роботи з батьками на одну з актуальних проблем дошкільця.	5

Продовження таблиці 2.16.

1	2	3
IV	<b>Змістовий модуль 4. Індивідуальна науково-дослідна / творча робота</b>	<b>10</b>
V	<b>Змістовий модуль 5. Рефлексійна діяльність здобувачів освіти в умовах ЗДО</b>	<b>20</b>
1	Оформлення узагальненого щоденника практики (формат А5), засвідченого завідувачем закладу дошкільної освіти за формою закладу вищої освіти.	7
2	Написання звіту за проведену під час практики роботу.	7
3	Підготовка виступу до захисту практики. Захист у супроводі фото і відеоматеріалів.	6



## РОЗДІЛ 3

### ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

#### 3.1. Звітна документація та вимоги до її оформлення

##### 3.1.1. Узагальнений щоденник: структура і зміст

###### **Титульна сторінка щоденника практики (формат А5)**

Міністерство освіти і науки України  
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

#### ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ

*вид і повна назва практики*

здобувача вищої освіти \_\_\_\_\_

*ПІБ у родовому відмінку*

Факультет \_\_\_\_\_ *педагогічний*

Кафедра \_\_\_\_\_ *теорії та методик дошкільної освіти*

Рівень вищої освіти \_\_\_\_\_ *бакалавр*

Галузь знань \_\_\_\_\_ *01 Освіта / Педагогіка*

Освітня програма \_\_\_\_\_ *Дошкільна освіта. Логопедія*

Спеціальність \_\_\_\_\_ *012 Дошкільна освіта*

за освітньо-професійною програмою \_\_\_\_\_ *Дошкільна освіта. Логопедія*

\_\_\_\_\_ курс, група \_\_\_\_\_  
*шифр групи*

202\_\_/202\_\_ н.р.

**Зразок оформлення 2-ї сторінки узагальненого щоденника  
практики (формат А5)**

Здобувач вищої освіти \_\_\_\_\_  
*прізвище, ім'я, по батькові*

прибув у ЗДО № Кам'янець-Подільської міської ради Хмельниць-  
кої області<sup>1</sup>



«\_\_\_» \_\_\_\_\_ 202\_\_ р.<sup>2</sup>

Директор ЗДО прізвище, ім'я, по-батькові<sup>3</sup>  
*посада, прізвище та ініціали відповідальної особи*

Вибув із у ЗДО № Кам'янець-Подільської міської ради Хмельниць-  
кої області<sup>4</sup>



«\_\_\_» \_\_\_\_\_ 202\_\_ р.<sup>5</sup>

Директор ЗДО, прізвище, ім'я, по-батькові<sup>6</sup>  
*посада, прізвище та ініціали відповідальної особи*

<sup>1</sup> Заклад дошкільної освіти в який направляється здобувач за наказом.

<sup>2</sup> Дата початку практики за наказом.

<sup>3</sup> Прізвище, ім'я, по-батькові директора (завідувача) ЗДО.

<sup>4</sup> Заклад дошкільної освіти в який направляється здобувач за наказом.

<sup>5</sup> Дата закінчення практики за наказом.

<sup>6</sup> Прізвище, ім'я, по-батькові директора (завідувача) ЗДО.

**Взірець календарного графіка виробничої педагогічної практики  
в закладах дошкільної освіти (групи раннього віку)  
(3-4 сторінки щоденника)**

№ з/п	Зміст роботи	Тижні проходження практики								Відмітки про виконання
		1	2	3	4	5	6	7	8	
1	2	3								4
1.	Ознайомлення із ЗДО, адміністрацією, педагогічним колективом, дітьми.	+								Виконано
2.	Ознайомлення з режимом роботи ЗДО та вікової групи дітей.	+				+				Виконано
3.	Ознайомлення з документацією вихователя, вивчення видів обов'язкового планування роботи в ЗДО.	+				+				Виконано
4.	Складання та затвердження індивідуального графіка проходження практики (пробних і залікових форм роботи).	+								Виконано
5.	Ознайомлення з предметно-розвивальним середовищем для дітей раннього віку групи і за її межами.	+				+				Виконано
6.	Ознайомлення із сайтом ЗДО, періодична робота з ним.	+		+			+		+	Виконано
7.	Вивчення методичного забезпечення групи Визначення теми індивідуального творчого завдання.	+	+			+	+			Виконано
8.	Участь в організації режимних процесів, допомога вихователю у підготовці до занять.	+	+	+	+	+	+	+	+	Виконано
9.	Проведення пробних занять.		+	+		+	+			Виконано
10.	Проведення ранкової гімнастики, гімнастики на свіжому повітрі.	+		+		+	+	+		Виконано
11.	Проведення прогулянки у I / II половину дня				+		+			Виконано
12.	Проведення залікових занять.		+	+	+	+	+	+		Виконано
13.	Виконання завдань із дошкільної педагогіки.					+	+	+	+	Виконано
14.	Виконання завдань із дитячої психології.			+	+	+	+	+	+	Виконано
15.	Виготовлення наочного/дидактичного посібника/обладнання	+	+	+	+	+	+	+	+	Виконано
16.	Систематичне відвідування занять вихователя та фахівців вузького профілю. Спостереження. Аналіз.		+	+	+	+	+	+	+	Виконано
17.	Підведення підсумків практики (самоаналіз виконаної роботи). Оформлення звітної документації. Підготовка до захисту. Участь у звітній конференції навчальної педагогічної практики в закладах дошкільної освіти.								+	Виконано

Керівники практики:

від університету \_\_\_\_\_

підпис

прізвище та ініціали

Керівник практики від бази практики \_\_\_\_\_

підпис

прізвище та ініціали



**Зразок ведення робочих записів у щоденнику під час проходження педагогічної практики (5-8 сторінки щоденника)**

**I тиждень (\_\_\_\_ 202\_\_ р.)**

Ознайомилась із ЗДО № \_\_ « \_\_\_\_\_ », режимом дня, офіційним сайтом ЗДО. Познайомилась із директором (вказати ПІБ), педагогічним колективом ЗДО, вихователями (вказати ПІБ) та дітьми групи, (вказати вік), за якою була закріплена на період практики.

Ознайомилась з режимом роботи групи \_\_\_\_\_ віку (\_\_\_\_ годинний робочий день, скільки занять у розкладі, які режимні процеси туди включені).

Ознайомилась із документацією, яку веде вихователь дітей \_\_\_\_\_ віку (вказати назви), склала короткі анотації до кожного із документів.

Опрацювала календарний план вихователя, відповідно до якого склала індивідуальний графік проходження практики, узгодила його з керівниками практики від університету та бази практики.

Ознайомилась із сайтом ЗДО, вивчала структуру і наповнення підрозділів.

Ознайомилась із розвивальними середовищем групи (коротко описати, що туди входить, як виглядає, у якому стані).

Ознайомилась із методичним забезпеченням освітньо-виховного процесу в групі \_\_\_\_\_ віку, куди входять: наочні й дидактичні посібники, розробки занять, методична й дитяча література тощо (навести кілька прикладів).

Працювала з педагогічною пресою (назвати кілька видань), методичною літературою у методичному кабінеті з метою визначення теми індивідуального творчого завдання та добору матеріалів для проведення режимних процесів і пробних занять.

Спостерігала за роботою вихователя в групі упродовж дня.

Відвідала такі заняття (вказати розділ програми і тему) і режимні процеси: (вказати); здійснила аналіз методів, прийомів і засобів роботи з дітьми раннього віку у різних видах діяльності.

Спостерігала за стилем спілкування вихователя з дітьми та вихователя з батьками (що помітила).

Допомагала у проведенні ранкових зустрічей, організації дітей до сніданку, занять, обіду, сну, полуденку.

## **II тиждень ( \_\_\_\_\_ 202\_\_р.)**

*Продовжувала спостерігати за роботою вихователя у I і II половині дня, організацією спілкування з дітьми, брала посильну участь у проведенні режимних процесів (назвати, у яких саме, та що саме робили).*

*Спостерігала за роботою музичного керівника та інструктора з фізкультури, відвідавши заняття (якщо такі є в ЗДО).*

*У II половині дня організувала в групі колективну діяльність (вказати яку саме та на яку тему і що саме робили, як реагували діти, якого результату було досягнуто), (розповідали казки, вивчали потішки, гралися в рухливі ігри тощо – конкретизувати, що саме робили, вказати назви).*

*Продовжувала працювати над розробкою дидактичного посібника (вказати назву).*

*Підготувала і провела пробне заняття з (вказати розділ програми і тему).*

*Працювала над розробкою форми роботи з батьками (вказати якою).*

*Здійснювала психологічне дослідження (що саме).*

*Розробила і провела комплекс ранкової гімнастики з султанчиками (вказати назву комплексу).*

Подібними чином, опираючись на складений графік (сторінка 3-4 узагальненого щоденника А5, розписуємо виконувану роботу упродовж і наступних тижнів практики: вказуємо назви й теми пробних і залікових занять, виховних заходів, конкретизуємо обсяг роботи з виготовлення дидактичного посібника, збірок рухливих ігор та малих фольклорних жанрів; вказуємо, яку роботу виконували з батьками, з якою метою повторно працювали із сайтом, які саме режимні процеси проводили у парі з вихователем та самостійно, які матеріали, прийоми використовували для ефективності виховного процесу тощо.

На останньому тижні пишемо про те, яку звітну документацію готували, здійснюєте короткий самоаналіз проведеної роботи упродовж всієї практики (що вдалося, запам'яталось, вразило, вдалося, не вдалося тощо).

*Примітка.* Цей текст орієнтовний, він має бути у кожного свій відповідно до складеного індивідуального графіка (яку роботу і на який тиждень ви запланували – відмітили «+», про те і пишете. Розписуємо ширше, конкретизуємо виконану роботу.

## **Вимоги до написання відгуку і оцінки роботи здобувача вищої освіти на практиці**

*(пише особа, яка оцінювала практику – вихователь-наставник, методист чи директор ЗДО)*

*Орієнтовна схема характеристики на здобувача освіти-практиканта:*

1. Прізвище, ім'я, по батькові. ЗДО і група, де здобувач проходив педагогічну практику на посаді вихователя дітей раннього віку, терміни практики.
2. Знання програми ЗДО та сучасних інноваційних технологій в дошкільній освіті.
3. Уміння здійснювати освітньо-виховну роботу з дітьми раннього віку.
4. Уміння організовувати дітей на різні види діяльності, керувати їх увагою і активізувати розумову активність, викликати інтерес до знань; соціалізувати їх.
5. Рівень оволодіння практикантом методикою організації всіх видів діяльності в ЗДО.
6. Уміння проводити індивідуальну роботу з дітьми та роботу з батьками.
7. Позитивні сторони і основні прогалини у теоретико-практичній підготовці практиканта.
8. Ставлення студента до виконання обов'язків та його дисциплінованість.
9. Педагогічна культура та інноваційна компетентність студента-практиканта.
10. Загальна оцінка за практику на посаді вихователя: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно». *Наприклад:*

*Здобувачка освіти ПІБ проходила педагогічну практику на базі (повна назва ЗДО) з \_\_\_ по \_\_\_\_\_ 202\_\_ року у групі «\_\_\_», вихователь-наставник – ПІБ.*

*Під час практики продемонструвала (глибоку, достатню, слабку) теоретичну підготовку з психолого-педагогічних дисциплін дошкільної освіти, і фахових методик, сформованість особистісних якостей, необхідних вихователеві дітей раннього/дошкільного віку (вказати кого саме).*

Далі характеризується здатність до спілкування з колегами та дітьми, участь у житті групи, рівень проведення спільної організованої діяльності дітей, здатність організувати дитячий колектив та працювати індивідуально з кожною дитиною), використання інноваційних методів та прийомів роботи з дітьми дошкільного віку. Наприклад, ПІБ провела відповідну кількість пробних і залікових занять, виховних заходів; проводила роботу з батьками вихованців; здійснювала психологічне спостереження тощо. *Проведенні здобувачкою форми організації життєдіяльності дітей визначалися чіткою спланованістю, умінням зацікавити дітей, ілюструванням власноруч виготовлених навчальних посібників, мовленнєвим матеріалом. Варта уваги здатність здобувачки кваліфіковано організувати колективну діяльність, зокрема ігрову (образотворчу, комунікативну тощо, проводити виховну роботу, налагоджувати контакти з вихованцями, колегами, підтримувати дисципліну в групі).* Здобувачка активно включалася у проведення режимних моментів, допомагала вихователю у підготовці і проведенні різних форм роботи з дітьми, брала активну участь у різних заходах (вказати яких) тощо.

Також у характеристиці вказується ставлення студентки до роботи, дисциплінованість, позитивні якості, які свідчать про її професійну придатність. *(Здобувачка тактовна, сумлінна, відповідальна, дисциплінована, толерантно сприймала зауваження керівника, методиста ЗДО та вихователя, творчо підходила до ви рішення педагогічних завдань, любить дітей, має хист до педагогічної діяльності. Зарекомендувала себе перспективним молодим фахівцем).*

**Рекомендована оцінка** « \_\_\_\_\_ » \_\_\_\_\_

відмінно, добре, задовільно      підпис      ПІБ особи, яка писала відгук

Керівник практики від ЗДО \_\_\_\_\_

М. П.

\_\_\_\_\_

підпис      прізвище та ініціали

« \_\_\_\_\_ » \_\_\_\_\_ 202\_\_ року

дата закінчення практики

На останній сторінці щоденника (формату А5) записи роблять керівники практик від фахової кафедри та інших кафедр університету.



### 3.1.2. Щоденник психолого-педагогічних спостережень

**Титульна сторінка щоденника психолого-педагогічних спостережень з практики (формат А4)**

#### ЩОДЕННИК

психолого-педагогічних спостережень за освітнім процесом  
у ЗДО № \_\_\_\_\_ « \_\_\_\_\_ »  
під час \_\_\_\_\_

*повна назва практики у родовому відмінку*

здобувача \_\_\_\_\_ курсу, шифр групи групи  
\_\_\_\_\_ форми навчання  
*денної (заочної)*

спеціальності 012 Дошкільна освіта

за освітньо-професійною програмою «Дошкільна освіта. Логопедія»  
Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

\_\_\_\_\_  
*прізвище, ім'я, по батькові у родовому відмінку*

Термін практики: з « \_\_\_\_ » \_\_\_\_\_ по « \_\_\_\_ » \_\_\_\_\_ 202\_\_р.

Загальна оцінка \_\_\_\_\_  
*цифрами і словами*

Керівники практики (пишемо за *Наказом про розподіл на практику*):

- з фаху \_\_\_\_\_ ;  
*підпис* *прізвище та ініціали*
- дошкільної педагогіки \_\_\_\_\_ ;  
*підпис* *прізвище та ініціали*
- дитячої психології \_\_\_\_\_ ;  
*підпис* *прізвище та ініціали*

**Друга сторінка щоденника психолого-педагогічних спостережень  
з практики (формат А4)**

Директор ЗДО: \_\_\_\_\_  
ПІБ

Вихователь-методист ЗДО: \_\_\_\_\_  
ПІБ

Напрямок або технологія, за якими працює педагогічний колектив ЗДО (якщо не має технології, то пишемо – традиційний): \_\_\_\_\_

Вікова група та її назва, за якою закріплений здобувач освіти-практикант:  
\_\_\_\_\_ «\_\_\_\_\_»

Вихователі групи ЗДО: \_\_\_\_\_ (наставник);  
ПІБ  
\_\_\_\_\_;  
ПІБ

Помічник вихователя \_\_\_\_\_  
ПІБ

**Наступні сторінки**

1. Список дітей групи.
2. Розклад режимних процесів.
3. Перспективний план освітньої роботи вихователя (на період проходження практики).
4. Календарний план освітньо-виховної роботи з дітьми (на період проходження практики).
5. Комплекси ранкової гімнастики.
6. Комплекс гімнастики пробудження.

**Взірець оформлення записів у щоденнику психолого-педагогічних спостережень (формат А4)**

Дата	Об'єкт спостереження. Зміст діяльності	Аналіз спостережуваних явищ. Самооцінка власної діяльності
<b>I половина дня</b>		
	1. Прийом дітей	<p>Прийом відбувався на ігровому майданчику / у приміщенні (у зв'язку з погодними умовами), яке було заздалегідь підготовлене, кімната провітрена, чиста, іграшки, навчальні посібники тощо приведені в порядок. Під час прийому відбувалася коротка бесіда з батьками, де давались слушні поради, побажання стосовно здоров'я, поведінки, розвитку їхньої дитини тощо. Проводилася індивідуальна робота з окремими дітьми (Петренко Софією, Власюком Денисом,...), які порушували правила колективної гри. Спостерігалися повага з боку батьків, доброзичливість з боку вихователя, бажання /небажання дітей йти в садочок. Отже, прийом дітей відбувся на належному рівні. Я спілкувалася, знайомила з дітками. Допомагала в організаційних моментах.</p>
	2. Ранкова гімнастика	<p>Ранкова гімнастика була проведена згідно з розкладом на вулиці у музичному супроводі інструктором з фізкультури. Заздалегідь підготувала для дітей атрибути (м'ячі, гімнастичні палиці), роздавала дітям. Завдяки музиці і чітким командам діти чітко виконували рухи під музику, мали гарний настрій та позитивні емоції. Кількість вправ та рухів, а також фізичне навантаження відповідали віковим особливостям дітей. Комплекс вправ ранкової гімнастики: ходьба в колоні по одному на носочках, у напівприсіданні з переходом з носочка на п'ятку. Біг. Шиккування в три колони.</p> <p><i>Вправи:</i> ВП.: сидячи на підлозі, ноги нарізно, руки на поясі, м'яч біля правої ноги. Раз. Нахил вперед, прокотити м'яч до лівої ноги. Два – прокотити м'яч до правої ноги / Повторити 3 рази і тощо. Вказівки педагога виконувала разом із дітьми.</p>
	3. Сніданок	<p>Сніданок відбувався відповідно до розкладу. Йому передувала організація гігієнічних процедур, зовнішній вигляд дітей, настрій). Сервіровка стола та естетичний вигляд страв сприяли гарному апетиту дітей. Під час обіду зверталася особлива увага на культуру поведінки дітей за столом та навички користування столовим приладдям. Враховувалися також індивідуальні особливості дітей (невживання окремими дітьми тих чи інших страв). Розповідала дітям чотиривірші / загадки про те, з чого готували обід.</p>



	4. Ігри	Дітям було запропоновано такі рухливі ігри: «Жабки», «Якої квітки не стало», «Пташка і пташенята». Кожна з ігор мала свою дидактичну мету: «Жабки» – удосконалювати стрибки дітей на двох ногах, «Якої квітки не стало» – закріпити знання назв кімнатних рослин, «Пташка і пташенята» – розвинути увагу, кмітливість. У ході ігор можна було спостерігати взаємоповагу дітей один до одного. При доборі ігор враховувався рівень розвитку дітей та їх вікових особливостей, а також індивідуальні особливості дітей (працелюбність, доброзичливість, волелюбність, активність тощо). Чітке та зрозуміле пояснення спонукало дітей до активності, зацікавленості. Підтримувала гру дітей, заохочувала похвалою.
	5. Заняття	Заняття за розкладом: (вказати розділ програми і тему занять). Взяла участь у підготовці до занять (готувала робочі місця, роздатковий матеріал тощо). Заняття дітям подобалися, мета була досягнута. Не всі діти активні. Вважаю, що в подальшому необхідно звернути більше уваги на мовлення (інтонаційна виразність, відповідність літературним нормам а також чіткість та зрозумілість під час пояснення), більше звертати уваги на дітей «мовчунів».
	6. Прогулянка	На прогулянку вийшли вчасно, організовано і з виносним матеріалом. Переважали рухливі (назвати) та вільні ігри, спостереження за природними об'єктами. Їх мета – удосконалення ходи, підстрибків, а також розвиток уваги, спостережливості, виховання старанності, охайності, працелюбності. Також прогулянка включала дослідне завдання, під час якого діти досліджували сліди на снігу, доводили правильність свого міркування, робили висновки. На завершення було проведено бесіду на тему: «Пішохідний перехід». Діти мали змогу перевірити та закріпити свої знання. Вони виявляли інтерес та зацікавленість, уважно слухали, відповідали на запитання, виконували мої вказівки та прислуховувалися до порад. Очолили колону дітей під час виходу на прогулянку і повернення з неї – іменник Павлик і Даринка. Ми вітали іменинницю у колі побажань та піснею «Коровай».
	7. Обід	Перед обідом було організовано гігієнічні процедури (підготовка до обіду), звернено увагу на належний вигляд перед прийомом їжі, згадано правила поведінки за столом. У подальшому слід звернути увагу на такі аспекти: вміння презентувати страву (нелюбиму, нову); вміння звернути увагу дітей на смачно приготовлену їжу, її зовнішній вигляд.

*Примітка:* аналогічно розписуємо і II половину дня.

### 3.1.3. Звіт про проходження практики та вимоги до його написання

*Схема написання звіту про виконання завдань програми практики*

Я, \_\_\_\_\_  
*ПІБ* *повна назва практики у знахідному відмінку*

проходила упродовж \_\_\_ тижнів з «\_\_\_» \_\_\_\_\_ по «\_\_\_» \_\_\_\_\_ 202\_\_ р.)  
на базі \_\_\_\_\_,

*вказати ЗДО за складеним договором, його повну назву,*

який знаходиться за адресою \_\_\_\_\_.  
*юридична адреса.*

Сайт ЗДО \_\_\_\_\_, електронна адреса \_\_\_\_\_  
*вказати на покликання сайту, якщо він є* *вказати E-mail*

Мета і завдання практики (*виписуємо із програми*).

Зміст діяльності здобувача освіти-практиканта за період проходження практики (виконана робота за змістовими модулями-розділами – організаційно-методична, освітня, виховна, психологічна, науково-дослідна/індивідуально-творча робота).

#### 1. Організаційно-методична робота

Опрацювала програму практики (*назвати основні розділи*).

Познайомилася з адміністрацією ЗДО (*директор, методист, психолог, якщо такі є – вказати ПІБ*).

Ознайомилася із ЗДО – будівлею, структурними підрозділами, прилеглою територією, предметно-розвивальним середовищем у приміщенні (*зали, групові кімнати, їх зонування та наповнюваність*) і на вулиці (*ігрові і спортивний майданчики, споруди, клумби, куточки саду, городу тощо*) – коротко описати.

При цьому дайте відповідь на такі запитання: чи відповідає, на ваш погляд, розвивальне ЗДО та групи його спрямуванню, віку дітей, освітній програмі, дидактичним і виховним цілям сучасного ЗДО? Що, на вашу думку, є найбільш значимим у створенні розвивального середовища в ЗДО?. Які б ідеї запропонували Ви?

Познайомилася з вихователем-наставником (ПІБ), помічником вихователя, вихованцями групи (*вказати назву, вік, кількість дітей у групі*).

Познайомилася з фахівцями вузького профілю (*якщо такі є в садку*) – музичним керівником, психологом, логопедом, вихователем із фізкультури, вихователем із іноземної мови, керівниками гуртків (*вказати ПІБ*).

Опрацювала нормативні документи, які регламентують діяльність закладу; документацію, яку веде вихователь дітей раннього віку (*вказати яку і коротко про що вона*). Далі дати відповідь на такі питання:

Що це вам дало? Які вміння здобули в роботі з журналом обліку відвідування. З якою новою для Вас психолого-педагогічною та методичною літературою ознайомилися? (*Вказати назви джерел і прізвища авторів, їх цінність і актуальність для підвищення педагогічної майстерності*).

З яким методичним забезпеченням групи і закладу ознайомилися? Які висновки зробили для себе? Які ідеї перенесете у свою педагогічну діяльність?

Яку тему індивідуального (творчого) завдання обрали для дослідження? Як працювали над нею?

Яку участь брали у роботі професійної спільноти вихователів ЗДО. вкажіть теми і проблеми, які обговорювалися на засіданнях.

Кого обрали в якості об'єкта психологічного спостереження? Чому саме його?

## **2. Освітня робота**

Які заняття та режимні процеси відвідали, що вразило, запам'яталося? У яких взяли участь і за яких обставин (*чия ініціатива: ваша чи педагога-наставника, чи передувала підготовка...*)? Які пробні і залікові заняття було проведено Вами? (*вказати теми і змістові лінії*). Які труднощі Ви відчували при підготовці та проведенні? Які методичні прийоми, методи, сюрпризні моменти Ви використовували під час проведення цих занять ?

Які режимні процеси провели в парі з вихователем, а які – самостійно (*вказати, назвати*). Які матеріали при цьому використовували (*літературні жанри, посібники тощо*).

Який вид спільної діяльності організували і провели самостійно (*рухливі ігри, розглядання і слухання казок, посильну трудову чи продуктивну діяльність тощо*)? Які взаємини склалися в цей час у вас із дітьми та між дітьми. Чи було досягнуто поставлену мету?

Чи було досягнуто поставлену мету занять?

Які прогулянки провели (*I чи II половина дня, її тема і короткий зміст – що робили на ній, які види діяльності організовували*)? Що вдалося, а що ні?

Які елементи досвіду навчально-методичної роботи вихователя стали Вашим педагогічним надбанням?

Як Ви оцінюєте якість своїх теоретичних знань з педагогіки, психології, окремих фахових методик, вмінь використовувати їх у процесі педагогічної діяльності? Що необхідно здійснити для їх удосконалення? Яку методичну допомогу Ви хотіли б отримати надалі?

### **3. Виховна робота**

Чи спостерігали Ви за тим, яка виховна робота здійснюється вихователем-наставником і вузькими спеціалістами під час занять та поза ними (*вказіть яка саме*). Яким чином вони реалізовували виховну мету упродовж практики?

Які досягнення з виховної роботи можете відзначити в педагога?

Яку посильну участь у виховній роботі брали Ви? У чому вона полягала (*що саме робили?*).

Які труднощі виникали, як ви їх долали?

Яку індивідуальну роботу з дітьми проводили? У чому полягав її виховний потенціал?

Які конкретні завдання з організації виховної роботи зі здобувачами дошкільної освіти Ви реалізували (які усні заходи проводили, чи вдалося реалізувати поставлені цілі)?

У яких виховних заходах взяли участь? Яку роль виконували? Що це вам дало?

Чи співпрацювали Ви з батьками? Яким чином? Які усні форми роботи Ви проводили з ними (*вказати тему*). Яку наочну форму роботи

підготували для батьків, з якою метою та як ви її використовували у співпраці? Яку допомогу Вам надавав вихователь-наставник? Чи вдалося вам досягти поставлених цілей. Чи виникали проблеми, якщо так, то як Ви їх вирішували?

#### **4. Психологічна робота**

Яке завдання з психології виконували упродовж практики? У чому полягає його користь для вас, як майбутнього фахівця? За ким і за чим спостерігали? Що побачили, з'ясували? Які діагностичні методики використовували в дослідженні, яку інформацію Ви отримали в результаті їх використання. Що нового дізналися? Де в подальшому Вам можуть згодитися набуті знання і вміння з дитячої психології?

#### **5. Індивідуальна науково-дослідна / творча робота**

Яке завдання виконували? Що стало поштовхом до вибору саме цієї ідеї? Чи виникали труднощі при його розробці (виготовленні)? Вкажіть назву, мету, вік дітей, для якого виготовлено цей посібник, відзначте варіативність (багатофункціональність) його використання. Скільки часу це зайняло? Як ви його використовували в роботі з дітьми? Які перспективи його вдосконалення?

#### **Висновки**

Яке завдання було для Вас найважчим (легким), цікавим (нецікавим)?

Які труднощі виникли у Вас під час практики? З чим Ви їх пов'язуєте: з браком теоретичних знань, несформованістю практичних умінь, неготовністю мотиваційної, емоційної сфер (або інше)? Яке завдання було для Вас найважчим (легким), цікавим (нецікавим)?

Які успіхи під час практики для Вас є особливо важливими? З чим вони пов'язані?

Яку найголовнішу інформацію в межах професії вихователя Ви особисто для себе отримали за час практики?

Чи відчуваєте Ви особистий потенціал працювати за обраною спеціальністю? Що особисто Вам дала практика, чого нового Ви навчилися?

Чи були в процесі практики умови для самостійної діяльності, для прояву Вашої індивідуальної позиції?

Чи виправдалися очікування, які Ви пов'язували з практикою? Чи вдалося Вам реалізувати свої задуми, плани роботи?

Власна оцінка результатів проведеної роботи (вважаю, що завдання практики я виконала у повній (не повній) мірі. Ваші побажання щодо теоретичної підготовки до практики та її організації.

*Після основного тексту звіту нижче пишеться:*

Дата складання звіту (останній день практики) \_\_\_\_\_ 202\_\_ року.

Здобувач освіти-практикант \_\_\_\_\_ Ім'я та ПРІЗВИЩЕ  
*підпис*

Керівник практики від бази практики \_\_\_\_\_ Ім'я та ПРІЗВИЩЕ  
*підпис*

Керівник практики з педагогіки \_\_\_\_\_ Ім'я та ПРІЗВИЩЕ  
*підпис*

Керівник практики з психології \_\_\_\_\_ Ім'я та ПРІЗВИЩЕ  
*підпис*

Керівник практики в з фаху \_\_\_\_\_ Ім'я та ПРІЗВИЩЕ  
*підпис*

*Примітка:* керівників практики вписуємо лише тих, хто призначений за Наказом.

## 3.2. Взірці оформлення титульних сторінок залікових форм організації життєдіяльності дітей раннього і дошкільного віку

### 3.2.1. Титульна сторінка папки узагальнених матеріалів

Міністерство освіти і науки України  
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка  
Педагогічний факультет  
Кафедра теорії та методик дошкільної освіти

#### ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ

З \_\_\_\_\_  
*повна назва практики у родовому відмінку*

здобувача \_\_\_\_\_ курсу, першого (бакалаврського) рівня вищої освіти  
\_\_\_\_\_ групи, \_\_\_\_\_ форми навчання  
*шифр групи* *денної (заочної)*

спеціальності 012 Дошкільна освіта  
за освітньо-професійною програмою «Дошкільна освіта. Логопедія»

\_\_\_\_\_  
*прізвище, ім'я, по батькові здобувача у родовому відмінку*

База практики: \_\_\_\_\_  
*повна назва закладу дошкільної освіти*

Термін проходження практики: з «\_\_» \_\_\_\_\_ по «\_\_» \_\_\_\_\_ 202\_р.

Загальна оцінка \_\_\_\_\_  
*цифрами і словами*

Керівники практики:

від бази практики \_\_\_\_\_  
*оцінка* *підпис*

від фахової кафедри \_\_\_\_\_  
*оцінка* *підпис*

### 3.2.2. Титульна сторінка конспектів залікових навчальних занять

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка  
Педагогічний факультет  
Кафедра теорії та методик дошкільної освіти

#### КОНСПЕКТ ЗАЛІКОВОГО ЗАНЯТТЯ

з \_\_\_\_\_  
*розділ програми у родовому відмінку*

на тему: « \_\_\_\_\_ »

проведеного « \_\_\_\_ » \_\_\_\_\_ 202\_\_ року  
*дата*

у \_\_\_\_\_  
*вікова група та її назва*

здобувачем вищої освіти \_\_\_\_\_ курсу, \_\_\_\_\_ групи  
*шифр групи*

\_\_\_\_\_  
*прізвище, ім'я, по батькові в орудному відмінку*

**Конспект затверджено:**

вихователь-наставник: \_\_\_\_\_  
*підпис* *прізвище й ініціали*

керівник практики з фаху: \_\_\_\_\_  
*підпис* *прізвище й ініціали*

**Оцінка вихователя-наставника** \_\_\_\_\_  
*цифрами і словами* *підпис*

**Оцінка керівника практики з фаху** \_\_\_\_\_  
*цифрами і словами* *підпис*



### 3.2.3. Титульна сторінка конспектів залікових виховних заходів

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка  
Педагогічний факультет  
Кафедра теорії та методик дошкільної освіти

#### СЦЕНАРІЙ ВИХОВНОГО ЗАХОДУ

*свята/розваги (вказати)*

на тему: «\_\_\_\_\_»

проведеного «\_\_\_» \_\_\_\_\_ 202\_\_ року  
*дата*

у \_\_\_\_\_  
*вікова група та її назва*

здобувачем вищої освіти \_\_\_\_\_ курсу, \_\_\_\_\_ групи  
*шифр групи*

\_\_\_\_\_  
*прізвище, ім'я, по батькові в орудному відмінку*

#### Сценарій затверджено:

вихователь-наставник: \_\_\_\_\_  
*підпис* *прізвище й ініціали*

керівник практики з фаху/педагогіки: \_\_\_\_\_  
*підпис* *прізвище й ініціали*

Оцінка вихователя-наставника \_\_\_\_\_  
*цифрами і словами* *підпис*

Оцінка керівника практики з фаху/педагогіки \_\_\_\_\_  
*цифрами і словами* *підпис*

### 3.2.4. Титульна сторінка залікової форми роботи з батьками

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка  
Педагогічний факультет  
Кафедра теорії та методик дошкільної освіти

#### ТИТУЛЬНА СТОРІНКА КОНСПЕКТУ ЗАЛІКОВОЇ ФОРМИ РОБОТИ З БАТЬКАМИ

(вказати якої саме в родовому відмінку)

на тему: «\_\_\_\_\_»

проведеного (ної) «\_\_\_» \_\_\_\_\_ 202\_\_ року  
*дата*

для батьків \_\_\_\_\_  
*вікова група та її назва*

здобувачем вищої освіти \_\_\_\_\_ курсу, \_\_\_\_\_ групи  
*шифр групи*

\_\_\_\_\_  
*прізвище, ім'я, по батькові в орудному відмінку*

#### Конспект затверджено:

вихователь-наставник: \_\_\_\_\_  
*підпис* *прізвище й ініціали*

керівник практики з фаху/педагогіки: \_\_\_\_\_  
*підпис* *прізвище й ініціали*

Оцінка вихователя-наставника \_\_\_\_\_  
*цифрами і словами* *підпис*

Оцінка керівника практики  
з фаху/педагогіки \_\_\_\_\_  
*цифрами і словами* *підпис*

### 3.2.5. Титульна сторінка конспекту залікової прогулянки

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка  
Педагогічний факультет  
Кафедра теорії та методик дошкільної освіти

#### КОНСПЕКТ ЗАЛІКОВОЇ ПРОГУЛЯНКИ) У І (ІІ ПОЛОВИНУ) ДНЯ

на тему: «\_\_\_\_\_»

проведеного «\_\_\_» \_\_\_\_\_ 202\_\_ року  
*дата*

у \_\_\_\_\_  
*вікова група та її назва*

здобувачем вищої освіти \_\_\_\_\_ курсу, \_\_\_\_\_ групи  
*шифр групи*

\_\_\_\_\_  
*прізвище, ім'я, по батькові в орудному відмінку*

#### Конспект затверджено:

вихователь-наставник: \_\_\_\_\_  
*підпис* *прізвище й ініціали*

керівник практики з фаху/педагогіки: \_\_\_\_\_  
*підпис* *прізвище й ініціали*

Оцінка вихователя-наставника \_\_\_\_\_  
*цифрами і словами* *підпис*

Оцінка керівника практики з фаху/педагогіки \_\_\_\_\_  
*цифрами і словами* *підпис*

### 3.2.6. Титульна сторінка матеріалів науково-дослідного / творчого завдання

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка  
Педагогічний факультет  
Кафедра теорії та методик дошкільної освіти

#### **МАТЕРІАЛИ** **науково-дослідного/творчого завдання**

*вказати науково-дослідне чи творче*

з теми « \_\_\_\_\_ »  
*назва теми*

здобувача \_\_\_\_\_ курсу, першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

\_\_\_\_\_ групи, \_\_\_\_\_ форми навчання  
*шифр групи* *денної (заочної)*

спеціальності 012 Дошкільна освіта

за освітньо-професійною програмою «Дошкільна освіта. Логопедія»

\_\_\_\_\_  
*прізвище, ім'я, по батькові здобувача у родовому відмінку*

202\_\_ рік

### 3.3. Настанови майбутньому фахівцю

Професія вихователя належить до творчих видів діяльності, оскільки професійна діяльність будь-якого педагога спрямовується на виховання унікальної, неповторної особистості.

Сучасний вихователь – це фахівець, який сьогодні працює в системі дошкільної освіти, володіє педагогічними технологіями, що відповідають новим суспільним цілям та рівню розвитку науки про дитину. Він повинен вміти працювати в умовах ринку, розуміти що тільки високий професіоналізм, творчість, ініціатива допоможуть йому знайти своє місце та самореалізуватися в професії. В. Сухомлинський сказав про це так «Виховання – це багатогранний процес постійного духовного збагачення та оновлення – і тих, хто виховується, і тих, хто виховує».

Вихователь повинен постійно працювати над підвищенням фахового рівня, володіти мистецтвом спілкування з людьми і дітьми. Сучасний вихователь володіє почуттям гумору. Саме він знадобиться в скрутну хвилину і додасть оптимізму в разі невдачі.

В сучасних умовах вихователь повинен мати найвищий рівень фахової підготовки та високий інтелектуально-креативний потенціал. Вихователь – впевнена в собі людина, яка вміє поводитися в товаристві, не викликаючи своїми вчинками, поведінкою та зовнішнім виглядом зневаги до себе, людина, яка дотримується чотирьох основних правил спілкування: ввічливість, природність, гідність і тактовність.

Джерелом натхнення, що живить вихователя, є діти, він живе ними. Саме діти, яких він так любить, дають вихователю невичерпну енергію, життєлюбність і позитивне мислення.

#### ***Заповіді педагога:***

Будь обережний!

Не помились!

Не нашкодуй!

Будь надією для дитини!

Знай, чого прагнеш!

Постійно шукай скарби у дитячій душі!

### 3.3.1. Пам'ятка і поради вихователю дітей дошкільного віку

#### За С. Русовою:

1. Прийшла до дитячого садка – зроби розумне і благородне обличчя.
2. Щоразу, коли тобі хочеться командувати дітьми, згадай своє дитинство і про всяк випадок з'їж морозива.
3. Нехай усі моделі світу, побачивши твою посмішку, подадуть у відставку.
4. Не лізь у душу до дитини, якщо тебе про це не просили.
5. Йди на роботу з радістю, з роботи – з приємною втомою.
6. Жартуй до тих пір, поки не навчишся.
7. Пам'ятай: поганий лікар може забрати життя, а поганий педагог – спопелити душу.
8. Приходити до дітей слід настільки підготовленою, щоб знати точно: для чого прийшла, куди прийшла, що робитимеш і чи буде від цього добре.
9. Щоразу, коли хочеться нагруб'янити кому-небудь, рахуй до мільйона.
10. Люби свою адміністрацію так само, як і вона тебе, і ти проживеш довге, щасливе педагогічне життя.
11. Люби кого-небудь, і тоді в тебе все буде добре.
12. Якщо до тебе прийшли на заняття, уяви, що ти актриса, найкращий педагог країни, найщасливіша людина.
13. Завжди кажи батькам найкращу правду, яку ти знаєш.
14. Пишайся своїми помилками, і тоді їх у тебе меншатиме.
15. Найвищий прояв педагогічної успішності – посмішка на обличчях дітей.
16. Якщо ти вмієш звичайнісінький факт подати як відкриття і здивувати й захопити дітей, то можеш вважати, що половину справи ти зробила.
17. Пам'ятай: хороші педагоги живуть довго і майже ніколи не хворіють.
18. Віддай роботі все, а коли вийдеш зі стін дитячого садка, розпочни нове життя.
19. Намагайся завжди бути здоровою, навіть якщо в це ніхто не повірить.
20. Одягайся так, щоб бути прикладом і для дітей, і для дорослих.

21. Пам'ятай: якщо твій голос стає загрозливо хриплим, отже, ти робиш щось не те.

22. Добре, якщо пізнього вечора, коли ти згадуєш своїх вихованців, на обличчі з'являється посмішка.

*Нехай твоє професійне життя проходить під девізом: «У центрі уваги – ДИТИНА, у центрі роботи – ВИХОВАТЕЛЬ».*

*Пам'ятай: бути педагогом – означає бути справжнім реформатором майбутнього життя України, бути Апостолом Правди й Науки».*

### ***Поради молодим вихователям***

#### ***Безпека***

1. Абсолютно виключити фізичне і психічне насильство над дітьми.
2. Спостерігати, помічати і повідомляти, при необхідності, лікарю, медичній сестрі про зміни у стані здоров'я дитини.
3. Знати скільки дітей у групі. Хто з дітей де знаходиться – у медичного персоналу, на занятті у фахівця вузького профілю, на занятті у гуртку тощо.
4. Ні за яких обставин не залишати дітей без нагляду.

#### ***Спілкування***

1. Необхідно запам'ятати відразу всіх дітей, звертатися до кожної дитини по імені (краще так, як звертаються вдома).
2. Бути артисткою, застосовувати: посмішку, жести, інтонацію, виразний погляд, силу голосу. Усі емоції мають бути щирі.
3. Бути цікавою дітям. Мати у своєму арсеналі: 3-4 вірші, пісеньки, казки, потішки, забавлянки, ігри, потішки, прислів'я; варіанти ручної і особистої умілості: орігамі, пальчикову гімнастику, музично-ритмічні рухи, ліплення тощо за віком дітей.
4. Усі вимоги до дітей проговорювати без посмішки, формулювати зрозуміло і точно, контролювати виконання.
5. Пояснювати свої дії та дії інших, залучати дітей до пояснень, міркувань про вчинки.
6. Залучати дітей до посильної допомоги собі, один одному, помічникові вихователя («чарівні» слова обов'язкові).
7. Хвалити дитину за хороші вчинки: словом при всіх дітях або значимих для дитини дорослих, дотиком, посмішкою, особливою прихильністю до дитини, спільною грою з дитиною, сюрпризом тощо.

8. Завжди піднімати авторитет батьків (Мама зв'язала кофтину? Вона майстриня!).

9. Щиро цікавитися життям дитини поза дитячим садком (у розвитку). Упізнавати оточення дитини. Конфіденційна інформація про сім'ю не підлягає розголошуванню або обговоренню з ким-небудь, особливо в присутності дитини, окрім інформації, приховання якої може шкодити дитині.

10. Впродовж дня кожна дитина повинна отримати «порцію» позитивної уваги педагога.

11. Увечері зацікавити дітей якоюсь цікавою діяльністю на завтра, прощатися з дітьми тепло, по-домашньому («Приходь завтра, обов'язково!», «Ми тебе будемо чекати», «Без тебе нам нецікаво», «Завтра будемо малювати» та інше).

### ***«Негативні ознаки заняття проведеного без творчості»***

#### ***Або «Чого НЕ повинно бути ніколи»:***

- відсутність плану заняття;
- відсутність чітких цілей заняття;
- невміння вихователя поставити і виконати програмові завдання;
- відсутність бажання проводити заняття;
- неспроможність вихователя бачити заняття в перспективі його розвитку;
- використання тільки фронтальних способів організації дітей;
- пріоритет уваги тільки вербальним методам спілкування з дітьми;
- одноманітність структури заняття, бідний його зміст;
- дисциплінарні відносини з дітьми;
- використання застарілих шаблонів занять;
- відсутність комплексних завдань;
- відсутність ігрових дій, ігрових вправ тощо;
- відсутність самостійності, розкутості дітей, вільного спілкування;
- спілкування вихователя з дітьми по типу «над дітьми», а не «поруч з ними»;
- відсутність педагогічного такту, етики з боку вихователя;
- невміння використати авторські програми, педагогічний досвід в практику своєї роботи;
- невміння використати акторські здібності, невміння перетворити заняття в маленький театр чи казку.



## *Як навчати дітей ставити запитання по суті (Правила)*

*Запасіться часом.* Спілкуючись із дитиною, бажано нікуди не поспішати або хоча б мати «про запас» зайві п'ятнадцять-двадцять хвилин.

*Вислуховуйте дитину до кінця.* Навіть якщо вам здається, що ви з перших слів зрозуміли, що саме хоче запитати дитина, обов'язково дослухайте її до кінця. По-перше, може виявитися, що вона має на увазі не зовсім те, що вам здалося спочатку, а по-друге, так ви засвідчите значущість дитячого запитання.

*З'ясовуйте, про що йдеться.* Якщо вам не цілком зрозуміла суть запитання, не відмахуйтеся від нього одразу як від недоречного, а уточніть, що саме цікавить дитину.

*Конкретизуйте запитання дітей.* Діти дошкільного віку далеко не завжди здатні чітко сформулювати те, що вони мають на увазі. Тож уточніть формулювання, запропонуйте дитині варіант точнішого і конкретнішого запитання, скажімо: «Ти хочеш знати, навіщо в підручнику використовують літери різної величини?», «Ти не зрозумів, як відрізнити круги від овалів?» тощо.

*Не бійтеся повторюватися.* Навіть якщо дошкільник уп'яте ставить одне й те саме запитання, постарайтеся не дратуватися. У 5-6 річних дітей пам'ять ще дуже короткотривала, тому не все у поясненнях дорослого діти здатні запам'ятати з першого разу, особливо коли пояснення стосуються зовсім нових, незвичних для дошкільників сфер діяльності: читання, розв'язання задач тощо. Тож у кожному конкретному випадку за допомогою навідних запитань з'ясовуйте, що саме дитина не розуміє у ваших поясненнях, і знаходьте інший, доступніший для неї варіант відповіді на її запитання.

*Не соромтеся не знати.* Якщо ви не знаєте відповіді на запитання, не соромтеся у цьому зізнатися. Запропонуйте дитині разом пошукати відповідь у підручнику, енциклопедії чи інтернеті.

*Правильно ставте запитання самі.* Розмовляючи з дитиною, чітко формулюйте власні запитання, використовуйте прийняті в таких випадках мовні формули:

- Я хочу тебе запитати...;
- Скажи, будь ласка,...;
- Мені цікаво...;
- Як ти вважаєш...

Вислуховуйте дитячі відповіді уважно, не перебиваючи.

Лише уважне і поважливе ставлення дорослих до дитини під час спілкування сприятиме стимулюванню її мовленнєвої активності. Завжди задовольняйте *цікавість малюків і заохочуйте їх пізнавальну активність схваленням.*

### ***Рекомендації вихователю від психолога*** ***Налагодження взаємин дитини з однолітками***

1. Оскільки дитина діє за прикладом людей, які її оточують, то на перше місце виходять добрі взаємини між батьками й педагогами, з якими спілкується дитина.

2. Намагайтеся в дитячому колективі створити таку атмосферу, яка б не обмежувала дій дитини. (Уникайте неаргументованих висловів: «Так не можна» (чому?), «Так не гарно» (чому?). Проведіть із дітьми бесіду про те, до яких стосунків з однолітками у групі вони прагнуть.

3. Ефективним методом подолання байдужості дитини та неприязного ставлення до однолітків є організація театралізованої діяльності (інсценізація добре знайомих та улюблених казок).

4. Змістовим матеріалом для ігор-демонстрацій та інсценувань можуть бути не тільки казки, а й спеціально створені вихователями оповідання, в яких ідеться про виникнення якогось непорозуміння чи конфліктної ситуації.

5. Доцільно для налагодження контактів серед дітей використовувати моделювання ситуацій спілкування на комбінованих заняттях із мовленнєвих та продуктивно-творчих видів діяльності.

6. Час від часу вихователю варто вдаватися до бесіди-аналізу, бесіди-узагальнення, аби показати переваги позитивних вчинків та формування у дітей гуманних взаємин.

7. Доцільно, порадившись із дітьми, встановити добрі традиції у групі, наприклад, зустрічати одне одного усмішками, веселими репліками. Це також сприятиме покращенню стосунків.

8. Одним із засобів формування позитивних взаємин є здійснення особистісно-зорієнтованого підходу у вихованні, який базується на самоповазі дитини, наданні їй права на вільний вибір партнера, дій, способу спілкування.

9. Створюйте умови, що сприяють встановленню та розвитку дружніх, приятних стосунків між дітьми. Проводьте ігри, аби зняти у них напруження, це дає їм змогу виявити здатність до співпереживання.

10. Визначте дітей, які схильні до усамітнення. Спонукайте інших дітей запрошувати їх до спільних ігор.

11. Обговорюйте негативні вчинки, не зачіпаючи гідності дитини (скажімо, на прикладах персонажів художніх творів).

### **Професійне мовлення педагога: компоненти та вимоги**

Культура мовлення є обов'язковим елементом загальної культури людини. Мовлення людини – її візитна картка, оскільки від того, наскільки грамотно вона висловлює свої думки, залежить її успіх не лише у повсякденному спілкуванні, але й у професійній діяльності. Особливо актуальне це твердження щодо мовлення педагога, який працює з дітьми дошкільного віку. Сенс в тому, що одним із основних механізмів оволодіння дітьми рідною мовою є наслідування. Наслідуючи дорослих, дитина переймає не лише всі тонкощі вимови, слововживання, побудови фраз, але й ту недосконалість і помилки, які зустрічаються в їхньому мовленні. Саме тому до мовлення педагога закладу дошкільної освіти сьогодні ставляться високі вимоги, і проблема підвищення культури мовлення вихователя розглядається у контексті підвищення якості дошкільної освіти.

У сучасних дослідженнях проблеми підвищення культури мовлення педагога виділяють такі *компоненти* професійного мовлення:

- якість мовного оформлення мовлення;
- ціннісно-особистісні установки педагога;
- комунікативна компетентність;
- чіткий вибір інформації для створення висловлювань;
- орієнтація на процес безпосередньої комунікації.

Серед *вимог* до мовлення педагога закладу дошкільного віку виділяють:

➤ *правильність* – відповідність мовлення мовним нормам. Педагогу необхідно знати і виконувати у спілкуванні з дітьми основні норми рідної мови: орфоепічні норми (правила літературної вимови), а також норми утворення і зміни слів;

➤ *точність* – відповідність змісту мовлення та інформації, яка лежить у його основі. Педагогу слід звернути особливу увагу на семантичний (смісловий) аспект мовлення, що сприяє формуванню у дітей навичок точності слововживання;

➤ *логічність* – вираження у смислових зв'язках компонентів мовлення і відносин між частинами та компонентами думки. Педагогу слід враховувати, що саме у дошкільному віці закладаються уявлення про структурні компоненти зв'язного вислову, формуються навички використання різних способів внутрішньо текстових зв'язків;

➤ *чистота* – відсутність у мовленні елементів, невластивих літературній мові. Усунення з активного мовлення нелітературної лексики – одне із завдань мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку. Тому, зважаючи на те, що у цьому віці провідним механізмом мовленнєвого розвитку є наслідування, педагогу необхідно піклуватися про чистоту власного мовлення: неприпустимо використовувати слова-паразити, діалектні, жаргонні слова;

➤ *виразність* – особливість мовлення, що допомагає захоплювати увагу і створювати атмосферу емоційного співпереживання. Виразність мовлення педагога є потужним засобом впливу на дитину. Володіння педагогом різними засобами виразності мовлення (інтонація, темп мовлення, сила, висота голосу тощо) сприяє не лише формуванню довірливості виразності мовлення дитини, але й повнішому усвідомленню дитиною змісту мовлення дорослого, формуванню вміння виражати своє ставлення до предмета розмови;

➤ *багатство* – вміння використовувати всі мовні одиниці з метою оптимального вираження інформації. Педагогу слід враховувати, що в дошкільному віці формуються основи лексичного запасу дитини, тому багатий лексикон самого педагога сприяє не лише розширенню словникового запасу дитини, але й допомагає сформувати у неї навички точності слововживання, виразності й образності мовлення;

➤ *доцільність* – вживання у мовленні одиниць, відповідних ситуації та умовам спілкування. Доцільність мовлення педагога передбачає, насамперед, володіння відчуттям стилю. Урахування специфіки дошкільного віку націлює педагога на формування у дітей культури мовленнєвої поведінки (навичок спілкування, вміння користуватися різними формулами мовленнєвого етикету, орієнтуватися на ситуацію спілкування співбесідника тощо).

До цього переліку необхідно додати і правильне використання педагогом невербальних засобів спілкування, його вміння не лише говорити з дитиною, але й чути її. Безумовно, знання педагогом зазначених вимог, їх дотримання і постійне вдосконалення свого мовлення – це запорука успішності роботи з мовленнєвого розвитку дітей у закладі дошкільної освіти.

### **3.3.2. Інструкція з охорони праці та безпеки життєдіяльності здобувачів освіти під час проходження практики в закладі дошкільної освіти**

Міністерство освіти і науки України  
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ЗАТВЕРДЖЕНО  
наказом від **13.01. 2021 р. № 6**

#### **ІНСТРУКЦІЯ № 111 з охорони праці та безпеки життєдіяльності для здобувачів вищої освіти**

Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка,  
які направляються для проходження практики

#### **1. Загальні положення**

1.1. Інструкція визначає вимоги з охорони праці та безпеки життєдіяльності для здобувачів вищої освіти, які направляються для проходження практики.

1.2. Практика здобувачів вищої освіти є обов'язковою складовою освітнього процесу в університеті та проводиться на визначених підприємствах, організаціях, установах – базах практики, які відповідають вимогам нормативно-правових актів з охорони праці та безпеки життєдіяльності.

1.3. Здобувачів вищої освіти направляють на практику на підприємства, організації, установи, з якими укладено договір на проведення практики.

1.4. Виконання вимог правил з охорони праці та безпеки життєдіяльності здобувачами вищої освіти під час проходження практики є обов'язковим.

1.5. До початку практики керівники практики від кафедр обстежують робочі місця здобувачів вищої освіти-практикантів.

1.6. Обов'язковою умовою допущення здобувачів вищої освіти до проходження практики є проходження ними інструктажів з охорони праці та безпеки життєдіяльності з відповідним документальним оформленням.

## **2. Вимоги безпеки перед початком роботи**

2.1. Здобувач вищої освіти-практикант до початку практики:

- отримує від керівника практики консультацію щодо оформлення всіх необхідних документів;
- отримує номер телефону керівника практики від кафедри для повідомлення в разі виникнення нестандартної ситуації;
- своєчасно прибуває на базу практики.

2.2. Здобувачу вищої освіти-практиканту створюють безпечні умови праці для проходження практики. У перший день практики здобувач вищої освіти-практикант на базі проходження практики прослуховує вступний інструктаж з охорони праці та безпеки життєдіяльності, первинний інструктаж на робочому місці (з обов'язковим оформленням у відповідних журналах реєстрації інструктажів) та неухильно їх дотримується.

2.3. Під час проходження практики, в процесі виконання будь-яких робіт та під час перебування на території бази практики здобувач вищої освіти-практикант дбає про особисту безпеку та здоров'я, безпеку та здоров'я оточуючих людей.

2.4. Перед початком роботи здобувач вищої освіти оглядає своє робоче місце, звільняє його від зайвих предметів, звертає увагу на небезпечні фактори.

## **3. Вимоги безпеки під час проходження практики**

3.1. Здобувач вищої освіти-практикант виконує винятково завдання, які передбачені програмою практики.

3.2. У разі притягнення здобувача вищої освіти-практиканта до робіт, які не передбачені програмою практики, йому слід негайно повідомити про це керівника практики від кафедри.

3.3. Під час проходження практики **ЗАБОРОНЕНО**:

- порушувати правила внутрішнього трудового розпорядку бази практики;
- залишати робоче місце без дозволу керівника практики від бази практики, керівника практики від кафедри;
- відволікати від роботи працівників установи, які його оточують;
- у разі встановлення порушень вимог охорони праці в службовому приміщенні розпочинати чи продовжувати роботу до усунення небезпе-

ки, якщо це загрожує життю та здоров'ю, обов'язково повідомити про це керівника бази практики;

– під час виникнення несправності обладнання та приладів (комп'ютера, ксерокса, побутових приладів тощо) самостійно їх ремонтувати, натомість потрібно негайно повідомити безпосереднього керівника бази практики та припинити роботу до усунення недоліків; заборонено виконувати будь-які види ремонтних робіт на робочому місці.

#### 3.4. Здобувач вищої освіти-практикант зобов'язаний:

– дотримуватися дисципліни праці; берегти обладнання, інвентар, матеріали, навчальні посібники тощо; виконувати вимоги охорони праці, пожежної безпеки, передбачені відповідними правилами, інструкціями, наказами, розпорядженнями; тримати в порядку та чистоті своє робоче місце, не порушувати санітарні правила у приміщеннях; утримуватись від дій, які заважають іншим працівникам виконувати свої обов'язки;

– повідомляти керівника закладу/бази практики про всі недоліки, які знижують рівень безпеки життєдіяльності людини (норми освітленості, небезпеку виникнення травм при експлуатації обладнання, інструментів тощо);

– вжити екстрених заходів за погіршення стану здоров'я вихованця /здобувача вищої освіти (запаморочення, втрата свідомості, кровотеча з носа та ін.) (у разі проходження практики в закладах освіти), надати йому необхідну першу(долікарську) допомогу та викликати медичного працівника;

– дбати про особисту безпеку, повідомляти про погіршення стану власного здоров'я під час проходження практики.

## 4. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

4.1. Негайно припинити роботу та повідомити керівника практики від бази практики в разі:

- погіршення особистого стану здоров'я, отримання травми;
- виникнення пожежі;
- виникнення несправностей у роботі приладів та обладнання, що використовуються для виконання завдань практики;
- вимкнення електроенергії;
- появи запаху газу тощо.

4.2. Для усунення аварійної ситуації здобувач вищої освіти-практикант виконує вказівки керівника робіт/керівника практики від бази практики, якщо це не призведе до погіршення стану його здоров'я.

## **5. Вимоги безпеки після закінчення роботи**

5.1. Привести в порядок своє робоче місце та передати його керівнику практики від бази практики.

5.2. Після закінчення терміну практики звітувати про виконання програми та індивідуального завдання керівникові практики від бази практики.

### **РОЗРОБИЛА**

Завідувач практики університету

Л.М. Римар

### **ПОГОДЖЕНО**

Завідувач відділу охорони праці  
і техніки безпеки

О.Г. Чорна

Провідний фахівець юридичного сектора

Л.В. Гріх



### 3.3.3. Протидія булінгу в закладі дошкільної освіти

*Булінг* – це будь-яка агресивна поведінка однієї людини чи групи людей, які не є родичами жертви, що повторюється неодноразово або має очевидні передумови для повторення.

Булінг – це залякування, фізичний або психологічний терор, спрямований на те, щоб викликати в іншого страх і тим самим підпорядкувати його собі. Булінг – це регулярна негативна поведінка одного працівника по відношенню до іншого або до цілої групи його колег, або однієї дитини до іншої. Він включає різні прискіпування через дрібниці, часто зовсім необґрунтовані, негативну оцінку роботи або відмова від будь-якої оцінки, прагнення ізолювати працівника або групи працівників від інших, розпускання брудних чуток. Усі ці визначення у повному обсязі не виражають сутність булінгу, а висвітлюють лише деякі його аспекти. Отже, булінгом можна вважати умисне, що не спрямоване на самозахист і не санкціоноване нормативно-правовими актами держави, тривале (або таке, що повторюється) фізичне або психологічне насильство з боку індивіда або групи, які мають певні переваги (фізичні, психологічні, адміністративні тощо) до індивіда, і що відбувається переважно в організованих колективах з певною особистою метою. Булінг (*bullying*, від англ. *bully* – хуліган, забіяка, задира, грубіян) визначається як утиск, дискримінація, цькування. Визначають булінг як тривалий процес свідомого фізичного і /або психологічного жорстокого ставлення, з боку одної особи або окремої групи до інших.

*Види булінгу:* фізичний, вербальний, прихований.

*Фізичний* булінг проявляється у вигляді таких дій, як удари, підніжки, щипки. Цей вид насильства більш характерний для хлопчиків, які частіше схильні до прояву фізичної агресії.

*Вербальний (психологічний):* образи, погрози, непристойні епітети соціального, расистського, релігійного характеру або інші принизливі висловлювання щодо жертви.

*Прихований* булінг не завжди легко розпізнати. Це поширення пліток, брехня або звинувачення, спрямовані на те, щоб зруйнувати або похитнути соціальні зв'язки людини. Цей вид булінгу більш характерний для дівчат. Вважається, що вони оцінюють соціальні взаємини як пріоритетні, тому їх агресія більше спрямована на соціальне ізолювання жертви.

Незважаючи на різноманітність форм булінгу, всі вони мають загальні характерні риси: упередженість і агресивність дій, спрямованих проти жертви; дисбаланс статусів кривдника і жертви, який може проявлятися у різному соціальному становищі, фізичних, фізіологічних, фінансових можливостях, культурній, релігійній або расовій належності; розуміння ймовірності повторення таких ситуацій; гостра емоційна реакція жертви на прояви булінгу.

Типи булінгу пов'язані з соціальним статусом жертви: аутсайдерство вихованця у закладі дошкільної освіти проявляється актами насильства або цькування, а також її неприйняттям та ігноруванням. Умілий провокатор постарається інтерпретувати негативно будь-яку реакцію. Якщо жертва залишиться пасивною, то буде звинувачена в небажанні відповідати. Якщо жертва відповість, то відповідь буде перекривлено і оголошено хамством або брехнею. Таким чином, створюється привід для нового обвинувачення. Наступного разу, під час зустрічі з жертвою, провокатор використовує привід знову, і жертва опиняється у пастці. Отже, механізмом втягування є провокація, особливо, якщо йдеться про фізичну форму цькування і вербальних переслідувань. Цей прийом може використовуватись і для обґрунтування ізоляції людини.

Ініціаторами цькування також можуть бути такі діти, які:

- мріють бути лідерами у групі;
- бажають перебувати у центрі уваги; впевнені у своїй перевазі над жертвою;
- не визнають компромісів;
- агресивні, які самостверджуються у цькуванні жертви; мають слабкий рівень самоконтролю.

«Спільники» булерів найчастіше такі діти, які:

- бояться бути на місці жертви; цінують свої відносини з лідером;
- не вміють співпереживати і співчувати іншим; не мають власної ініціативи;
- сприймають цькування як розвагу;
- мають жорстоких батьків;
- виховуються у неблагополучних сім'ях й відчули насильство від старших членів родини.

Необхідно підкреслити, що будь-яка дитина може стати об'єктом для насильницьких дій. Також жертвами булінгу можуть стати діти, які:

- вірять, що заслуговують ролі жертви, і пасивно очікують насильства від переслідувачів;
- страждають від самотності;
- походять із соціально-неблагополучних сімей; зазнають фізичного насильства вдома;
- страждають від комплексу неповноцінності;
- не вірять, що педагоги їх захистять;
- не вважають себе значущою частиною свого колективу.

### **Нормативно-правові документи щодо запобігання булінгу (цькування)**

1. Конвенція ООН. Про права дитини.
2. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» від 18 грудня 2018 року № 2657–VIII. Законом № 2657 вносяться зміни до таких законодавчих актів України:
  - Закон України «Про дошкільну освіту» від 11 липня 2001 року № 2628–III;
  - Закон України «Про професійну (професійно – технічну) освіту» від 10 лютого 1998 року № 651–XIV;
  - Закон України «Про позашкільну освіту» від 22 червня 2000 року № 1841–III;
  - Закон України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 року № 1556–VII;
  - Закон України «Про освіту» від 5 вересня 2017 року № 2145–VIII.
3. Наказ Міністерства освіти і науки України від 28.12.2019 № 1646 «Деякі питання реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти». Рекомендації для закладів освіти щодо застосування норм Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» від 18.12.2018 № 2657 – VIII (лист МОН від 29.01.2019 № 1/19-881).
4. Методичний посібник «Кодекс безпечного освітнього середовища».
5. Витяг із [Закону](#) «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 5, ст.33)“Стаття 173-4. Булінг (цькування) учасника освітнього процесу:

## *2. Порядок реагування на випадки булінгу (цькування) в закладі освіти*

1. При встановленні факту або підозрі на наявність булінгу (цькування) батьки, законні представники дитини, вихователь, сама дитина або інші учасники освітнього процесу повідомляють про це адміністрацію закладу освіти.

2. Керівник закладу освіти отримавши заяву про випадок булінгу (цькування) невідкладно реагує на представлені факти:

2.1. Приймає рішення про проведення розслідування із визначенням уповноважених осіб.

2.2. Наказом по закладу освіти створює комісію з розгляду випадку булінгу (цькування) для прийняття рішення за результатами проведеного розслідування та вжиття відповідних заходів реагування.

3. Результати службового розслідування викладаються в акті.

4. У разі підтвердження факту булінгу (цькування), адміністрація закладу освіти повідомляє відділ поліції та службу у справах дітей.

5. Рішення комісії реєструється в окремому журналі та доводиться до відома постраждалого.

6. Адміністрація закладу забезпечує виконання заходів для надання соціальних та психолого-педагогічних послуг учасникам освітнього процесу, які вчинили булінг, стали його свідками або постраждали від булінгу (цькування).

## *3. Відповідальність за вчинення булінгу*

Булінг (цькування) неповнолітньої чи малолітньої особи – штраф від 850 до 1700 грн або громадські роботи від 20 до 40 годин.

Такі діяння, вчинені повторно протягом року після або групою осіб – штраф від 1700 до 3400 грн або громадські роботи на строк від 40 до 60 годин.

Якщо булінг (цькування) вчинить неповнолітній від 14 до 16 років – відповідатимуть його батьки або особи, що їх замінюють. До них будуть застосовані штраф від 850 до 1700 грн або громадські роботи на строк від 20 до 40 годин.

Якщо керівник закладу освіти не повідомить органи Національної поліції України про відомі йому випадки цькування серед учнів, до нього буде застосоване покарання у вигляді штрафу від 850 до 1700 грн або виправних робіт до одного місяця з відрахуванням до 20 % заробітку.

## 5. Діяльність щодо запобігання булінгу в ЗДО

Принципи організації роботи у закладі дошкільної освіти.

Психолого-педагогічна діяльність, спрямована на профілактику і подолання булінгу організовується з урахуванням інтересів вихованців та залученням усіх учасників освітнього процесу: адміністрації, педагогів, вихованців і батьків.

Перший етап протидії насиллю у навчальному закладі – організація ефективної роботи вихователя, щодо запобігання булінгу.

Другий етап – здійснення заходів, спрямованих безпосередньо проти булінгу. Ці заходи реалізуються лише після успішного налагодження стосунків між вихователями та вихованцями. Отже, робота з подолання булінгу складається з: профілактичної роботи з вихованцями; роботи з батьками; надання спеціальної допомоги учасникам булінгу. Однією з можливих форм роботи, що спрямована на профілактику насильства у навчальному закладі, може бути арт-терапія, вивчення літературних творів, розгляд ілюстрацій, інсценування, художньо-продуктивна діяльність, моделювання альтернативного варіанту розвитку подій.

Після того, як Комісія з розгляду випадків булінгу (цькування) визнала, що це був булінг (цькування), а не одноразовий конфлікт чи сварка, тобто відповідні дії носять систематичний характер, то директор закладу зобов'язаний повідомити уповноважені підрозділи органів Національної поліції України (ювенальна поліція) та Службу у справах дітей.

Особи, визнані причетними до булінгу, несуть відповідальність відповідно до частини другої статті 13 (вчинення правопорушень за статтею 1734) Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Директор закладу забезпечує виконання заходів для надання соціальних та психолого-педагогічних послуг здобувачам освіти, які вчинили булінг, стали його свідками або постраждали від булінгу (цькування).

У разі, якщо Комісія не кваліфікує випадок як булінг, а постраждалий (чи його/її представник) не згодний з рішенням Комісії, то він може одразу звернутися до органів Національної поліції України із заявою, про що має повідомити директора закладу.

Потерпілий чи його/її представник також можуть звертатися відразу до уповноважених підрозділів органів Національної поліції України (ювенальна поліція) та Служби у справах дітей з повідомленням про випадки булінгу (цькування), попередивши про звернення директора ЗДО.

Якщо Комісія не кваліфікує випадок як булінг (сварка чи конфлікт був одноразовим випадком), питання з налагодження мікроклімату в дитячому середовищі та розв'язання конфлікту вирішується у межах закладу учасниками освітнього процесу.

**Батьки можуть зіграти важливу роль у запобіганні проявів булінгу.** Ось кілька порад про це:

- Навчайте дітей **вирішувати проблеми** конструктивно, без агресивності, хваліть їх, коли в них це виходить.
- Хваліть їх, коли вони добре поведуться, це допоможе їм підняти самооцінку. Дітям потрібна впевненість у собі, щоб вони могли відстояти свою точку зору.
- Цікавтеся у дитини, **як пройшов їхній день у садочку**, уважно вислухайте, що вони розповідають про своє середовище, своїх друзів і проблеми.
- Серйозно поставтеся до булінгу. Більшість дітей соромляться розповісти, що їх ображають.
- Якщо ви бачите, що когось ображають, обов'язково заступіться за дитину, навіть якщо кривдником є ваш син чи донька.
- Закликайте дитину допомагати тим, хто цього потребує.
- Нікого не ображайте самі. Якщо дітей ображають у дома, вони будуть зганяти злість на інших. Якщо ваша дитина бачить, що ви ображаєте когось іншого, глузуєте над ним або говорите неправду про когось, вона буде чинити так само.
- Підтримуйте освітні програми, боріться з булінгом і пам'ятайте:

Діти – основа сім'ї. У процесі виховання враховуйте індивідуальні особливості розвитку дитини.

Не ображайте, не бийте, не принижуйте дитину. Пам'ятайте, навчання – це радість (негативні емоції не сприяють засвоєнню матеріалу, вбивають бажання вчитися). Криком ви нічого не зміните.

Найдіть час для бесіди з дитиною. Під час спілкування не реагуйте бурхливо, не засуджуйте, а будьте тактовними, толерантними у вираженні своїх суджень, думок. Намагайтеся контролювати режим дня дитини.

Пам'ятайте, що дитина – це ваше відображення (грубість породжує грубість, крик – крик, а взаєморозуміння і доброзичливість – добро і зла-

году в сім'ї). Запитайте себе: «Чи хочу я, щоб моя дитина була схожа на мене?».

Дитина – це цілий світ, сприймайте її як цілісну особистість, дорослу людину, яка має свої права (на навчання, відпочинок тощо) і певні обов'язки (вчитися, дотримуватись правил для учнів).

Якщо ви помітили, що у дитини «важкий» період, тоді підтримайте її.

Не віддаляйте дитину від себе – знайдіть час поговорити, зрозуміти, згадати себе в її віці, допоможіть, якщо потрібно, пагідним добрим словом.

Не шкодуйте ніжних слів, будуючи стосунки з власною дитиною.

Ви дали дитині життя, тож допоможіть зорієнтуватися у бурхливому морі життєвих подій.

Виховання дитини починається з сім'ї. Не слід забувати, що виховуючи ви будujete храм дитячої долі і життя. І саме від вас залежить наскільки цей храм буде наповнений світлом радості, тепла і людських цінностей, поваги, взаєморозуміння.

### **3.4. Анкетування як засіб вдосконалення практичної підготовки здобувачів вищої освіти<sup>1</sup>**

#### **3.4.1. Анкета для здобувачів вищої освіти, які пройшли практику, спрямована на забезпечення якості освіти в університеті**

Шановні здобувачі вищої освіти! Структурні підрозділи К-ПНУ за сприяння навчально-методичного центру забезпечення якості освіти проводять опитування щодо якості організації Вашої практичної підготовки в К-НПУ. Ваша участь у ньому є дуже важливою! Просимо Вас заповнити анкету та відповісти на запитання про Ваш досвід практичної підготовки. Дякуємо за Вашу участь!

1. Вкажіть факультет К-ПНУ (далі-Університет), на якому Ви навчаєтесь.
2. Вкажіть ступінь вищої освіти, на якому Ви навчаєтесь в Університеті.
3. Вкажіть курс, на якому Ви навчаєтесь в Університеті.
4. Вкажіть освітню програму спеціальності, за якою Ви навчаєтесь в Університеті.
5. Вкажіть форму здобуття вищої освіти, за якою Ви навчаєтесь в Університеті.
6. Вкажіть область України, в якій знаходилась Ваша база практики.
7. Вкажіть тип населеного пункту, в якому Ви перебували на базі практики під час її проходження.
8. Вкажіть курс навчання освітнього ступеня “бакалавр”, з якого, на Вашу думку, має розпочинатись практична підготовка здобувача вищої освіти в Університеті.
9. Вкажіть вид практики, яку Ви проходили.
10. Чи достатньо Вам було сформованого рівня знань, умінь і навичок, що Ви отримали в Університеті, для проходження практики?
11. Чи достатній, на Вашу думку, термін проходження практики?
12. Чи відбувалась у Вас настановна конференція з практики в Університеті?

---

<sup>1</sup> <https://nmz.kpnu.edu.ua/sys-vn-zab-yak/anketuvannia/ankety/>;  
<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLScQEgYqj46SIRMJw2LU9xF9sTj8blhqI2mJEKLx4mScMds3q/viewform>



13. Чи були Ви забезпечені навчально-методичними матеріалами (посібники, робочі зошити тощо) для проходження практики?

14. Чи було залучено Вас до участі у роботі звітної конференції та чи відбувався захист результатів практики на факультеті?

15. Які труднощі у Вас виникали під час проходження практики? (можна обрати декілька варіантів).

16. Оцініть рівень якості організації та проведення практичної підготовки на Вашому факультеті (1 – дуже низька, 5 – висока).

17. Чи задоволені Ви отриманою підсумковою оцінкою за результатами практики?

18. Який висновок Ви зробили після проходження практики?

### **3.4.2. Анкета вивчення думки здобувачів вищої освіти, які пройшли практику щодо якості її організації з боку фахової кафедри**

Шановні здобувачі вищої освіти! Щоб покращити якість практичної підготовки, професорсько-викладацький склад випускової кафедри теорії та методик дошкільної освіти К-ПНУ імені Івана Огієнка цінує Вашу думку і пропонує взяти участь в опитуванні

Будь ласка, оцініть наступні твердження за шкалою 1-5.

1. Можливість вибору бази практики 1 2 3 4 5.
  2. Ефективність настановної конференції 1 2 3 4 5.
  3. Відповідність місця проходження практики моїй спеціалізації 1 2 3 4 5.
  4. Відповідність завдань програми цілям практики 1 2 3 4 5.
  5. Достатність приділеної уваги і часу керівника з фаху (надання консультацій, відвідування пробних і залікових форм роботи) 1 2 3 4 5.
  6. Достатність приділеної уваги і часу (надання консультацій) керівника з психології 1 2 3 4 5.
  7. Достатність приділеної уваги і часу керівника з дошкільної педагогіки (надання консультацій, відвідування пробних і залікових форм роботи) 1 2 3 4 5.
  8. Достатність набутих знань і умінь під час навчання для проходження саме цієї практики 1 2 3 4 5. Вкажіть з яких освітніх компонентів?
-

9. Можливість закріплення на практиці знань умінь і навичок, отриманих упродовж курсу навчання 1 2 3 4 5.
10. Рівень та ефективність проведення звітної конференції, захисту практики 1 2 3 4 5. Вкажіть на недоліки, внесіть пропозиції \_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_
11. Як ви оцінюєте результати практики 1 2 3 4 5.
12. Чи задоволені Ви досвідом, набутим під час практики?
13. Що можна було б зробити, щоб цей досвід був більш успішним? \_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_

### **3.4.3. Анкета вивчення думки здобувачів вищої освіти-практикантів щодо якості її організації з боку бази практики**

1. Відповідність умов бази практики програмі практики 1 2 3 4 5.
2. Можливість перевірити свої професійні компетентності на робочому місці 1 2 3 4 5.
3. Можливість прояву ініціативи і творчості під час практики 1 2 3 4 5.
4. Можливість зібрати і підготувати практичний матеріал для виконання курсової / кваліфікаційної роботи 1 2 3 4 5.
5. Оцініть особистість та досвід свого наставника від бази практики 1 2 3 4 5.
6. Наставник від бази практики приділяв мені достатню кількість часу, надавав консультації під час виконання завдань 1 2 3 4 5.
7. Допомога і сприяння успішному проходженню практики з боку адміністрації 1 2 3 4 5.
8. Доброзичливе ставлення з боку педагогів ЗДО і батьків вихованців 1 2 3 4 5.
9. Налагодження стосунків із дітьми тієї групи, у якій проходили практику 1 2 3 4 5.
10. Наскільки ви задоволені оцінками вихователя-наставника 1 2 3 4 5.
11. Чи спостерігалися явища булінгу у ЗДО-базі практики. Реакція з боку педагога 1 2 3 4 5.
12. Чи спостерігалися явища булінгу у ЗДО на Вашу адресу 1 2 3 4 5.
13. Чи хотіли б ви наступну практику проходити у цьому ж ЗДО 1 2 3 4 5.
14. Ваші загальні враження від бази практики 1 2 3 4 5.

### 3.4.4. Анкета для роботодавців

1. Вкажіть, будь ласка, назву підприємства, яке Ви представляєте:
2. Вкажіть, будь ласка, свою посаду.
3. Чи є серед співробітників Вашого підприємства випускники спеціальності 012 Дошкільна освіта?
4. Чи проходили здобувачі вищої освіти спеціальності «Дошкільна освіта» практику на Вашому підприємстві?
5. Яким чином Ви готові співпрацювати з кафедрою теорії та методик дошкільної освіти? Можливо декілька відповідей:
  - установа бере участь у ярмарках вакансій, профорієнтаційних заходах та зустрічах;
  - представники установи беруть участь у розробці (удосконаленні) освітніх програм, їх рецензуванні;
  - установа надає бази виробничих (переддипломних) практик та проходження стажування;
  - шляхом підписання прямих договорів на підготовку кадрів;
  - установа організовує та проводить конференції, семінари, тренінги для здобувачів вищої освіти та випускників.
6. Які з наведених нижче складових, на Вашу думку, мають найбільший вплив на ефективність професійної діяльності та його подальше кар'єрне зростання? (Оцініть за п'ятибальною шкалою, де 1 – низький рівень впливу, 5 – високий рівень впливу):
  - здатність застосовувати отримані знання на практиці;
  - добре розвинуті аналітичні здібності;
  - рівень загально-теоретичної підготовки;
  - здатність працювати в команді;
  - комунікабельність;
  - організація робочого часу, самодисципліна;
  - здатність ефективно представляти себе та результати своєї праці;
  - націленість на кар'єрне зростання і професійний розвиток;
  - здатність застосовувати отримані знання на практиці.
7. Якими освітніми компонентами, на Вашу думку, слід доповнити ОПП «Дошкільна освіта. Логопедія» для посилення конкурентних переваг фахівця на ринку праці? 1 2 3 4 5.

8. Наскільки Ви (установу яку Ви представляєте) зацікавлені в прийомі на роботу випускників освітньої програми «Дошкільна освіта. Логопедія» 1 2 3 4 5.
9. Достатність теоретичної підготовки здобувачів освіти для виконання завдань програми практики 1 2 3 4 5.
10. Рівень сформованості моральних якостей здобувача освіти-практиканта 1 2 3 4 5.
11. Які заходи (на Вашу думку) необхідно впроваджувати в освітній процес аби покращити якість освіти.
12. Які додаткові знання, вміння та навички повинна забезпечувати освітньо-професійна програма нашого вишу?
13. Для зворотного зв'язку вкажіть, будь ласка Ваші контактні дані (телефон, email).
14. Чи є достатніми наявні практичні навички здобувачами освіти для роботи у вашому закладі?
15. Чи спостерігалися у Вашому закладі прояви недоброчесності з боку здобувачів освіти? Вкажіть, які саме?
16. Чи рекомендували б Ви іншим керівникам надавати можливість для проходження практики здобувачів освіти К-ПНУ імені Івана Огієнка?
17. Чи рекомендували б Ви іншим керівникам приймати на роботу випускників кафедри теорії та методик дошкільної освіти К-ПНУ?



#### IV. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

##### *Основна*

1. Безсонова О. Мистецтво перших кроків: довідник-порадник. Київ: Слово, 2019. 144 с.
2. Бабюк Т. Й. Основи природознавства з методикою у визначеннях, таблицях і схемах. Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2015. 256 с.
3. Богуш А. М., Гавриш Н. В. Дошкільна лінгводидактика. Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах: підручник. 2-е вид., доп. Київ: Слово, 2015. 704 с.
4. Богуш А., Маліновська Н. Методика розвитку мовлення та навчання дітей рідної мови дітей раннього і дошкільного віку: підручник для учнів педагогічних коледжів спеціальності 012 Дошкільна освіта. Київ: Слово, 2021, 336 с.
5. Богуш А., Гавриш Н. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі: [підручник для ВНЗ]. Київ: Слово, 2008. 408 с.
6. Ватаманюк Г. П. Робота з дитячою книгою в закладі дошкільної освіти: теорія і практика: навчально-методичний посібник. 2-е вид., доп. Київ: КНТ, 2022. 488 с. [Електронне видання]. URL: <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/handle/123456789/6854>
7. Ватаманюк Г. П. Формування комунікативних умінь старших дошкільників у процесі музично-ігрової діяльності: практичний аспект: навч. посіб. Кам'янець-Подільський: Друк-Сервіс, 2014. 174 с.
8. Ватаманюк Г. П. Формування інструментальної складової спілкування старших дошкільників у процесі музично-ігрової діяльності: монографія. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 360 с. URL: <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/handle/123456789/6853>
9. Ватаманюк Г. П. Музика в країні дошкільля: навч. метод. посіб. Кам'янець-Подільський: Аксиома. 2008. 260 с.
10. Гаврилов О. В. Особливі діти в закладі і соціальному середовищі. 2-е вид., доп. Кам'янець-Подільський: Медобори-2006. 2012. 322 с.
11. Гаврилова Н. С. Порушення фонетичного боку мовлення у дітей: монографія. Кам'янець-Подільський: ТОВ Друк-Сервіс, 2011. 200 с.
12. Гаврилова Н. С. Логопедія: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: Медобори-2006. 2018. 188 с.

13. Газіна І. О. Інноваційні технології в освітній діяльності закладів дошкільної освіти: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: Видавець Панькова А. С., 2021. 210 с.
14. Газіна І. О. Методика формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: Видавець Панькова А. С., 2021. 384 с.
15. Газіна І. О. Методика музичного виховання дітей дошкільного віку: навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта», вихователів дошкільних навчальних закладів та батьків. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2015. 196 с.
16. Демчик К. І. Художнє виховання старших дошкільників засобами живопису: формування ціннісного ставлення: монографія. Кам'янець-Подільський: Друк-сервіс, 2017. 170 с
17. Демчик К. І. Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва зображувальною діяльністю дітей: навчально-методичний посібник для студентів педагогічного факультету напряму підготовки 6.010101 «Дошкільна освіта». Кам'янець-Подільський, 2009. 128 с.
18. Державний стандарт дошкільної освіти: особливості впровадження / упоряд.: О. Г. Косенчук, І. М. Новик, О. А. Венгловська, Л. В. Куземко. Харків: Ранок, 2021. 240 с.
19. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія: навч. посібник. 3-є вид. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 422 с.
20. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія. Практикум. Київ: КНТ, 2018. 204 с.
21. Загородня Л. П., Тітаренко С. А. Педагогічна майстерність вихователя дошкільного закладу: навч. посібник. 2-е вид. Суми: Університетська книга, 2010. 319 с.
22. Лохвицька Л. Розвивальне предметне середовище в дошкільних навчальних закладах: навч.-метод. посіб.: схвалено для використ. в дошкільних навч. закл. Київ: Редакція газет з дошкільної та початкової освіти, 2013. 77 с.
23. Методика виховання та розвитку дітей раннього віку: навч.-метод. посібник / авт.-упор. Н. Г. Каньоса, Т. Й. Бабюк, І. Л. Пукас. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О. В. 2021. 268 с.
24. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: підручник. Київ: Академвидав, 2018. 408 с.
25. Пукас І. Л. Основи саморозвитку професійної компетентності майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти: монографія. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 134 с.
26. Сучасний дошкільний заклад: середовище для розвитку: навч.-метод. посіб. / авт. упоряд.: М. І. Каратаєва, О. А. Денисова, Л. А. Грицюк. Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин О. В., 2012. 352 с.
27. Сухорукова Г. В., Дронова О. О., Голота Н. М., Янцур Л. А. Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільному навчальному закладі: підручник / за заг. ред. Г. В. Сухорукової. Київ: Слово, 2010. 376 с.
28. Теорія та методика співпраці закладів дошкільної освіти з родинами: навчально-методичний посібник [Електронний ресурс] / авт.-упор. Н. Г. Каньоса, Т. Й. Бабюк. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2021. 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); 12 см. 290 с. URL: <https://kdpo.kpnu.edu.ua/wp-admin/post.php?post=266&action=edit>

29. Теорія та технології розвитку дитячої художньої творчості дошкільників: навчально-методичний посібник / укладач Н. Г. Каньоса. Кам'янець-Подільський: Зволейко Д.Г., 2015. 188 с. URL: <https://kdpo.kpnu.edu.ua/266-2/>

### *Допоміжна література*

1. Богуш А. М. Мовленнєвий компонент дошкільної освіти. Харків: Ранок, 2013. 192 с.
2. Білан О. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» / за заг. ред. С. Низковської. Тернопіль: Мандрівець. 2017. 256 с.
3. Ванжа С. М., Власова Т. В. Карти педагогічного аналізу й контролю освітнього процесу в ЗДО Харків: Ранок, 2015: 112 с.
4. Вільчковський Е. С., Курок О. І. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: навч. посіб. 3-є вид., переробл. і допов. Суми: Університетська книга, 2011. 428 с.
5. Дошкільна освіта: словник-довідник: понад 1000 термінів, понять та назв / упор. К. Л. Крутій, О. О. Фунтікова. Запоріжжя: ЛІПС ЛТД, 2010. 324 с.
6. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: підручник. 3-є вид., виправ. Київ: Академвидав, 2015. 304 с.
7. Калуська Л., Отрощенко М., Вірстюк І. Науково-методична робота в дошкільному навчальному закладі: практико-орієнтований посібник. Київ: Шк. світ, 2011. 192 с.
8. Контроль та аналіз діяльності дошкільного закладу. Керівникам і методистам / Г. Ю. Кравченко, Н. Ф. Кугуєнко. Харків: Ранок, 2015. 272 с.
9. Кривоніс М. Л., Дроботій О. Л. Моніторинг основних компетенцій дітей старшого дошкільного віку. Журнал та Стимульний матеріал Харків: Ранок, 2015: 96 с.
10. Лисенко Н. В., Кирста Н. Р. Педагогіка українського дошкілля: у 3-х частинах: навч. посіб. Київ: Слово, 2010. Ч. 2. 360 с.
11. Лисенко Н. В. Теорія і практика екологічної освіти: дошкільник – педагог: навч.-метод. посіб. для ВНЗ. Київ: Слово, 2009. 400 с.
12. Мартиненко Г. В. Театралізована діяльність в дитячому садку. Харків: Основа, 2018. 127 с.
13. Міщенко Л. Б. Організація гурткової роботи в ДНЗ. Харків: Основа, 2018р. 256 с.
14. Настільна книга вихователя-методиста ДНЗ / уклад. О. А. Рудік. Харків: Основа, 2010. 331 с.
15. Організаційна та адміністративна робота керівника закладу дошкільної освіти / упор. Л. І. Кішварь. Тернопіль: Мандрівець, 2011. 328 с.
16. Організація ігрової діяльності дітей дошкільного віку / авт.-упор. А. П. Бурова. Тернопіль: Мандрівець, 2010. 256 с.
17. Організація режимних процесів у ЗДО / упор. І. Ф. Кірсанова Харків: Основа, 2010. 175 с.
18. Романюк І. А. Аналіз, контроль як функції управлінської діяльності керівника закладу дошкільної освіти. Тернопіль: Мандрівець, 2011. 280 с.
19. Рудік О. А. Настільна книга вихователя-методиста ЗДО. Харків: Основа, 2010. 331 с.

20. Освітня програма «Впевнений старт» для дітей старшого дошкільного віку / [Н. В. Гавриш, Т. В. Панасюк, Т. О. Піроженко, О. С. Рогозянський, О. Ю. Хартман, А. С. Шевчук]; за заг. наук. ред. Т. О. Піроженко. Київ: Українська академія дитинства, 2017. 80 с.
21. Організація режимних процесів у ДНЗ / упор. І. Ф. Кірсанова. Харків: Основа, 2010. 175 с.
22. Підготовка майбутніх вихователів до роботи з дітьми дошкільного віку: компетентнісний підхід / за заг. ред. Г. В. Беленької, О. А. Половіної. Київ: Університет, 2015. 244 с.
23. Половіна О. Кондратець І. Артосвіта: навчально-методичний посібник. Київ: Ун-т ім. Б. Грінченка. 2022. 556 с.
24. Поряд і разом: соціалізуємо старшого дошкільника: навчально-методичний посібник / С. Васильєва, Н.Гавриш, В. Луценко, В. Маршицька, В. Рагозіна, О. Рейпольська, Н. Шкляр; за заг. ред. Н. Гавриш. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2018. 252 с.
25. Соколовська О. С., Січко І. О. Екологія та природознавство з методикою навчання: навч.-метод. посіб. Миколаїв: СПД Румянцева, 2019. Ч. II. 176 с.
26. Федорчук В. Основи педагогічної майстерності: навч. посіб. Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д. Г., 2008. 140 с.
27. Яковенко Л. В. Абетка безпеки дошкільників: методичні матеріали та розробки занять. 2-е вид. Харків: Ранок, 2011. 208 с.

### *Інформаційні ресурси*

1. Державний стандарт дошкільної освіти: особливості впровадження / упоряд.: О. Г. Косенчук, І. М. Новик, О. А. Венгловська, Л. В. Куземко. Харків: Ранок, 2021. 240 с. URL: <https://uied.org.ua/navchalno-metodichnij-posibnik-derzhavnij-standart-doshkilno%D1%97-osviti-osoblivosti-vprovadzhennya-otrimav-grif-mon-ukra%D1%97ni/>
2. Закон України «Про освіту» (2017р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214519#Text>
3. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/111-zakon-ukrayiny-pro-vyschu-osvitu> (дата звернення: 12.03.2023р.).
4. Закон України «Про дошкільну освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/262814#Text>
5. Державний стандарт спеціальності 012 Дошкільна освіта для І (бакалаврського) рівня освіти (2019 рік). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/012-Doshk.osvita-bakalavr.28.07.pdf>
6. Кодекс академічної доброчесності Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція). URL: [https://drive.google.com/file/d/1W\\_tRKAqt4kKFyD1zNzR76uxVZY3mUjBV/view](https://drive.google.com/file/d/1W_tRKAqt4kKFyD1zNzR76uxVZY3mUjBV/view), введений в дію 29.04.2021р. Наказом ректора № 55-ОД.



7. Освітньо-професійна програма «Дошкільна освіта. Логопедія» I (бакалаврського) рівня освіти за спеціальністю 012 Дошкільна освіта, галузі знань 01 Освіта / Педагогіка (кваліфікація бакалавр дошкільної освіти. Вихователь закладу дошкільної освіти. Вчитель-логопед). URL:  
<https://drive.google.com/file/d/1iR1JzZmitY9xIQMYce8XpilBlpT5x7-5/view>
8. Організація театралізованої діяльності в ДНЗ. URL:  
[http://sadok18.at.ua/load/poradi\\_dlja\\_pedagogiv/organizacija\\_teatralizovanoji\\_dijalnosti\\_doshkilnikov\\_u\\_dnz\\_18/2-1-0-70](http://sadok18.at.ua/load/poradi_dlja_pedagogiv/organizacija_teatralizovanoji_dijalnosti_doshkilnikov_u_dnz_18/2-1-0-70)
9. Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція). URL:  
[https://drive.google.com/file/d/0B\\_EBvdN4dQSISDVIV04waWZvbW5xVnM2Mmd5Y1FLdi1rUC\\_0w/view?resourcekey=0-tYSPd5dBX2-ZMCs1ShozJA](https://drive.google.com/file/d/0B_EBvdN4dQSISDVIV04waWZvbW5xVnM2Mmd5Y1FLdi1rUC_0w/view?resourcekey=0-tYSPd5dBX2-ZMCs1ShozJA)
10. Положення про дотримання академічної доброчесності педагогічним, науково-педагогічними працівниками та здобувачами вищої освіти в Кам'янець-Подільському, національному університеті імені Івана Огієнка. URL:  
<https://drive.google.com/file/d/1vwOb8sJzVjHpAnrAmFADtNQWYUhJny-R/view>  
(26.12.2022 р. Наказ ректора 158-ОД).
11. Професійний стандарт керівника та вихователя закладу дошкільної освіти (2021 р.). URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-profesijnij-standart-kerivnika-direktora-zakladuzagalnoyi-serednoyi-osviti>
12. Про організацію додаткових освітніх послуг у закладах дошкільної освіти. URL:  
<http://www.google.com.ua/url?url=http://www.mon.gov.ua1>
13. Синхронне й асинхронне дистанційне навчання. URL:  
<http://91.218.212.172/school/method/78950/>
14. Типове положення про методичний кабінет закладу дошкільної освіти. URL:  
<http://osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/10413/>

### *Джерела інформації*

<a href="http://www.mon.gov.ua">http://www.mon.gov.ua</a>	Міністерство освіти і науки України
<a href="https://kno.rada.gov.ua/">https://kno.rada.gov.ua/</a>	Комітет з питань освіти і науки ВР України
<a href="https://osvita.ua/">https://osvita.ua/</a>	Освітній портал
<a href="https://ukped.com/">https://ukped.com/</a>	Українська педагогіка
<a href="http://www.znannya.org">http://www.znannya.org</a>	Портал Знань
<a href="https://vseosvita.ua/library">https://vseosvita.ua/library</a>	Методичний портал Всеосвіта
<a href="http://iitzo.gov.ua">http://iitzo.gov.ua</a>	Сайт інституту інноваційних технологій та змісту освіти України
<a href="http://metodportal.net">http://metodportal.net</a>	Сайт корисних методичних матеріалів для педагогів
<a href="http://www.pedpresa.com">www.pedpresa.com</a>	Освітній портал України
<a href="https://oplatforma.com.ua/">https://oplatforma.com.ua/</a>	Педрада – портал освітян України
<a href="https://imzo.gov.ua/">https://imzo.gov.ua/</a>	Інститут модернізації змісту освіти

Міністерство освіти і науки України  
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Навчальне електронне видання



**ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА  
ЗДОБУВАЧІВ ПЕРШОГО  
(БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ  
ОСВІТИ ЗА ОСВІТНЬО-  
ПРОФЕСІЙНОЮ ПРОГРАМОЮ  
«ДОШКІЛЬНА ОСВІТА.  
ЛОГОПЕДІЯ»**

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК**

**За редакцією Г. П. Ватаманюк**

**Електронне видання**

**Укладачі**

**БАТАМАНЮК Галина Петрівна,**

*кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії та методик дошкільної освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*

**ГАЛАМАНЖУК Леся Людвигівна,**

*доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методик дошкільної освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*

---

Підписано 07.09.2023. Гарнітура «Arial».  
Об'єм даних 9,7 Мб. Обл.-вид. арк. 8,2. Зам. № 1058.

Видавець і виготовлювач Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, вул. Огієнка, 61, м. Кам'янець-Подільський, 32300

Свідоцтво про внесення до державного реєстру суб'єктів видавничої справи серії ДК № 3382 від 05.02.2009 р.